

Benedek – Bohus - Mádi-Szabó - Tolnai - Siklós - Vincze

**A COVID ÉS A VÁLSÁG HATÁSÁNAK
MEGJELENÉSE AZ EGYES KÖNYVVIZSGÁLATI
MUNKAFOLYAMATOKBAN**

**KÖNYVVIZSGÁLÓK KÖTELEZŐ
SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉSE**

2021

MAGYAR KÖNYVVIZSGÁLÓI KAMARA
Budapest, 2021

Szerzők:

Benedek Zoltán (IV. fejezet))
Bohus Gabriella (I, II, III. fejezet
Mádi-Szabó Zoltán (VI. fejezet)
Tolnai Krisztián (V. fejezet)
Siklós Márta (VII. fejezet)
Vincze László (I, II, III. fejezet)

Lektorok:

Barsi Éva
Dr. Ladó Judit
Dr. Hegedűs Mihály
Szalai Edit

Szerkesztette:

Dr. Hegedűs Mihály

Kézirat lezárva: 2021. október 14.

ISBN: 978-615-5832-04-8

*Kiadja a
Magyar Könyvvizsgálói Kamara
Budapest, 2021
Felelős kiadó: Dr. Pál Tibor*

ELŐSZÓ

A Magyar Könyvvizsgálói Kamara 2021-2025 közötti középtávú programjában továbbra is kiemelt célul tűzte ki, hogy a kamara a tagjainak továbbképzését a szakmai igényekhez és a kor követelményeihez igazodva biztosítsa.

A vizsgálati környezet, a standardok szükségszerű változásai, a követelmények szigorodása a könyvvizsgálók folyamatos képzését, az elméleti és gyakorlati tudás készsége szinten történő alkalmazását igényli.

A könyvvizsgálat módszertana nem maradhat mozdulatlan a folyamatosan változó, felgyorsult világunkban, alkalmazkodnia kell a kor kihívásaihoz, folyamatos fejlődést kell mutatnia, követni a társadalmi, a megbízói, a befektetői, és a hatósági igényeket.

A COVID-19 járvány jelentős hatással volt/van a gazdaság fejlődésére és a társadalmi életünk szinte valamennyi mozzanatára. A vírus hatására könyvvizsgálat még összetettebb és még bonyolultabb folyamattá vált, amely a pénzügyi beszámolás folyamatában továbbra is fontos láncszemként működik. A független könyvvizsgálók az üzleti információk szolgáltatói és felhasználói között a megbízható közvetítő értékes szerepét töltik be.

Az egyre inkább változó és bonyolult gazdasági környezetünk a könyvvizsgálókat is számos kihívás elé állítja, egyre komplexebb tudásra van szükség, egyre bonyolultabb vizsgálati eljárások szükségességét igénylik az adott beszámolók.

A pandémia villámcsapásszerűen alakította át a körülöttünk lévő környezetet, megváltoztatta a hétköznapi tevékenységünket, a gondolkodást, a könyvvizsgálói munkafolyamatok módszertanát.

A COVID-19 járvány miatt a hazai és a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokat alkalmazók körében nagy hangsúlyt kapott a pénzügyi kimutatások összeállításánál és vizsgálatánál a becslés szerepe. A számviteli becslés és az ezzel kapcsolatos könyvvizsgálói megítélés sokszor állította, állítja a könyvvizsgálókat olyan kérdés elé, hogy vajon a vezetés által alkalmazott módszer, a jövőbeli feltételezések alátámasztása elégséges bizonyíték-e a becslés ésszerűségének igazolására.

A digitális technológiák, a mesterséges intelligenciával működő megoldások, a külső és belső szakértők alkalmazása segítenek a becslések pontosabb elvégzéséhez, azok megfelelő alkalmazásával gyorsabban tudunk alkalmazkodni a változásokhoz, s az időben bevezetett intézkedések elősegítik a válságokból történő gyors kilábalást.

A könyvvizsgálói mintavételezés alkalmazásakor a könyvvizsgáló célja, hogy az ésszerű alapot nyújtson számára azon sokaságra vonatkozó következtetések levonásához, amelyből a mintát kiválasztja. A mintavételezési kockázat az a kockázat, hogy a minta alapján levont következtetés eltérhet attól a következtetéstől, amelyet a teljes sokaságra elvégzett ugyanolyan vizsgálat alapján volna le a könyvvizsgáló.

Nem mindegy tehát az egyes számviteli becsléseket milyen módszerrel vizsgáljuk, milyen mintákat választunk ki és azokból milyen következtetéseket vonunk le.

A vállalkozás folytatásának elvének megítélése – ahogy a beszámoló elkészítése is -, elsősorban a vezetőség felelőssége. A vezetőség kell, hogy megvizsgálja, alátámassza, bizonyítsa a gazdálkodó egység vállalkozás folytatására való képességét.

ISA 570 szerint amennyiben a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel alapvető elv a pénzügyi kimutatások elkészítése során, a pénzügyi kimutatások elkészítése akkor is megköveteli a vezetéstől, hogy felmérje a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességét, ha a pénzügyi beszámolási keretelvek nem tartalmazzak erre vonatkozó kifejezett követelményt. Az oktatási fejezet ezen része a standard követelményeit értelmezi.

A könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó hatóság, valamint a kamarai minőség-ellenőrzés a 2020. évben is kiemelt feladatának tekintette a minőségellenőrzési eljárások lefolytatását. Minőségellenőrzést 3 évente kell annál a kamarai tag könyvvizsgálónál, illetve könyvvizsgáló cégnél kezdeményezni, amely közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó tekintetében végzett/végez jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet.

A rendkívüli eseteket kivéve 6 évente kerül sor a kamarai minőségellenőrzésre. Az oktatási modul a vizsgálat során feltárt hiányosságokat elemzi, „tanuljunk mások hibáiból és ne lépünk mi is ugyanabba a gödörbe” cézzel.

A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, valamint a korrupció elleni intézkedések során számos könyvvizsgálati feladattal találkozunk. Az OECD Külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló Egyezmény (1997. november 21. Párizs) („Vesztegetés elleni Egyezmény” v „Egyezmény”) és az azt hatályba léptető rendelkezések, valamint annak megsértése évek óta számos híradás, előadás, könyv témája.

Az oktatási modul az Egyezmény és annak jogszabályi háttérét, a vesztegetésre utaló jelek felismerését, a könyvvizsgálók által követendő magatartást nemzetközi példák, esettanulmányok bemutatásával tűzte ki feladatául.

Úgy véljük a könyvvizsgálati tevékenységnek nincs más útja, mint alkalmazkodni a környezet változásaihoz, az oktatás feladata pedig, hogy a fokozott elvárásokhoz szükséges elméleti, gyakorlati és módszertani háttérrel biztosítsa.

Reméljük, hogy a 2021-es év továbbképzés anyaga hatékonyan segíti az Önök munkáját, s azt a mindennapi tevékenységük során fel tudják használni.

Budapest, 2021. október 31.

Dr. Hegedűs Mihály
oktatási alelnök

TARTALOMJEGYZÉK

I.	Számviteli becslések könyvvizsgálata	8
1.	Bevezetés	8
2.	A standard lényege csak dióhéjban.....	9
3.	Az 540-es standard változása	10
4.	Az esettanulmányokban kiemelt témáink	12
5.	Példák.....	13
5.1.	Tárgyi eszközök hasznos élettartama - értékcsökkenése	13
5.2.	Készletek értékvesztése.....	21
5.3.	Vevőkövetelések értékvesztése.....	31
5.4.	Részesedések értékvesztése	42
5.5.	Peres ügyekre képzett céltartalékok.....	48
II.	A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájának felhasználása	52
1.	Bevezetés	52
2.	620-as standard	52
3.	Szakember igénybevétele.....	53
4.	A szakértő munkája megfelelőségének értékelése.....	55
5.	ESETTANULMÁNY: Hogyan dokumentáljunk?.....	56
III.	Mintavételi eljárások.....	61
1.	Bevezetés	61
2.	A standard lényege csak dióhéjban.....	61
3.	Milyen témákkal foglalkozunk az idei oktatási anyagunkban?	62
4.	A mintaszám meghatározása, mintavételes eljárások	63
IV.	A COVID és a válság hatása a vállalkozás folytatásának elvére	75
1.	Bevezetés, fogalmak	75
2.	COVID: Hatások, bizonytalanságok.....	76
3.	570. témaszámú „A vállalkozás folytatása” (felülvizsgált) könyvvizsgálati standard.....	76
3.1.	Kockázatbecslési eljárások és kapcsolódó tevékenységek.....	77
3.2.	További könyvvizsgálati eljárások.....	78
3.3.	Könyvvizsgálói következtetések.....	81
4.	Közzétételek, kiegészítő melléklet.....	82
5.	A könyvvizsgálói vélemény típusai – Döntési Fa.....	84
6.	Gyakorló példák - Megoldások:.....	85
V.	Közfelügyeleti minőségellenőrzési eljárások.....	89
1.	Közfelügyeleti minőségellenőrzés – céges eredmények.....	89
2.	ISQC 1 megállapítások 2020	89

3.	Közfelügyeleti minőségellenőrzés – egyedi eredmények	92
4.	Megbízásoknál előforduló megállapítások 2020	92
5.	Goodwill értékelésével kapcsolatos megállapítás	92
6.	Vevő követelések	93
7.	Bevételekkel kapcsolatos megállapítások	94
7.1.	Árbevétel típusok (revenue stream) azonosítása, és elemzése	94
7.2.	Hűségprogram és egyéb vásárlói programok kezelésével kapcsolatos súlyos hiányosság	94
7.3.	Az adott időszak alatt elszámolt bevételekkel kapcsolatos könyvvizsgálati eljárások	94
8.	Csoport könyvvizsgálat	95
8.1.	A komponens könyvvizsgálóknak küldött audit instrukció kialakítása, a kapott válaszok feldolgozása, kiértékelése	95
8.2.	A komponens könyvvizsgálók szakmai kompetenciájának felmérése	96
9.	Dokumentálás, és dokumentációs hiányosságok:	96
10.	A könyvvizsgáló felelőssége a csalás kockázata kapcsán	98
VI.	A minőség-ellenőrzés tapasztalatai	100
1.	Bevezetés	100
2.	minőség-ellenőrzés módszertana	101
3.	Előforduló hiányosságok	102
3.1.	Gyakorlatban előfordulhatnak hiányosságok a megbízás elfogadásával kapcsolatban: .	102
3.2.	Gyakorlatban előfordult hiányosságok a tervezéssel-kockázat becsléssel kapcsolatban:	103
3.3.	Gyakorlatban előfordult hiányosságok a bizonyíték gyűjtéssel kapcsolatban:	103
3.4.	Gyakorlatban előfordult hiányosságok az áttekintéssel kapcsolatban:	104
3.5.	Gyakorlatban előfordult hiányosságok a jelentéskészítéssel kapcsolatban:	104
3.6.	Gyakorlatban előfordult hiányosságok a MER-rel kapcsolatban:	104
3.7.	Gyakorlatban előfordult hiányosságok a PMT és KIT törvényeknek való megfelelésben:	104
4.	Ajánlások	105
4.1.	Kockázatbecslés	105
4.2.	Kontroll vizsgálat	108
4.3.	Alapvető eljárások	110
VII.	A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozásának megelőzése, valamint a korrupció elleni intézkedések könyvvizsgálati feladatai	113
1.	Bevezetés	113
2.	Az OECD Vesztegetés elleni Egyezmény	113
3.	OECD Vesztegetés elleni Egyezményhez kapcsolódó magyar szabályozás	115
4.	A vesztegetés elleni fellépés főszereplői: könyvvizsgálók és könyvelők	116
5.	Whistleblowing - Irányelv	117

6. A vesztegetés jelei.....	118
7. Esettanulmányok.....	120
7.1. Ecopetrol S.A. – ügy / Kolumbia (2010)	120
7.2. Addax Petroleum – ügy / Svájc (2017).....	120
7.3. Mugabe / Zimbabwe & British American Tobacco / UK (2021)	121
IRODALOMJEGYZÉK	122

I. SZÁMVITELI BECSLÉSEK KÖNYVVIZSGÁLATA

1. BEVEZETÉS

A COVID járvány miatt nemcsak a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokat alkalmazók körében, hanem a többi gazdálkodónál is nagyobb hangsúlyt kapott a pénzügyi kimutatások összeállításánál a becslés szerepe. A számviteli becslés és az ezzel kapcsolatos könyvvizsgálói megítélés sokszor állította, állítja a könyvvizsgálókat olyan kérdés elé, hogy vajon a vezetés által alkalmazott módszer, a jövőbeli feltételezések alátámasztása elégséges bizonyítéka-e a becslés észszerűségének igazolására?

A pénzügyi kimutatások egyes tételei egyértelműek, mások viszont nem mérhetők pontosan, csupán becsülhetők. Értékük azon alapul, hogy milyenek a vezetés jövőre vonatkozó várakozásai.

Melyek a becsléssel leginkább érintett területek?

- vevők, készletek értékvesztése
- saját termelésű készletek készülségi fokának megállapítása
- garanciális kötelek és más jövőbeni kötelezettségek várható értéke (céltartalék)
- befektetett eszközök hasznos élettartamának meghatározása
- pénzügyi és nem pénzügyi eszközök valós értékének meghatározása
- különösen a COVID-19-cel összefüggésben a vállalkozás folytatása elvének megítélése
- goodwill értékvesztése
- céltartalék meghatározása
- hitelintézeteknél a hitelezési veszteség becslése (ECL azaz expected credit loss)
- projekt elszámolásnál a teljesítési fok meghatározása stb.

A kisebb gazdálkodó egységeknél a számviteli becslést szükségessé tévő ügyletekre vonatkozó információk megszerzése könnyebb, egyrészt azért, mert az üzleti tevékenységük gyakran kevésbé összetett, az ügyletek kevésbé bonyolultak, gyakran a tulajdonos-vezető azonosítja a számviteli becslés készítésének szükségességét, másrészt a becsléssel érintett számlák nem jelentősek, figyelembe véve a könyvvizsgálat lényegességét és ezáltal a lényeges hibás állítások kockázata kicsi. A becslések könyvvizsgálatával kapcsolatban megfogalmazott követelményeket az 540-es magyar nemzeti könyvvizsgálati standard tartalmazza.

2. A STANDARD LÉNYEGE CSAK DIÓHÉJBAN

Mi az 540. standard célja és melyek a főbb követelményei?

Cél:

A könyvvizsgáló célja, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen arról, hogy:

- a pénzügyi kimutatásokban megjelenített vagy közzétett számveteli becslések, beleértve a valós értékre vonatkozó számveteli becslések, és szerűek-e, és
- a pénzügyi kimutatásokban szereplő és a becslésekhez kapcsolódó közzétételek megfelelőek-e a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek összefüggésében.

Becslési bizonytalanság:

Mértéke függ a számveteli becslés jellegétől, attól, hogy mennyire áll rendelkezésre a becslés elkészítéséhez általánosan elfogadott módszer vagy modell, valamint a becslés készítéséhez használt feltételezések szubjektivitásától.

Például a vevők, készletek értékvesztésének meghatározásában kisebb a becslési bizonytalanság. A függő peres ügyek kimenetele nagymértékben függ a megítéléstől, ezért itt nagyobb fokú bizonytalansággal kell számolnunk. Ugyancsak nagyfokú a bizonytalanság és ezáltal a kockázat is például a garanciális kötelezettségekre képzett céltartalék vagy goodwill értékvesztésének számításánál, mivel a becslési módszertan összetettebb és a számítás során jelentősek a vezetés feltételezései.

Kockázatbecslési eljárások:

A lényeges hibás állítások kockázatai azonosításának és felmérésének alátámasztásához a könyvvizsgálónak meg kell ismernie a következőket:

- a számveteli becslés elkészítésénél használt módszert, modellt,
- a releváns kontrollokat,
- azt, hogy a vezetés alkalmazott-e szakértőt,
- a számveteli becslések alapjául szolgáló feltételezéseket,
- azt, hogy voltak-e vagy kellett volna-e, hogy legyenek változások a számveteli becslések elkészítésének módszerében az előző évhez képest, és ha igen, miért,
- azt, hogy a vezetés felmérte-e a becslési bizonytalanság hatását, és ha igen, hogyan.

A lényeges hibás állítás kockázatainak azonosítása és felmérése:

A könyvvizsgálónak

- értékelnie kell a számveteli becsléshez társuló becslési bizonytalanság mértékét,
- meg kell határozni, hogy megítélése szerint hordoznak-e jelentős kockázatokat azok a számveteli becslések, amelyek esetében nagyfokú becslési bizonytalanságot azonosított,
- felül kell vizsgálnia a vezetés számveteli becslések készítése során tett megítéléseit és hozott döntéseit, hogy azonosítsa a vezetés lehetséges elfogultságára utaló jelzéseket,
- át kell tekintenie az előző időszaki pénzügyi kimutatásokban foglalt számveteli becslések kimenetelét.

Könyvvizsgáló által végzendő eljárások (könyvvizsgálói válaszok):

(Az alábbi felsorolás nem teljeskörű.)

- A vezetés által elkészített becslés módszerének megismerése, valamint a becslés alapjául szolgáló adatok tesztelése;
- Az előzőleg említett vizsgálatok során a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy:
  - az alkalmazott értékelési módszer az adott körülmények között megfelelő-e, és
  - a vezetés által használt feltételezések észszerűek-e;
- Észszerűségi teszt elvégzése;
- Előző évi becslés visszamérése;
- A könyvvizsgálói jelentés kiadásáig történt események vizsgálata.

FONTOS:

A számviteli becslés kimenetele és az előző időszaki pénzügyi kimutatásokban megjelenített összeg közötti különbség nem jelenti szükségszerűen azt, hogy az előző időszaki pénzügyi kimutatások hibás állítást tartalmaznak. Jelentheti hibás állítás létét például, ha a különbség olyan információból adódik, amely a vezetés rendelkezésére állt az előző időszaki pénzügyi kimutatások véglegesítésekor, vagy amely esetében észszerűen elvárható lett volna, hogy figyelembe veszik ezeket az információkat a pénzügyi kimutatások elkészítése során. De a különbség adódhat a környezet gyors változásából is. Ez különösen igaz a valós értékre vonatkozó számviteli becslések esetén, mivel a megfigyelt kimeneteket óhatatlanul befolyásolják olyan események vagy körülmények, amelyek az értékelésre vonatkozó becslés elkészülte után következtek be.

3. AZ 540-ES STANDARD VÁLTOZÁSA

Az IAASB a gyorsan változó üzleti környezetre reagálva – amely a COVID-19 miatt még bonyolultabbá, komplexebbé vált - felülvizsgálta az ISA 540-es számviteli becslésekre vonatkozó standardját. A standard módosításai biztosítják, hogy az abban foglaltak továbbra is lépést tartanak a változó piaccal, és erősíti a kihívást jelentő szkeptikus gondolkodásmódot a könyvvizsgálókban.

A felülvizsgált nemzetközi standard a 2019. december 15-én vagy azt követően kezdődő időszakok pénzügyi kimutatásainak ellenőrzésére lépett hatályba.

Nálunk a standard még fordítás alatt van, ezért nincs még hatályban. Bár jelen oktatási anyagnak nem célja a standard változásainak bemutatása, szükségesnek tartjuk a változás lényegének rövid ismertetését.

Mi a standard változás célja?

- Egyrészt az, hogy foglalkozzon a nemzetközi pénzügyi beszámolási standardok és az üzleti környezet azon változásaival (pandémia, IFRS 9, 15, 16 bevezetése), amelyek megnehezítik a becslést;
- Növelje a könyvvizsgálók szakmai szkepticizmusát (figyelemmel arra, hogy a közfelügyeleti ellenőrzések rendszeresen megállapításokat tesznek a vezetés számviteli becslési ellenőrzésének minőségére, szakmaiságára);
- Javítsa a könyvvizsgáló és a vezetőség közötti kétoldalú párbeszédet a becslésekről, azokról, amelyek nagy becslési bizonytalansággal vagy szubjektivitással rendelkeznek.

Röviden a főbb változásokról:

A becslések megbízhatóbb kockázatértékelése: a standard megköveteli a becslések átfogó kockázatértékelését, ezért szélesebb körű kockázatbecslési eljárásokat kell alkalmazni.

A cél az, hogy a könyvvizsgálók jobban megértsék azokat a folyamatokat és vezetői kontrollokat, amelyek a becslési módszerekhez és a kapcsolódó pénzüsszegek meghatározásához kapcsolódnak.

Ezt a kockázatértékelést több szinten, részletesebben, a becslés elemeihez kapcsolódóan kell elvégezni, és elsősorban a becslés meghatározásához felhasznált modellekre, feltételezésekre és adatokra kell összpontosítani. Az értékelés a benne rejlő kockázati tényezőkre vonatkozik, ideértve a becslés összetettségét és a becslés bizonytalanságát.

A becslés összetettsége a számviteli becslés készítésének bonyolultságát jelenti, azt, amikor több adatra, feltételezésre van szükség, vagy összetett modelleket kell használni. A becslési bizonytalanság mértéke függ a szubjektivitástól, azaz a számviteli becslés elkészítéséhez használt módszer vagy modell széles körű alkalmazásától, illetve a számviteli becslés készítéséhez használt feltételezések jelentőségétől.

Könyvvizsgálati eljárások: Megmaradnak a régi standard előírásai a könyvvizsgálati megközelítéssel kapcsolatban, úgymint a vezetés becsléseinek, a vezetés által elvégzett számításoknak a tesztelése, az év vége utáni események felhasználása a becsléshez ellenőrzési bizonyítékként, vagy a vezetés feltételezéseitől, módszereitől eltérő feltételezések vagy módszerek használata.

Az új standard azonban nagyobb hangsúlyt fektet a kockázatok mértékének és az elvégzendő eljárásoknak az összehangolására, ahol az ellenőrzési eljárások milyenségét és mértékét a becsléshez kapcsolódó összetettség és kockázat szabja meg.

Visszamérés: a korábbi standard is megfogalmazta követelményként, a módosított standard azonban még hangsúlyosabban emeli ki a számviteli becslések visszamérését. Ez magában foglalja a vállalkozás előző évi becsléseinek összehasonlítását az adott évben ténylegesen bekövetkezett eseményekkel. Eltérés esetén a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy az eltérést az előző évi becslésben lévő hiba okozta-e, vagy esetleg a becslési módszer változása, illetve a körülmények jelentős változása.

Szakmai szkepticizmus: a módosított standard számos követelményt fogalmaz meg, hogy javítsa szakmai szkepticizmus alkalmazását az egyes eljárásokban. Így pl.:

- a további könyvvizsgálati eljárások megtervezésénél és végrehajtásánál több figyelmet kell fordítani az egymásnak ellentmondó bizonyítékok tisztázására,
- nagyobb hangsúlyt kapnak a számviteli becslésekről megszerzett bizonyítékok értékelésével kapcsolatos követelmények, beleértve mind a megerősítő, mind az ellentmondó ellenőrzési bizonyítékokat,
- a standard nyelvének megváltoztatása olyan kifejezések használatával, mint a „kihívás”, „kérdés” és „átgondolás”, ezáltal megerősítve a szakmai szkepticizmus gyakorlásának fontosságát.

Közzétételek: szigorúbb követelményeket fogalmaz meg a felülvizsgált standard annak értékelésére, hogy a becsléssel kapcsolatos közzétételek „észszerűek-e”.

Kommunikáció: új követelményeket fogalmaz meg a számviteli becslésekkel kapcsolatos kérdések megvitatásánál az irányítással megbízott személyekkel való kommunikáció során. Írásbeli nyilatkozatokat kell kérni a módszerek észszerűségével, a jelentős feltételezésekkel és a felhasznált adatokkal kapcsolatban.

4. AZ ESETTANULMÁNYOKBAN KIEMELT TÉMÁINK

Esettanulmányainkban öt témát emelünk ki:

- 1.1.tárgyi eszközök hasznos élettartama (értékcsökkenése),
- 1.2.készletek,
- 1.3.vevők és
- 1.4.részesedések értékvesztése, valamint
- 1.5.a peres eljárásokra képzett céltartalék.

Fontos hangsúlyozni, hogy az esettanulmányokban bemutatott ellenőrzési eljárások csak egy lehetséges példát mutatnak be a vezetés által alkalmazott becslések észszerűségének megítélésére. Az alkalmazott ellenőrzési eljárások függenek attól, hogy az adott számlaegegenleg értékében mekkora a becslési bizonytalanság, a szubjektivitás és mennyire komplex maga a számítási módszer. Gondoljunk csak a goodwill esetleges értékvesztettségének a megállapítására, ahol az értékeléshez általában egy diszkontált cash flow alapú módszert alkalmazunk és a társaság legalább 5 éves üzleti tervében alkalmazott feltételezések megalapozottságát kell megítélnünk. Az előzőek mellett az értékelésben nagy szerepe van a Társaság súlyozott átlagos tőkeköltsége kiszámításának a diszkontráta meghatározásához. Ehhez képest jóval egyszerűbb a készletek értékvesztésének ellenőrzése, ha annak megítéléséhez a nettó realizálható értékkel való összehasonlítást (NRV teszt) végezzük el. Ha a készleteket a mérlegkészítés időpontjáig értékesítették még könnyebb a helyzetünk, hiszen, ha a könyv szerinti érték magasabb, mint az eladási ár, akkor az értékvesztettség bizonyított és a különbség véglegesnek tekinthető.

Az egyes témákat úgy építettük fel, hogy a vonatkozó számviteli előírások rövid összefoglalását az „Emlékeztető” részben ismertettük, a „Kérdőjelek” részben foglaltuk össze az adott témával kapcsolatban bennünk esetlegesen felmerülő kérdéseket, végül pedig esettanulmányban részleteztük a lehetséges könyvvizsgálati eljárásokat.

Fontos hangsúlyozni a kockázatfelmérés fontosságát, annak megállapítását, hogy milyen mértékű (magas, közepes, alacsony) a lényeges hibás állítás kockázata, hiszen az alkalmazott könyvvizsgálati eljárásokat ezek figyelembevételével kell meghatározni.

5. PÉLDÁK

5.1. Tárgyi eszközök hasznos élettartama - értékcsökkenése

EMLÉKEZTETŐ

Jogszabályi háttér

Hasznos élettartam:

- a) hasznos élettartam az az időszak, amely alatt az amortizálható eszközt a gazdálkodó a várható fizikai elhasználódás (műszakok száma, tevékenységre jellemző körülmények, az eszköz fizikai jellemzői), erkölcsi avulás (technológiai változások, termékek iránti kereslet), az eszköz használatával kapcsolatos jogi és egyéb korlátozó tényezők figyelembevételével várhatóan használni fogja, vagy
- b) hasznos élettartam az a megtermelhető darabszám, elvégezhető teljesítmény vagy egyéb egység szám figyelembevételével meghatározott időszak, amely időszak alatt a gazdálkodó az előbbieket várhatóan elő tudja állítani az amortizálható eszköz felhasználásával.

Maradványérték: a rendeltetésszerű használatbavétel, az üzembe helyezés időpontjában - a rendelkezésre álló információk alapján, a hasznos élettartam függvényében - az eszköz meghatározott, a hasznos élettartam végén várhatóan realizálható értéke. Nulla lehet a maradványérték, ha annak értéke valószínűsíthetően nem jelentős;

Az értékcsökkenés megváltoztatása: ha az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor (megtervezésekor) figyelembe vett körülményekben (az adott eszköz használatának időtartamában, az adott eszköz értékében és a várható maradványértékben) lényeges változás következett be, akkor a terv szerint elszámolásra kerülő értékcsökkenés megváltoztatható, de a változás eredményre gyakorolt számszerűsített hatását a kiegészítő mellékletben kell mutatni.

KÉRDŐJELEK

Értékcsökkenési leírás: Honnan lehet tudni, hogy a tárgyi eszközökre milyen értékcsökkenési leírási módszert kell alkalmazni és évente mekkora összeget kell költségként elszámolni? Nehéz megmondani, hogy az eszközök mennyi ideig szolgálják a vállalat üzleti tevékenységét. Nincs számszerűsíthető módszer. A vezetésnek számviteli becslést kell alkalmaznia az eszközök hasznos élettartamának meghatározásához. A vezetésnek meg kell vizsgálnia a múltbeli adatokat, adott esetben a hasonló profilú vállalatok hasonló gépeit, majd tudásukkal és szakértelmükkel meg kell becsülniük az eszközök hasznos élettartamát figyelembe véve azok szükségességét az üzleti tevékenység végzéséhez.

Hogyan tud meggyőződni a könyvvizsgáló a megállapított hasznos élettartam észszerűségéről?

Amikor a pénzügyi kimutatás adott tétele becslést tartalmaz, a könyvvizsgáló számára nem áll rendelkezésre egyértelmű bizonyíték az adott számlaegyenleg megfelelőségének vizsgálatához. A könyvvizsgáló fokozott szkepticizmust alkalmaz az ilyen tételek vizsgálatánál. Teszi

ezt azért is, mert vezetés elfogultsága, szubjektív feltételezései vagy megítélésbeli hibái befolyásolhatják a becslést. Éppen ezért a könyvvizsgálónak meg kell győződnie arról, hogy a számviteli becslés alapján meghatározott összegek mentesek legyenek az elfogultságtól, hibáktól és téves feltételezésektől.

Lehet-e az adótörvény szerinti a hasznos élettartam?

Általános tapasztalat, hogy a társaságok nagyon könnyen tartják magukat abban a hitben, hogy a számviteli értékcsökkenés és az adótörvény szerint értékcsökkenés megegyezik egymással, ezért nem is foglalkoznak a kérdéssel, külön nyilvántartást sem vezetnek a két törvény szerinti értékcsökkenésről. Egyértelmű, hogy ez a gyakorlat nem helyes, de hogyan tudja eldönteni a könyvvizsgáló, hogy a nem megfelelő leírási kulcs alkalmazása lényeges hatással van-e az értékcsökkenési leírás összegére és ezáltal a pénzügyi kimutatásokra? Ennek megítélésakor a könyvvizsgálónak többek között figyelembe kell vennie, hogy a társaság tevékenysége eszköz-igényes-e, a meghatározott lényegesség alapján az elszámolt értékcsökkenési leírás jelentős összegű-e, vannak-e nullára leírt eszközök, amelyeket a vállalkozás továbbra is használ üzleti tevékenységéhez stb.

ESETTANULMÁNY

Az ABC Társaság autó alkatrészek gyártásával foglalkozik a gépjárműiparban.

A Társaság számviteli politikája az alábbiakat tartalmazza:

A tárgyi eszközök a mérlegben beszerzési, illetve előállítási költségen, halmozott értékcsökkenéssel csökkentve kerülnek kimutatásra. Az értékcsökkenés kiszámítása a lineáris módszer alkalmazásával történik, az eszközök értékének a várható hasznos élettartam alatt történő leírásához szükséges értékcsökkenési kulcsok alapján. Az eszközök várható hasznos élettartama az alábbiak szerint alakul:

eszközök	várható hasznos élettartam
Ingtatlanok	50 év
Műszaki berendezések	7 év
Gépek, berendezések	7 év
Számítástechnikai eszközök	3 év

Az értékcsökkenés elszámolása az üzembe helyezés első napjától havonta történik.

A 200 ezer forint egyedi beszerzési, előállítási érték alatti tárgyi eszközöket a használatbavételkor egy összegben tervszerinti értékcsökkenési leírásként számolja el a Társaság.

Társaságunknál az eszközöknek a hasznos élettartam végén várhatóan realizált értéke általában nem jelentős, ezért a maradványértéküket nullának tekintettük.

Számviteli politika változás: A Társaság az üzleti év során, a COVID-19 járvány hatására megváltozott piaci körülmények miatt, áttekintette a termelőberendezései fizikai kapacitásait a megváltozott üzleti tevékenységet figyelembe véve, és a gépek hasznos élettartamának felülvizsgálata mellett döntött. Külső szakértő igénybevételével a termelő gépek hasznos élettartama felülvizsgálatra került, és a leírási kulcsok a szakértői véleménynek megfelelően módo-

sításra kerültek. A megváltozott hasznos élettartam (7 évről 12 évre) miatt a 2020. évi beszámolóban 225 millió Ft-tal kevesebb értékcsökkenés került elszámolásra ahhoz képest, mintha a tárgyévben is a korábbi leírási kulcsokat alkalmazta volna a Társaság.

Kiemelés a könyvvizsgáló dokumentációjából:

A megállapított végrehajtási lényegességet figyelembe véve, a tárgyi eszközök a mérlegben jelentős számlaegyenleg.

A Társaság nem végez 3 évente fizikai leltározást, ahogyan azt a számviteli törvény előírja. Az alkalmazott amortizációs kulcsok a társasági adótörvény szerint megállapított kulcsok. Vannak nullára leírt eszközök, amelyek még mindig használatban vannak. A 2019. évi könyvvizsgálat során a fenti hiányosságokról a könyvvizsgáló vezetői levélben tájékoztatta a vezetést.

FELADAT: A hasznos élettartam változása észszerűségének értékelése

KIDOLGOZÁS

1. Először nézzük meg, hogy a tárgyi eszközök könyvvizsgálatával kapcsolatban milyen eljárásokat végeztünk eddig.

1.1 A gazdálkodó egység és környezete megismerése

A 315-ös standard előírja számunkra, hogy mielőtt a jelentős ügyletsoportok és számlaegyenlegek vizsgálatát elkezdjük, meg kell ismernünk a gazdálkodó egységet és annak környezetét beleértve az információs rendszert is.

A teljesség igénye nélkül **néhány terület**, amire fókuszáltunk a tárgyi eszközökkel kapcsolatban:

- Milyen jellegűek a társaság által használt jelentős tárgyi eszközök?
- Milyen jogi formája van ezeknek a tárgyi eszközöknek (saját, lízingelt, bérelt)?
- Milyen fizikai biztonsági intézkedések vannak a vagyon őrzésére?
- Biztosítva vannak az eszközök?
- Betartja-e a Társaság a számviteli törvény fizikai leltározásra vonatkozó előírását (3 évente)?
- Igényelnek-e az eszközök jelentős javítást vagy karbantartást?
- Vannak-e többéves javítási vagy karbantartási tervek?
- Milyen értékcsökkenési leírási módszert alkalmaz a társaság?
- A megállapított hasznos élettartam megfelel-e az üzleti tevékenység alapján várható használati időnek?
- Milyen informatikai rendszert használ a társaság a tárgyi eszközök nyilvántartására?

1.2 Kockázatfelmérés

Megállapítás 1: A társaság már több éve nem végzett tárgyi eszköz leltározást

Eredendő kockázat: Magas

Lehetnek olyan tárgyi eszközök, amelyek szerepelnek a nyilvántartásban annak ellenére, hogy nem is léteznek vagy léteznek ugyan, de nem használják őket.

Kontroll kockázat: Magas

Lényeges hibás állítás kockázata: Magas

Mely állításokat érinti a kockázat? Teljesség, létezés, pontosság és értékelés

Könyvvizsgálói válasz:

- Meggyőződni a jelentős értéket képviselő tárgyi eszközök fizikai létezéséről;
- Információt kérni, hogy melyek azok a tárgyi eszközök, amelyek már használaton kívüli vannak;
- A használaton kívüli eszközök egyeztetése az analitikával és annak megállapítása, hogy került-e értékcsökkenési leírás elszámolásra;
- Információt kérni a használaton kívüli eszközök eladhatóságáról, piaci értékéről, további tervezett sorsáról.

Megállapítás 2: Az alkalmazott amortizációs kulcsok a társasági adótörvény szerint megállapított kulcsok.

Eredendő kockázat: Magas

Az értékcsökkenési leírási kulcs nem tükrözi az eszközök várható használati idejét.

Kontroll kockázat: Közepes

A társaság részben az előző évi vezetői levelünkben foglaltak miatt, részben pedig a termelőberendezések járványhelyzet miatti kapacitáskihasználtság csökkenése okán, külső szakértőt vett igénybe várható hasznos élettartam felülvizsgálatára.

Lényeges hibás állítás kockázata: Közepes

Mely állításokat érinti a kockázat? Teljesség, létezés, pontosság és értékelés

Könyvvizsgálói válasz:

- Interjú készítése az igazgatóval és a termelési vezetővel az üzleti tevékenységről, a COVID-19 hatásáról, a megtett intézkedésekről és a várható kilátásokról;
- A szakértő által készített jelentés átolvasása, a feltételezések helytállóságának értékelése abból a célból, hogy az újra megállapított hasznos élettartam ésszerű-e, és nem a vezetés céljaihoz igazították-e a veszteség minimalizálása érdekében. Tekintettel arra, hogy a szakértő munkájának értékelése speciális ismereteket igényel, **külső szakértő (műszaki szakértő) munkáját vesszük igénybe;**
- Annak vizsgálata, hogy amortizációs kulcs változtatása összhangban van-e a számviteli törvény vonatkozó előírásaival;
- Az amortizációs kulcs változása hatásának számszerű ellenőrzése;
- Az amortizációs kulcs változása hatása bemutatásának ellenőrzése a kiegészítő mellékletben.

2. A helyszíni munka dokumentálása

Megjegyzés: a fenti munkaprogramból, az a), b), c) pontokban foglalt eljárásokat mutatjuk be.

MUNKALAPOK

Ügyfél:	ABC Kft.			
Készült:	2021xxxx	A COVID járvány hatása a Társaság üzleti tevékenységére Interjú az ügyvezető igazgatóval	Fordulónap:	2020.12.31.
Készítette:	GB		Interjú dátuma:	2021xxxx
Ellenőrizve:	2021xxxx		Interjú	Autós László ügyvezető ig.
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	TE03

Cél:

- Interjú készítése az igazgatóval az üzleti tevékenységről, a COVID-19 hatásáról, a megtett intézkedésekről a várható kilátásokról;
- Annak vizsgálata, hogy amortizációs kulcs változtatása összhangban van-e a számviteli törvény vonatkozó előírásaival.

A megbeszélés résztvevői:

- A társaság részéről: Autós László ügyvezető igazgató
- A könyvvizsgáló társaság részéről: Bokros Viktória

A világjárvány meghatározó módon befolyásolta a Társaság üzleti tevékenységét, hatásai gyakorlatilag az egész év során érvényesültek. Olyan problémákkal szembesült az egész iparág, amely kihatással volt a Társaság alapvető működésére.

Az első félévben tapasztalt igen hektikus működést követően a második félév már kiegyensúlyozottabb volt.

A két műszakos termelésről egy műszakosra tértek át. A Társaság 2020. április hónapban három hét teljes leállásra kényszerült, amikor a dolgozókat kényszerszabadságra kellett küldeniük. Dolgozókat nem, csak a kölcsönzött munkavállalókat bocsátottak el, de csökkentett munkaidőben foglalkoztatták őket. Az igazgató elmondta, hogy a 2020-as üzleti évben a humán erőforrás irányítás egy korábban nem tapasztalt problémával szembesült, nevezetesen, hogy hogyan adaptálódjon a folyamatosan változó gyártási ütemtervekhez és a vevői igényekhez.

Az éves tervhez képest az eladási volumen 20%-kal csökkent, mivel a vevők csökkentették rendelésállományukat. Üzemi szinten veszteség keletkezett, de nem az árbevétel csökkenésével azonos mértékű. Ennek oka, hogy a rendelésállomány csökkenésére rugalmasan reagált a Társaság, így a változó költségeket időben tudta mérsékelni.

A Társaság március hónapban kidolgozott egy cselekvési tervet, melynek három fő célkitűzése volt.

Az **egyik** célkitűzés valamennyi dolgozó egészségének és biztonságának megőrzése, valamint a megfelelő körülmények biztosítása a kényszerleállást követő biztonságos újraindításhoz.

A **második** célkitűzés a likviditás megőrzése. A Társaság élt a fizetési moratórium által biztosított lehetőséggel és fennálló hitelszerződéséből eredő tőke-, kamat-, illetve díjfizetési kötelezettségeinek teljesítésére igénybe vette a fizetési haladékokat.

A **harmadik** célkitűzés az volt, hogy növeljék a Társaság ellenállóképességét a külső hatásokkal szemben. A Társaság minden szükséges intézkedést megtett, hogy drasztikusan csökkentse rövid távon a költségeit, a fejlesztési kiadásait és a beruházásokat, beleértve az alkalmazottak átmenetileg munkanélkülivé válását is. 2020 második félévében a tevékenység fokozatos helyreállítása folytatódott és 2020 szeptembertől tevékenysége megközelítette az előző évi szintet.

A fentiek eredőjeként, 20%-os árbevétel csökkenés mellett az üzemi eredmény (veszteség) 115 M Ft összege elviselhető mértékű. Az igazgató reméli, hogy a 2021-es év kedvező változásokat hoz, bár megállapította, hogy a COVID különböző variánsainak megjelenése még mindig előidéznek bizonytalanságot az autóiipari termelésben 2021 első negyedévében.

Az igazgató elmondta azt is, hogy az elmúlt évi vezetői levelünkben foglaltak alapján, illetve a COVID-19 járvány hatása miatt, a vezetés döntésének megfelelően, felülvizsgálatra került külső szakértő igénybevételével a tárgyi eszközök hasznos élettartama. A hasznos élettartamot 7 évről 12 évre növelték.

Konklúzió:

Az igazgatóval történt megbeszélés, illetve az előzetes analitikus elemzésünk alapján megállapítottuk, hogy a COVID-19 járvány jelentős hatással van a Társaság üzleti tevékenységére. Az amortizációs kulcs megváltoztatása összhangban van a számviteli törvény vonatkozó előírásával. Megjegyezzük, hogy a Társaság ezt megelőzően használt amortizációs kulcsa nem tükrözte a hasznos élettartamot, mivel a Tao törvény által megadott kulcsokat használta.

Ügyfél:	ABC Kft.	Fordulónap:	2020.12.31.
Készült:	2021xxxx	Átfogó lényegesség	xxxxxxxxxxxxxx
Készítette:	GB	Végrehajtási lényegesség	xxxxxxxxxxxxxx
Ellenőrizve:	2021xxxx	Elhanyagolható hiba	xxxxxxxxxxxxxx
Ellenőrizte:	LV	Referencia:	TE01

Előzmény: A Társaság a TAO törvény szerinti, 14,5%-os éves leírást alkalmazta a korábbi években a termelőberendezések vonatkozásában. Az üzleti év során, a COVID-19 járvány hatására megváltozott piaci körülmények miatt, áttekintette a gépek fizikai kapacitásait a megváltozott üzleti tevékenységét figyelembe véve, és a gépek hasznos élettartamának felülvizsgálata mellett döntött. Külső szakértő (Useful Life Kft.) igénybevételével a gépek hasznos élettartama felülvizsgálatra került, a leírási kulcsok a szakértői véleménynek megfelelően módosításra kerültek. A megváltozott hasznos élettartam miatt a 2020. évi beszámolóban 225 millió Ft-tal kevesebb értékcsökkenés került elszámolásra ahhoz képest, mintha a tárgyévben is a korábbi leírási kulcsokat alkalmazta volna a Társaság.

Cél:

- A szakértő által készített jelentés átolvasása, a feltételezések helytállóságának értékelése abból a célból, hogy az újra megállapított hasznos élettartam ésszerű-e, és nem a vezetés céljaihoz igazított a veszteség minimalizálása érdekében történt;

- A könyvvizsgáló által felkért külső szakértő munkájának értékelése.

Elvégzett munka:

1. Useful Life Kft. – Tanulmány az ABC Társaság gyártási berendezései hasznos élettartamának meghatározására

1.1. Ellenőriztük a Useful Life Kft. cégbírósági bejegyzését, háttérét, referenciáit, a Credit Online segítségével ellenőriztük, hogy van-e bármilyen kapcsolat a Cég és a Társaság között. Ellenőrzésünk alapján a Useful Life Kft.-t függetlennek ítéltük meg a Társaságtól.

1.2. Átolvastuk az Useful Life Kft. (a továbbiakban a Cég) jelentését, melynek lényegi elemeit az alábbiakban foglaljuk össze:

A Useful Life Kft. (a továbbiakban Cég) jelentésében foglaltak összefoglalása

A Cég a gazdaságos hasznos élettartam megállapítására az Internal Revenue Service (IRS) adatbázisát használta fel.

A tanulmány utal arra, hogy az azonos eszközök hasznos élettartama felhasználónként változik. Független az eszköz életkorától, a használat gyakoriságától, az üzleti környezet állapotától és a karbantartási politikától. Az eszköz hasznos élettartamát további tényezők befolyásolhatják, úgy, mint a várható technológiai fejlesztések, a törvényi és a gazdasági változások. A Cég az IRS adatbázisának használatát megfelelőnek tartja a Társaság gyártó berendezései hasznos élettartamának becslésére. Hangsúlyozza, hogy mivel a hasznos élettartam becslése az idő múlásával változó tényeken alapul, az IRS a korábban megállapított hasznos élettartamot kiigazítja, azaz a számításaiba az ilyen változások hatásait beépíti, amennyiben ezen hatások jelentősek.

A Cég az értékelt gyártó berendezések hasznos, élettartamának 10 évnél rövidebb időtartamban történő megállapítását nem tartja elfogadhatónak, reálisnak. A 10 éves hasznos élettartam megállapításánál a cég nem vette figyelembe a COVID járvány miatti kapacitáscsökkenés hatását a hasznos élettartamra, azt a normál gazdasági működés figyelembevételével állapította meg.

A Társaság üzleti tevékenységére a COVID járvány jelentős hatással volt, a két műszakos termelésről egy műszakra tértek át, de volt olyan periódus is, amikor le kellett állítani a termelést. A járvány okozta működés bizonytalansága miatt a Useful Life Kft. által megállapított 10 éves időtartamot a Társaság további két évvel növelte, és 12 évben határozta meg.

1.3. A 10 éves hasznos élettartam észszerűségéről úgy győződünk meg, hogy a Useful Life szakértői anyagát a tárgyi eszközök értékeléséhez igénybe vett állandó szakértői partnerünkkel (Value Immo) felülvizsgáltattuk, aki megállapította:

„A Useful Life Kft. tanulmányában foglaltak áttekintését összegezve megállapítható, hogy a jelentős értéket képviselő termelőberendezésekre becsült 10 év szokásos hasznos élettartam megfelel a nemzetközileg elfogadott üzemi normáknak, így azt elfogadásra javasoljuk.”

Interjú keretében átbeszéltük az IRS adatbázis használatának megfelelőségét, áttekintettük az elemzéshez felhasznált adatállományt. Megértettük, hogy a piacon található más adatbázisok nem mutatnának pontosabb adatsorokat az elemzéshez. Megbeszéltük azt is, hogy a jelenlegi üzletmenetet figyelembe véve ésszerű-e a Társaság vezetésének a döntése arról, hogy további két évvel megnövelte a hasznos élettartamot. Figyelemmel arra, hogy a járvány milyen mér-

tékben érintette a Társaságot, valamint arra, hogy rendkívül bizonytalan a járvány megszűnésének várható időpontja és annak gazdasági hatása, elfogadtuk a hasznos élettartam 12 évben történt meghatározását.

Megjegyzés: Mivel külső szakértő munkáját vette igénybe a könyvvizsgáló, ezért annak igénybevételenél figyelemmel kell lenni az ISA 620 A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájának felhasználása standard előírásaira standard előírásait. Ennek dokumentálást ld. „A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájának felhasználása című fejezetben”.

1.4. Ellenőriztük, hogy a Társaság kalkulációja alapján megfelelően történt-e az új értékcsökkenési kulcs megállapítása és az értékcsökkenés elszámolása. Ref. TE04¹

1.5. Ellenőriztük, hogy az amortizációs kulcs változtatása megfelel-e a számviteli törvény vonatkozó előírásainak, azaz annak, hogy igazolható a Társaság üzleti tevékenységében bekövetkező változás és e változásnak hatása van a tárgyi eszközök hasznos élettartamára. Ld. A járvány hatásáról a megbeszélés. Ref. TE03

Konklúzió

Elvégzett ellenőrzésünk alapján megállapítottuk:

- A COVID-19 járvány jelentős hatással van a Társaság üzleti tevékenységére Az amortizációs kulcs megváltoztatása alátámasztott.
- A Társaság ezt megelőzően használt amortizációs kulcsa nem tükrözte a hasznos élettartamot. A korrekt használati idő (7 év helyett 10 év) ismeretében megvizsgáltuk az amortizáció különbségének a hatását a nyitó egyenlegekre és megállapítottuk, hogy a hiba nagysága nem jelentős a Társaság számviteli politikája szerint.
- A feltárt és számszerűsített hiba a nyitó egyenlegben magasabb, mint az egyértelműen elhanyagolható hiba, de kisebb, mint a végrehajtási lényegesség. A hiba felvitelre került a xxxxx munkalapra és a Teljességi nyilatkozat mellékletét képező nem javított hibás állítások között felsorolásra került.
- A Társaság a külső szakértői véleményre támaszkodva, valamint figyelembe véve a járvány hatását, 7 évről 12 évre módosította a használati időt. A vezetés által alkalmazott szakértő véleményét az általunk igénybe vett külső szakértő (Value Immo) megerősítette.
- A Társaság megfelelően állapította meg az új amortizációs kulcsot, az értékcsökkenési leírás kiszámított összege pontos.

Függő pont: Majd a kiegészítő mellékletben ellenőrizni kell az amortizációs kulcs megváltoztatása hatásának megfelelő bemutatását.

---

¹ A referencia számhoz nem tartozik kidolgozott munkalap

5.2. Készletek értékvesztése

EMLÉKEZTETŐ

Jogsabályi háttér

Az üzleti év fordulónapjának közeledtével minden – készletekkel rendelkező – társaságnak foglalkoznia kell készletei értékelésével. A számviteli törvény szerint az alábbi esetekben kell értékvesztést elszámolni a készletekre:

- Ha a vásárolt készlet bekerülési értéke **jelentősen és tartósan** magasabb, mint a mérlegkészítéskor ismert piaci értéke.
- Ha a saját termelésű készlet bekerülési (előállítási), illetve könyv szerinti értéke **jelentősen és tartósan** magasabb, mint a mérlegkészítéskor ismert és várható eladási ára.
- Ha a vásárolt vagy a saját termelésű készlet a vonatkozó előírásoknak (szabvány, szállítási feltétel, szakmai előírás stb.), illetve eredeti rendeltetésének nem felel meg, ha megrongálódott, ha felhasználása, értékesítése kétségessé vált, vagy ha feleslegessé vált.

A különbözet tartósnak minősül - **fennállásának időtartamától függetlenül** - akkor is, ha az az értékeléskor a rendelkezésre álló információk alapján véglegesnek tekinthető. Ez utóbbi esetben nem követelmény az „éven túliság”. Ilyen problémával a gyakorlatban sokszor lehet találkozni. Teljesen egyértelmű a „**végleges**” különbözet, ha az értékesítés a mérlegkészítés időpontjáig megtörtént és az eladási ár alacsonyabb, mint a könyv szerinti érték.

A készlet értékének csökkentését addig a mértékig kell elvégezni, hogy a vásárolt készlet a használhatóságnak (az értékesíthetőségnek) megfelelő, mérlegkészítéskor, illetve a minősítés elvégzésekor érvényes ismert **piaci értéken**, a saját termelésű készlet a még várhatóan felmerülő költségekkel csökkentett, várható támogatásokkal növelt eladási áron számított értéken; de legalább haszonanyagáron, illetve hulladékértéken szerepeljen a mérlegben.

A számviteli törvény a **fajlagosan kis értékű** – készletekre külön szabályt állapít meg, mely szerint az értékvesztés a vállalkozó által kialakított készletcsoportok könyv szerinti értékének arányában is meghatározható. Fontos, hogy ehhez homogén készletcsoportok kerüljenek kialakításra.

KÉRDŐJELEK

Szabályozás hiányában mit tekintünk piaci értéknek?

- a. Értékesíthető termékek esetében
  - tőzsdén jegyzett árfolyam
  - két független fél szabad megállapodása szerinti ár (szerződésben rögzített ár) vagy
  - szokásos piaci ár

Szokásos piaci ár (Nettó realizálható érték, NRV)

A nettó realizálható érték (NRV) egy eszköz értéke, amely realizálható az eszköz eladásakor, levonva az eszköz esetleges eladásával vagy elidegenítésével kapcsolatos költségek ésszerű becslését. Az NRV egy konzervatív módszer az eszközök értékelésére, mivel megbecsüli azt az összeget, amelyet az eladó a költségekkel csökkentett módon kapna, ha az eszközt eladná. Az NRV egy általános módszer az eszköz értékének értékelésére a készletnyilvántartásban.

A készlet kapcsán az NRV a szokásos üzleti tranzakció várható eladási árát jelenti, levonva az értékesítés becsült költségeit. Ez az érték erősen szubjektív lehet, amennyiben nem állnak rendelkezésre a fordulónapot követő értékesítési adatok. Ez utóbbi esetben a becsléséhez bizonyos szintű szakmai megítélés szükséges. A menedzsment gyakran próbál jobb eredményeket felmutatni azzal, hogy manipulálja az NRV számításának feltételezéseit.

A gyakorlatban az NRV megállapítására azt a megoldást választjuk, hogy a fordulónap utáni értékesítési árakhoz viszonyítjuk az év végi készletek értékét, azaz az ismert és várható eladási árát használjuk a piaci ár meghatározására. Ha a terméket negatív árréssel adják el a fordulónapot követően, akkor indokolt lehet az értékvesztés elszámolása.

Másfajta gyakorlati megoldás lehet bizonyos eszközök esetén a számított piaci érték alkalmazása. Például használt gépkocsik esetén használható az Eurotax értékelés, ahol a fő típusok és jellemzők (életkor, futott km stb.) alapján határozzák meg az autó piaci értékét.

b. Ha kétségessé válik az értékesíthetőség

A **minőségromlás** esetén általában egyedileg állapítható meg az értékvesztés mértéke, de sok esetben nehézkes egyedileg vizsgálni a készleteket, például a nagy elemszám miatt. Ilyenkor célszerű készletcsoportokat létrehozni (homogén készletek) és a fajlagosan kis értékű készletekből álló készletcsoportokra kell %-os mértékben értékvesztést elszámolni.

Mivel nincsenek konkrét előírások sem a csoportok kialakítására, sem a fajlagosan kis értékűnek tekinthető készletek értékhatárára vonatkozóan, így mindezeket a döntéseket a számviteli politikában meghatározottaknak² megfelelően, következetesen kell alkalmazni.

---

² Természetesen a könyvvizsgálónak a számviteli politika összhangját a számviteli törvénnyel ellenőriznie kell, és el kell fogadnia az abban foglaltakat.

Forgási sebesség alapján elszámolt értékvesztés

A társaságok között elterjedt gyakorlat, hogy forgási sebesség (korosítás) alapján számolnak el értékvesztést. Ezzel a módszerrel a lassan mozgó, már régóta készleten lévő, kevésbé eladható termékekre próbálnak értékvesztést meghatározni és elszámolni. A forgási sebesség alapján különböző készletcsoportokat képeznek majd az egyes csoportokhoz értékvesztési kulcsokat rendelnek. A csoportok meghatározása nagyon eltérő vállalkozásonként, nagyban függ a társaság tevékenységétől, a készletek összetételétől. Egy lehetséges gyakorlat például:

Forgási sebesség hónapokban	Értékvesztési százalék
<12	0%
12-17	25%
18-23	50%
24-29	75%
> 29	90%

Felmerül a kérdés, hogy elfogadható-e ez a módszer?

A kizárólag a készletek korosítása alapján elszámolt százalékos mértékű értékvesztés kérdéseket vet fel:

- Hogyan tudja a társaság igazolni a meghatározott értékvesztés-százalék indokoltságát,
- pusztán amiatt, hogy egy készletet már hosszabb ideje tárol a társaság (lassan mozgó vagy elfekvő készletek) valóban indokolt-e az értékvesztés elszámolása.

Ha a számviteli törvény „betűjét” nézzük, akkor ez a módszer csak akkor felel meg a törvényi előírásoknak, ha a társaság statisztikai adatokkal alá tudja támasztani, hogy a forgási sebesség alapján elszámolt értékvesztés megfelelően tükröződik a készletek jövőbeni, nyilvántartási ár alatti eladási árában vagy forgalomképességében.

ESETTANULMÁNY

Rendelkezésre álló információk:

A ZED társaság munkavédelmi eszközöket gyárt.

A KÉSZLETEK mérlegsorra az állítások szintjén megállapított lényeges hibás állítás kockázatát és az azokra adott könyvvizsgálati válaszokat az alábbi táblázat tartalmazza:

Állítások	Lényeges hibás állítás kockázata	Dokumentum	Munkaprogram
Teljesség, Létezés	Alacsony	Készlet főkönyv-analitika	Egyeztesd a készlet analitikát és a főkönyvet, valamint vizsgáld a két év közötti változásokat, és a jelentősekre kérj magyarázatot.

Állítások	Lényeges hibás állítás kockázata	Dokumentum	Munkaprogram
Létezés	Alacsony	Készlet leltára, leltári ív	Vegyél részt a fizikai leltárfelvételeken, és ellenőrizd annak folyamatát és pontosságát (kiválasztott mintaszámolásokkal). Ellenőrizd, hogy hibás, selejtes termékek elkülönítésre kerültek-e. Egyeztesd a végleges leltárfelvételi íven szereplő mennyiségeket az analitikában szereplő mennyiségekkel. Mivel a fizikai leltárfelvételekre a fordulónap előtt került sor, a két időpont közti készletmozgásokból vezesd le az év végi záró mennyiséget! Ellenőrizd a leltár kiértékelés eredményét (pl. hiánytöbblet) és annak eredménykimutatásban történő bemutatását.
Értékelés, Pontosság	Közepes	Önköltség számítási szabályzat és az önköltségszámítás	Vizsgáld meg az önköltségszámítás alátámasztottságát, az egyes költségeket egyeztesd az eredménykimutatáshoz, főkönyvhöz és vizsgáld meg a számszaki megfelelőségét.
Értékelés, Pontosság	Közepes	Értékvesztés számítás dokumentuma	Vizsgáld meg, hogy a 2021. évi eladási árak alapján nem szükséges-e értékvesztést elszámolni a saját termelésű készletekre. Amennyiben a Társaság elszámolt értékvesztést, úgy győződj meg annak teljességéről! ³ Ellenőrizd, hogy a leltározás során azonosított elfekvő, hibás készletek selejtezésre kerültek-e, vagy ha nem, az eladhatóságuknak megfelelő értéken szerepelnek-e az analitikus nyilvántartásban. Ellenőrizd az anyagkészlet jelentős tételei értékelésének helyességét.
Pontosság, Bemutatás	Alacsony	Készletváltozás	Vizsgáld meg, hogy a mérleg és eredménykimutatás közti számszaki egyezőség fennáll-e (KÉSZLET – STKÁV-SEÁÉ)?
Elhatárolás	Alacsony	Készlet - cut-off	Végezz cut-off tesztet és annak keretében győződj meg arról, hogy az időszakok szétválasztása megfelelő-e? Ehhez a fordulónap előtti és utáni 10-10 tételt válaszd ki a készletmozgásokból, és kérj el hozzá minden dokumentációt (szállítólevél, számla, CMR stb.). A teszt elvégzése során figyelj a paritások Társaság általi kezelésére is.

Az ügyféltől kapott dokumentumok megbízhatóságának értékelése

Amennyiben az ügyféltől kapott dokumentumot használjuk fel ellenőrzésre (pl. készletanalitika, készletek korosság szerinti bontása, 2021. évi értékesítési lista stb.), győződj meg a kapott információk pontosságáról, teljességéről.

Megjegyzés: gyakran elfeledkezünk arról, hogy az ügyféltől kapott dokumentumok, listák megbízhatóságát ellenőrizzük. Pedig pl. egy Excel táblában kapott készlet vagy vevő korosító

³ A következőkben erre a munkaprogram pontra mutatunk be egy lehetséges könyvvizsgálói eljárást.

lista könnyen manipulálható, és ha nem ellenőrizzük ezek megbízhatóságát, akkor könnyen téves következtetésre juthatunk az értékvesztés számításának ellenőrzésekor. A standard az ügyféltől kapott dokumentumok felhasználásakor az alábbi követelményeket fogalmazza meg a könyvvizsgálók felé:

ISA 500: Könyvvizsgálati bizonyítékok

„9. bekezdés: A gazdálkodó egység által előállított információ felhasználásakor a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy az információ a könyvvizsgáló céljai szempontjából kellően megbízható-e, beleértve az adott körülmények között szükség szerint azt is, hogy:

- (a) könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen az információ pontosságáról és teljességéről
- (b) értékelje, hogy az információ a könyvvizsgáló céljai szempontjából kellően pontos és részletes-e.”

FELADAT: A készletekre elszámolt értékvesztés ellenőrzése

MUNKALAPOK

Ügyfél:	ZED Kft.		Fordulónap:	2020.12.31.
Készült:	2021xxxx	Készlet Értékvesztés számításá- nak ellenőrzése	Átfogó lényegesség	100 805 E Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	75 604 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx		Elhanyagolható hiba	2 768 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	INV1400

Cél: A készletekre elszámolt értékvesztések és visszairások ellenőrzése

Főkönyv és analitika egyeztetés

adatok E Ft-ban

Főkönyvi szám	Megnevezés	Főkönyvi egyenleg		Változás	Változás	Analitika egyenleg	FK analitika eltérése	Eltérés oka	Ref.
		2019	2020	E Ft	%				
21200000	Egyéb termékek alapanyaga	111 118	109 327	- 1 791	-2%	109 327	0	ü	Ügyfél_analitika
21400000	Munkavédelmi eszközök alapanyaga	237 741	234 936	- 2 805	-1%	234 936	0	ü	
21500000	Fenntartási és segédanyagok	8 918	9 347	429	5%	9 347	0	ü	
Anyagok összesen		357 777	353 610	-4 167	-1%	353 610	0		
25150000	Munkavédelmi eszköz 1 befejezetlen állománya	20 339	18 158	- 2 181	-12%	18 158	0	ü	Ügyfél_beflen
25640000	Munkavédelmi eszköz 1 félkész termékei	13 389	12 523	- 866	-7%	12 523	0	ü	Ügyfél_analitika
25650000	Munkavédelmi eszköz 2 félkész termék	23 955	14 832	- 9 123	-62%	14 832	0	ü	
Befejezetlen termelés és félkésztermék összesen		57 683	45 513	-12 170	-27%	45 513	0		
26141000	Munkavédelmi eszköz 1 késztermék	534 417	618 917	84 500	14%	618 917	0	ü	Ügyfél_analitika
26142000	Munkavédelmi eszköz 2 késztermék	123 575	221 699	98 124	44%	221 699	0	ü	
26160000	Munkavédelmi eszköz 3 késztermék	111 987	113 379	1 392	1%	113 379	0	ü	
26900000	Késztermék értékvesztés	-82 142	-72 433	9 709	-13%	-72 433	0	ü	NRV teszt
Késztermék összesen		687 837	881 562	193 725	22%	881 562	0		
28000000	Áruk	8 297	7 414	- 883	-12%	7 414	0	ü	Ügyfél_analitika
Áruk összesen		8 297	7 414	- 883	-12%	7 414	0		
Készletekre adott előlegek összesen		-	-	-		-	0		
Készletek összesen		1 111 594	1 288 099	176 505	14%	1 288 099	0		

Értékvesztés mozgástábla

adatok E Ft-ban

Főkönyvi szám	Megnevezés	Nyitó	Képzés	Visszaírás	Kivezetés	Kalkulált záró	Főkönyv	Eltérés
26910000	Munkavédelmi eszköz 1 értékvesztés	80 145	70 035	-	- 80 145	70 035	70 035	-
26920000	Munkavédelmi eszköz 2 értékvesztés	1 997	2 398	-	-1 997	2 398	2 398	-
	összesen	82 142	72 433	-	- 82 142	72 433	72 433	-

	#86	#96
FK	72 433	-
DIFF	-	-

A Társaság értékvesztési politikája

A Társaság értékvesztést számol el abban az esetben, ha az önköltség meghaladja az eladási árat a 2021.03.31-ig értékesített készletek esetében. Az értékesítési riportja alapján megvizsgálja, hogy melyik cikkekből volt értékesítés a mérleg fordulónapját követő három hónapban. Ezen értékesítések esetén a legalacsonyabb értékesítési árat hasonlítja össze az önköltséggel és ahol a költség meghaladja az értékesítési árat, ott a különbségre értékvesztést számol el.

Elvégzett munka és konklúzió

- A kapott dokumentumok megbízhatóságának ellenőrzése a teljesség és pontosság szempontjából:
  - Ellenőriztük a kockázatbecslés során azonosított jelentős ügyletsoportokat, úgy, mint értékesítés és beszerzés, beleértve a kapcsolódó készletkezelési folyamatokat is. Azonosítottuk a belső kontrollokat és a kulcsfontosságú kontrollokra elvégeztük a hatékonysági teszteket is. REF: BESZ 01, ÉRT 01 (*Folyamatfelmérésre kidolgozott munkalapot lsd. "Módszertani segédlet a kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatához" című kamarai kiadványban*)
  - Elvégeztük az informatikai környezet felmérését. REF: INF 01 (*Informatikai felmérésre kidolgozott munkalapot lsd. "Módszertani segédlet a kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatához" című kamarai kiadványban*)
  - A főkönyvelő által lekért készletanalitika Excel táblába történő átkonvertálásakor jelen voltunk, és megbizonyosodtunk arról, hogy az a SAP Business One rendszerből került lekérdezésre mindenféle szűrő és módosítás alkalmazása nélkül.
  - A fizikai leltárfelvételen általunk kiválasztott és megszámlolt tételek mennyiségét egyeztettük a készletanalitikában szereplő mennyiséggel.
  - Az egyes termékekhez rendelt önköltség az elvégzett tesztheink alapján megfelel a saját termelésű készletek számított önköltségének.
  - A 2021. első negyedévi értékesítési riportot egyeztettük a 2021. március 31-i főkönyvi kivonattal.

Konklúzió:

A fentiek alapján megállapítottuk, hogy az értékvesztés számításának alapjául szolgáló dokumentumok teljeskörűek és pontosak.

2. A kapott első negyedévi értékesítési lista alapján újraszámoltuk a Munkavédelmi eszközök 1,2 és 3 készletekre vonatkozóan az önköltség és az értékesítési ár közötti különbséget.

Konklúzió:

- Elvégzett ellenőrzésünk alapján megállapítottuk, hogy a Társaság a számviteli politikájában foglaltaknak megfelelően számolta el az értékvesztést.
- A Társaság által számolt értékvesztés és az általunk újraszámolt értékvesztés (70.035 E Ft) között eltérést nem találtunk. **REF: NRV teszt**
- A Munkavédelmi eszközök 2 készletekre megállapított értékvesztés összege számításában elvégzett tesztlejtek alapján eltérést nem találtunk.
- A Munkavédelmi eszközök 3 készletekre megállapítottuk, hogy értékvesztés elszámolása nem indokolt.
- Az NRV módszerrel kiszámított összegek megfelelnek az értékvesztés elszámolása SZÜKSÉGES feltételének. Megállapítottunk azonban, hogy a Munkavédelmi eszközök 1 készleteknél nem állt minden esetben értékesítési ár rendelkezésre. **Ezek vonatkozásában az értékesítési igazgatóval fogunk megbeszélést folytatni, hogy megállapítsuk nincs-e szükség további értékvesztés elszámolására. Ref. 0 értékesítés fül**

	ZED Kft.		Fordulónap:	2020.12.31
Készült:	2021xxxx	Készlet	Átfogó lényegesség	100 805 E Ft
Készítette:	GB	NRV teszt	Végrehajtási lényegesség	75 604 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx		Elhanyagolható hiba	2 768 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	NRV teszt

2020.12.31					2021 Q1 árbevétel			Értékvesztés számítása	
Cikkszám	Megnevezés	Záró érték	darab	Önköltségi ár	Értékesített db	Egységár	Árbevétel	Eladási áron számított készlet	Különbség
130.20.000.	MBL 2017	306 873,00 Ft	42	7 306,50 Ft	12	8 402,48 Ft	100 829,70 Ft	352 903,92 Ft	46 030,95 Ft
130.30.000.	SRL 342	284 651,54 Ft	38	7 490,83 Ft	5	6 367,21 Ft	31 836,03 Ft	241 953,81 Ft	-42 697,73 Ft
130.00.000.	QED 789	139 964,49 Ft	27	5 183,87 Ft	4	4 784,71 Ft	19 138,85 Ft	129 187,22 Ft	-10 777,27 Ft
130.00.000.	VGf 678	56 367,15 Ft	7	8 052,45 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft
130.02.075.	OIZ 6789	145 854,73 Ft	17	8 579,69 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft
130.02.150.	ÉLK 843	164 385,92 Ft	16	10 274,12 Ft	7	8 774,10 Ft	61 418,69 Ft	140 385,58 Ft	-24 000,34 Ft
130.02.150.	BNHZ 9	55 323,50 Ft	5	11 064,70 Ft	2	11 617,94 Ft	23 235,87 Ft	58 089,68 Ft	2 766,18 Ft
130.10.000.	FRTZ 7	114 865,80 Ft	21	5 469,80 Ft	10	5 743,29 Ft	57 432,90 Ft	120 609,09 Ft	5 743,29 Ft
130.10.000.	SECV 5	65 947,28 Ft	8	8 243,41 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat
130.12.075.	TZRE 653	91 821,10 Ft	10	9 182,11 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat
130.12.150.	HIO 9	170 110,56 Ft	16	10 631,91 Ft	5	9 887,68 Ft	49 438,38 Ft	158 202,82 Ft	-11 907,74 Ft
130.12.150.	ZUTRE 4	67 708,15 Ft	5	13 541,63 Ft	3	11 104,14 Ft	33 312,41 Ft	55 520,68 Ft	-12 187,47 Ft
130.20.000.	BUZRT 76	115 516,59 Ft	21	5 500,79 Ft	17	5 775,83 Ft	98 189,10 Ft	121 292,42 Ft	5 775,83 Ft
130.20.000.	ÁÖPO 5	55 480,40 Ft	10	5 548,04 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat
130.22.075.	ZFGDE 123	100 094,83 Ft	11	9 099,53 Ft	3	8 981,24 Ft	26 943,71 Ft	98 793,60 Ft	-1 301,23 Ft
130.22.150.	OIHJ 654	310 791,26 Ft	29	10 716,94 Ft	15	10 223,96 Ft	153 359,41 Ft	296 494,86 Ft	-14 296,40 Ft
130.22.150.	NJHGF 5	32 226,20 Ft	4	8 056,55 Ft	2	8 701,07 Ft	17 402,15 Ft	34 804,30 Ft	2 578,10 Ft
130.30.000.	ÁÉL 54	298 476,48 Ft	51	5 852,48 Ft	32	5 249,67 Ft	167 989,59 Ft	267 733,40 Ft	-30 743,08 Ft
Főkönyvi szám: 2614100000		618 917 325,00 Ft	47 609		7 436		89 236 432,00 Ft		70 035 213,00 Ft

ü
egyező a főlap
2614100000
Munkavédelmi
eszköz 1 készter-
mék

ü
egyező értékvesztés
mozgástábla
26910000
Munkavédelmi
eszköz 1 készter-
mék

0 értékesítés (Szűrés azokra a tételekre, ahol nem volt értékesítés az első negyedévben)

		ZED Kft.	Fordulónap:	2020.12.31
Készült:	2021xxxx	Készlet Nulla értékesítés 2021. I. negyedév	Átfogó lényegesség	100 805 E Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	75 604 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx		Elhanyagolható hiba	2 768 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	0 értékesítés

2020.12.31					2021 Q1 árbevétel			Értékvesztés számítása		Utolsó mozgás	Megjegyzés
Cikkszám	Megnevezés	Záró érték	darab	Önköltségi ár	Értékesített db	Egységár	Árbevétel	Eladási áron számított készlet	Különbség	Dátum	
130.00.000.00JB	VGf 678	56 367,15 Ft	7	8 052,45 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat	2017.03.28	Megj. 1.
130.02.075.00.B	OIZ 6789	145 854,73 Ft	17	8 579,69 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat	2019.07.10	Megj. 2.
130.10.000.00JB	SECV 5	65 947,28 Ft	8	8 243,41 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat	2018.03.22	Megj. 1.
130.12.075.00.B	TZRE 653	91 821,10 Ft	10	9 182,11 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat	2018.09.18	Megj. 2.
130.20.000.00JB	ÁÖPO 5	55 480,40 Ft	10	5 548,04 Ft	-	0,00 Ft	0,00 Ft	0,00 Ft	nincs adat	2020.11.23	Megj. 3.
Összesen											

Megj.1

Ezekhez a termékekhez hasonló termékcsoportra elszámolt értékvesztés átlagos %-a az önköltségre vetítve 15,6%.

Ha ezt a %-ot rávetítjük az év végi készletértékre erre a csoportra, akkor minimálisan az önköltség 15,6%-át, azaz 1.543 E Ft-ot kellene még pluszban elszámolni.

Az értékesítési igazgatóval történt megbeszélés alapján, tekintettel arra, hogy ezek a termékek általában már két éve nem forogtak, az igazgató az önköltségi ár 40%-áért készletkisöprést fog alkalmazni. **Így a továbbiakban még elszámolandó értékvesztés összege: 6.172 E Ft.**

Megj.2

Ezekhez a termékekhez hasonló termékcsoportra elszámolt értékvesztés átlagos %-a az önköltségre vetítve 8,3%.

Ha ezt a %-ot rávetítjük az év végi készletértékre erre a csoportra, akkor minimálisan az önköltség 8,3%-át, azaz 5.265 E Ft-ot kellene még pluszban elszámolni.

Az értékesítési igazgató nem tartotta indokoltnak további értékvesztés elszámolását, azonban indokolni nem tudta. **Mint le nem könyvelt korrekciós tételt fogjuk szerepeltetni az 5.265 E Ft-ot a teljességi nyilatkozat mellékletében, tekintettel arra, hogy az összeg az elhanyagolható hiba összegét meghaladta.**

Megj.3

Az értékesítési igazgató elmondta, hogy már történt érdeklődés a termékek iránt, és ajánlat is kiküldésre került. A tervezett értékesítési ár alapján a szokásos árréssel fogják értékesíteni a termékeket. **Az ajánlatot megtekintettük, az igazgató álláspontját elfogadtuk.**

Konklúzió:

Az általunk feltárt és számszerűsített eltérés összege 11.447 E Ft. Az értékesítési igazgatóval történt megbeszélés alapján a Társaság által **elfogadott** és pluszban lekönyvelendő értékvesztés összege: **6.172 E Ft**, **az el nem fogadott** értékvesztés összege **5.275 E Ft**.

A le nem könyvelt összeg (5.275 E Ft) a teljességi nyilatkozat mellékletében lesz feltüntetve.

REF: 0 értékesítés + megbeszélés az igazgatóval.

5.3. Vevőkövetelések értékvesztése

EMLÉKEZTETŐ

Jogsabályi háttér

A számvitelről szóló törvény 55. § (1) bekezdése előírja, hogy „A vevő, az **adós minősítése alapján** az üzleti év mérlegfordulónapján fennálló és a mérlegkészítés időpontjáig pénzügyileg nem rendezett követelésnél értékvesztést kell elszámolni.

MIRE?

- vevőkre,
- a hitelintézetekkel, pénzügyi vállalkozásokkal szembeni követelésekre,
- a kölcsönökre,
- előlegekre,
- továbbá a bevételek aktív időbeli elhatárolása között lévő követelésjellegű tételekre.

MIKOR?

A fordulónapra, a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján.

MEKKORA ÖSSZEGBEN?

„A követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbség összegében, ha ez a különbség tartósan mutatkozik és jelentős összegű.” Az értékelést a mérlegkészítés időpontjában ismert információk alapján kell elvégezni.

A fentiekén túl az adósonként kisösszegű követelésekre az értékvesztés összege %-os formában is meghatározható a követelések nyilvántartásba vételi összegére.

Fontos: A fajlagosan nagy értékű vevőkövetéseket mindig egyedileg kell értékelni! Megjegyzendő továbbá, hogy a Számviteli törvény a vevő, az adós minősítését írja elő, így, ha egy vevő esetében fizetéseképtelenségről szerzünk tudomást, ezt az információt az adott vevővel szembeni összes követelés értékelésekor figyelembe kell venni.

Visszaírás: Amennyiben a vevő, az adós minősítése alapján a követelés várhatóan megtérülő összege jelentősen meghaladja a követelés könyv szerinti értékét, a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszaírással csökkenteni kell. Az értékvesztés visszaírásával a követelés könyv szerinti értéke nem haladhatja meg a nyilvántartásba vételi értékét.

Behajthatatlan követelés

Az értékvesztés elszámolása előtt meg kell vizsgálni, hogy a követelés **nem minősül-e behajthatatlan követelésnek**, mivel **behajthatatlan követelés** a Számviteli törvény 65. § (7) bekezdése értelmében **nem mutatható ki** a mérlegben. „*A részben vagy egészében behajthatatlan követelést legkésőbb a mérlegkészítéskor – a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján – az üzleti év hitelezési veszteségeként – le kell írni.*”

Fontos: amennyiben egy korábban értékvesztett követelés behajthatatlanná válik, akkor az értékvesztést nem szabad az egyéb bevételekkel szemben visszaírni, majd a követelést hitelezési veszteség címén újból egyéb ráfordításként elszámolni. Ilyen esetben a követelések és a követelések értékvesztése számla megfelelő összevezetésével kell a mérlegből kivezetni a követelés összegét.

KÉRDŐJELEK

A várhatóan megtérülő összeg meghatározására számos bizonytalansági tényező hat. A várhatóan megtérülő összeg és ebből következően az elszámolható értékvesztés összege becslés eredménye, amelynek helyessége csak a mérlegkészítéskor rendelkezésre álló információk

alapján vizsgálható, annak összecszerúsége nem minősíthető utólag, a mérlegkészítés időpontját követően bekövetkezett, illetve megismert tények, információk alapján.

Az értékelés kiindulópontja az, hogy az értékesítő, hitelező lát-e esélyt arra, hogy a rendezetlen számlákat a vevők, az adósok – legalább részben – kifizetik, vagy sem.

A minősítést elsődlegesen nem az adott számlában adott fizetési határidő túllépése napjainak száma dönti el, hanem az adós, a vevő körülményei, a vagyoni, pénzügyi helyzetéről rendelkezésre álló információk. De hogyan minősítsük az adóst? Hogyan határozzuk meg a jövőbeli pénzáramokat?

A várhatóan megtérülő összeg becslésénél kiemelt szerepe van annak, hogy az adott követelés behajtására (megtérülésére) milyen jogi lépéseket tett a társaság és e jogi lépésektől mit vár el a társaság, mennyiben fogják azok az adott követelés megtérülését elősegíteni.

A COVID járvány további nehézség elé állít minket, hiszen az üzleti kapcsolatok megőrzése kiemelt szerepet játszik, ezért lazulhat a vállalkozás behajtási politikája. Ráadásul egy járvány hatására rosszabbodó gazdasági környezetben nem könnyű megbízható képet kapni egy vállalkozásról, fizetési- és hitelképességéről, például egy korábban bevált módszerrel, az előző időszakok pénzügyi adatainak elemzésével.

Néhány szempont a minősítéshez:

- Milyen ágazatban működik az adós? Miben és mennyire érinti működését a járványhelyzet? Számíthat-e állami támogatásra?
- Likviditási helyzet: rendelkezik-e a vállalkozás elegendő készpénzzel és/vagy gyorsan készpénzzé tehető eszközökkel?
- Kintlévőségei tendencia jelleggel magasak, jelentős arányt képviselnek a forgóeszközökbeül? Saját vevőinek fizetési nehézségei okozzák a romló likviditási helyzetét?
- Rövid lejáratú kötelezettségeit mennyiben fedezik a követeléseik?
- Személyes egyeztetés során nyert információk.

ESETTANULMÁNY

Rendelkezésre álló információk:

A Társaság egy húsipari vállalat. Elsősorban szalámit és sonkát gyárt, de emellett számos egyéb felvágott-féle gyártásával is kísérletezik. Az anyavállalata Olaszország egyik neves családi vállalkozása. Számos leányvállalattal rendelkezik Olaszországban és Spanyolországban.

Főbb vevői belföldön a kiskereskedelmi élelmiszerláncok, mint a COOP, Manna, Tesco, Auchan, G Roby, Spar stb. Oroszországban is kezd népszerű lenni a szalámi terméke, azonban az orosz partner nagyon hektikusan fizet, és fizetéskor nem a számlákra hivatkozik, hanem a tartozása összegétől függetlenül, egy bizonyos összeget utal át. Forgalma jelentős az anyavállalattal, mivel az anyavállalat teríti a magyar cég termékeit az olasz piacon. A pandémia nincs hatással a Társaság üzleti tevékenységére, likviditási helyzete stabil.

A könyvvizsgáló a vevőkövetelésekre képzett értékvesztés ellenőrzésére az alábbi munkaprogramot írta az asszisztensének.

FELADAT: A vevőkövetelésekre képzett értékvesztés ellenőrzése: 4

Érintett állítások: teljesség, értékelés, pontosság, bemutatás

A kockázat mértéke: közepes

- Kérd el a vevő folyószámla analitikát és a vevő korosító analitikát. Ellenőrizd, hogy a lekérdezés a rendszerből történt-e (online munkavégzés esetén készíts képernyőképet a lekérdezésről);
- Egyeztesd az analitikát a főkönyvvel;
- Végezz 40 számlára mintavételes tesztet a korosítás megfelelőségére;
- Egyeztesd az értékvesztés kiszámítására alkalmazott módszert a számviteli politikával;
- Végezz eljárást arra vonatkozóan, hogy az előző évben képzett értékvesztés becslése ésszerű volt-e;
- Ellenőrizd az értékvesztés számításának helyességét;
- Vonj le következtetést arra vonatkozóan, hogy az alkalmazott becslési módszert következetesen alkalmazta-e a társaság és a COVID miatti gazdasági hatások nem igényeltek volna-e más megközelítést;
- Vonj le következtetést, hogy a megképzett értékvesztés szükséges mértékű-e, illetve arra, hogy elégséges-e a nemfizetés kockázatainak fedezésére. Peres eljárás esetén egyeztess az ügyvédi levéllel;
- Ellenőrizd az értékvesztés mozgástáblájának megfelelőségét, a visszairások, képzések, kivezetések helyességét.

MUNKALAPOK

	HAMM Kft.		Fordulónap:	2020.12.31
Készült:	2021xxxx	Vevők	Átfogó lényegesség	87 900 E Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	65 925 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx		Elhanyagolható hiba	2 637 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	VEV 01

⁴ A vevőkövetelésekkel kapcsolatos teljes munkaprogram a Módszertani segédlet a kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatához című kamarai kiadványban megtalálható.

adatok E Ft-ban

#	Megnevezés	2019.12.31	2020.12.31	Változás	%
Követelések áruszállításból és szolgáltatásokból (vevők)		2 534 047	2 888 922	354 875	114,0%
311000	Belföldi vevő	607 484	650 327	42 843	107,1%
312153	EU kiv. Külf. Vevők	185 047	188 376	3 329	101,8%
312155	EU belüli külf. Vevő	856 432	942 504	86 072	110,1%
319500	Kapcsolt vevők	918 047	1 164 969	246 922	126,9%
	Vevők összesen	2 567 010	2 946 176	379 166	114,8%
319300	Belföldi vevők értékvesztése	21 728	24 328	2 600	112,0%
319400	Külföldi vevők értékvesztése	11 235	32 926	21 691	293,1%
	Belföldi-külföldi vevők értékvesztése	32 963	57 254	24 291	173,7%

Főkönyv- analitika egyeztetése

adatok E Ft-ban

főkönyvi szám	megnevezés	főkönyvi egyenleg	analitika egyenleg	FK – analitika eltérése	Referencia
311000	Belföldi vevő	650 327	650 327	0	B01 vevő analitika
312153	EU kiv. Külf. Vevők	188 376	188 376	0	B01 vevő analitika
312155	EU belüli külf. Vevő	942 504	942 504	0	B01 vevő analitika
319500	Kapcsolt vevők	1 164 969	1 164 969	0	B01 vevő analitika
319300	Belföldi vevők értékvesztése	24 328	24 328	0	B01 vevő analitika
319400	Külföldi vevők értékvesztése	32 926	32 926	0	B01 vevő analitika
	Vevőkövetelések összesen	2 888 922	2 888 922	-	

A belföldi és a külföldi vevőkövetelések, valamint a kapcsolt vállalkozásokkal szembeni vevőkövetelések lejárat szerinti bontása (ügyféltől kapott információ)

Követelések kapcsolt vállalkozásokkal szemben és a lejárat szerinti bontásuk

adatok E Ft-ban

Vevőkód	Név	Nyitott	Nem lejárt	1-30 napig	31-60 napig	61-90 napig
IT 134	COTTO	593 456	495 674	41 481	56 301	
IT 135	PROSCIOTTO CRUDO	272 405	137 403	35 002	100 000	
IT 136	CARPEGNA	133 456	-	133 456	-	
ESP 1137	SOBRASADA	40 563	4 207	28 672	7 684	
ESP 1138	RUF CARNI	125 089	59 090	40 892	20 132	4 975
Végösszeg		1 164 969	696 374	279 503	184 117	4 975

Vevőkövetelések lejárat szerinti bontása a kapcsolt vevőkövetelések nélkül

Korosítás	Összeg (E Ft)	%
Nem lejárt	1 103 414	61,9%
1-30 napig	150 856	8,5%
31-60 napig	201 883	11,3%
61-90 napig	71 456	4,0%
91-365 napig	248 028	13,9%
1 éven túli	5 570	0,3%
Összesen	1 781 207	100,0%

	HAMM Kft.		Fordulónap:	2020.12.31
Készült:	2021xxxx	Vevők Vevőkövetelések lejárat szerinti bontásának (korosító lista) ellenőrzése	Átfogó lényegesség	87 900 E Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	65 925 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx		Elhanyagolható hiba	2 637 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	VEV 02

Cél: A korosítás megfelelőségének ellenőrzése

Elvégzett munka:

- Az adatok pontosságának és teljeskörűségének ellenőrzése az értékesítési folyamat kulcsfontosságú kontrolljai hatékonysági tesztjének elvégzésével, valamint a kiválasztott számlák adatainak tesztelésével megtörtént;
- Egyeztettük az analitikát a főkönyvvel;
- Megfigyeltük, hogy a vevőkövetelések lejárat szerinti bontásának lekérdezése és Excel táblába történő átforgatása az SAP Business One rendszerből történt, szűrések és módosítások nélkül;
- A belföldi és a külföldi vevőanalitikából véletlenszerűen kiválasztottunk vevőket és azon belül pedig nyitott számlákat (belső szabályaink szerint 40-es mintaszámot alkalmaztunk). A számlákon szereplő fizetési határidő alapján ellenőriztük a korosító listába történt besorolás helyességét.

Kód	Név	Or.	Fk. Szám	Összeg dev. -ban	Nyitott	Nem lejárt	Teljes lejárt	1-30 napig	31-60 napig	61-90 napig	91-365 napig	1 éven túli
cc	FÜZFŐ	HU	311000	54 140	54 140	54 140	-	-				
cc	SHIP	HU	311000	79 269	79 269	40 183	39 086	39 086				
cc	SZEL	HU	311000	32 082	32 082	32 082	-	-				
cc	KAPOS	HU	311000	1 276 089	1 276 089	-	1 276 089	1 276 089				
cc	HOKER	HU	311000	43 404	43 404	43 404	-	-				
cc	ZOLD	HU	311000	832 099	832 099	832 099	-	-				
cc	HUS	HU	311000	345 601	345 601	83 673	261 928	211 310	50 618			
cc	FRESH	HU	311000	41 993	41 993	41 993	-	-				
cc	BACS	HU	311000	1 171 460	1 171 460	1 171 460	-	-				
cc	WAB	HU	311000	1 522 308	1 522 308	-	1 522 308	-	- 60 648	290 518	1 024 567	267 871
cc	BAN	HU	311000	300	300	-	300	-				300
cc	FORK	HU	311000	2 878 125	2 878 125	2 668 575	209 550	-			209 550	
cc	STIFOLD	HU	311000	4 190	4 190	-	4 190	-				4 190
cc	FREIN	HU	311000	179 832	179 832	179 832	-	-				
cc	NAGY	HU	311000	1 555	1 555	-	1 555	-			735	820
cc	AGON	HU	311000	101 810	101 810	-5 715	107 525	107 525				
cc	FEDFOOD	HU	311000	380 898	380 898	380 898	-	-				
cc	BAL-JOB	HU	311000	38 100	38 100	-	38 100	-			38 100	
cc	SZER	HU	311000	65 189	65 189	65 189	-	-				
cc	MAGYAR	HU	311000	1 021 325	1 021 325	1 021 325	-	-				
cc	FAM	HU	311000	1 584 611	1 584 611	-13 335	1 597 946	1 597 946				
cc	GRAND	HU	311000	612 550	612 550	612 550	-	-				
cc	CATERI	HU	311000	17 403	17 403	-	17 403	-				17 403
cc	TONA	HU	311000	886 380	886 380	-	886 380	436 800	118 110		331 470	
cc	TOP	HU	311000	2 942 288	2 942 288	119 259	2 823 029	1 078 735	786 030	322 051	275 991	360 222
cc	KOTONY	HU	311000	539 202	539 202	258 603	280 599	280 599				
cc	GOOD	HU	311000	2 014 775	2 014 775	709 560	1 305 215	1 305 215				
	Belföldi vevők				650 326 921	513 312 121	137 014 800	37 432 111	43 210 521	29 345 675	21 456 789	5 569 704
cc	HAMOB	EUR	312155	5 670	-	-	-				1 407 795	
cc	PORIO	EUR	312155	8 754	-	-	-				-	-
	EU-n bel. vevők	EUR	312155	2 581 284	942 504 112	590 102 138	352 401 974	113 423 678	158 672 332	42 111 234	38 194 730	
	EU-n kív. vevők	USD	312153	633 495	188 376 111		188 376 111				188 376 111	
	összesen				1 781 207 144	1 103 414 259	677 792 885	150 855 789	201 882 853	71 456 909	248 027 630	5 569 704

Korosság tesztek 40-es mintán

Kiválasztott partner (belföld)

Kód	Név	Or.	Fk. Szám	Nyitott	Nem lejárt	Teljes lejárt	1-30 napig	31-60 napig	61-90 napig	91-365 napig	1 éven túli
cc	TOP	HU	311000	3 242 288	419 259	2 823 029	1 078 735	786 030	322 051	275 991	360 222

Kiválasztott számlák (TOP)

számlaszáma	számladátuma	fizetési határidő	összeg a bizonylat pénznemében	összeg a saját pénznemben	napok	korosság	konklúzió	ref.
91174763	2020.12.31	2021.01.29	419 259 USD	419 259	29	nem lejárt	ok	B-2412
43289	2020.09.23	2020.10.20	322 051 USD	322 051	-72	91-90	ok	B-2413
2105678	2020.06.15	2020.07.13	275 991 USD	275 911	-171	91-365	ok	B-2414

Kiválasztott partner (külföld)

Kód	Név	Fk. Szám	Összeg devizában	Nyitott	Nem lejárt	Teljes lejárt	1-30 napig	31-60 napig	61-90 napig	91-365 napig	1 éven túli
EU-n kív. Vevő	JBS	312153	633 495	18 837 611	-	188 376 111				188 376 111	

Kiválasztott számlák (JBS)

számlaszáma	számladátuma	fizetési határidő	összeg a bizonylat pénznemében	összeg a saját pénznemben	napok	korosság	konklúzió	ref.
2134567HU	2020.02.18	2020.04.15	117 623 USD	34 976 375	-260	91-365	ok	B-2415

Konklúzió:

A kapott dokumentumok lekérdezésénél majd Excel táblába történő átforgatásánál jelen voltunk, azok a rendszerből történtek kiexportálásra.

Az analitika és a főkönyv egyezik. A korosítás megfelelőségét 40-es mintán ellenőriztük a belső módszertanunknak megfelelően, tekintettel arra, hogy az IT környezetre nem támaszkodunk.

Az adatok teljeskörűsége és pontossága biztosított az értékesítés, mint lényeges ügyletcsoporthoz belső kontrolljainak felmérése alapján.

	HAMM Kft.		Fordulónap:	2020.12.31
Készült:	2021xxxx	Vevők	Átfogó lényegesség	87 900 E Ft
Készítette:	GB		Végrehajtási lényegesség	65 925 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx	Értékvesztés számítá- sának ellenőrzése	Elhanyagolható hiba	2 637 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	VEV 03

Cél: Vevőkre elszámolt értékvesztések és visszairások ellenőrzése

Elvégzett munka:

- Vevői korosító lista ellenőrzése REF: VEV 02
- Az ügyvédi levél alapján ellenőriztük, hogy van-e valamely vevővel kapcsolatban társaság által kezdeményezett vagy társasággal szemben kezdeményezett ügy. A Társaság jogi képviselőjének levele alapján nem volt ilyen ügy,
- Ellenőriztük az értékvesztés elszámolására vonatkozó számviteli politika változatlan-ságát az előző évhez képest. Interjút készítettünk az igazgatóval, hogy információt szerezzünk arról, vajon a pandémia hatással van-e az üzleti tevékenységre, a vevők fizetési hajlandóságára,
- Ellenőriztük, hogy az előző évben képzett értékvesztés becslése ésszerű volt-e;
- A Társaság által becsült értékvesztés összegének megfelelőségét ellenőriztük a számviteli politika és a vezetéstől kapott információk alapján,
- Ellenőriztük az értékvesztés mozgástáblájának megfelelőségét, a visszairások, képzések, kivezetések helyességét.

A Társaság számviteli politikája:

A Társaság a vevőköveteléseit 3 fő csoportba sorolja. Belföldi, EU-n belüli és EU-n kívüli vevőkövetelések.

Az egyes csoportokon belül további csoportosítást végez. A 3.000 E Ft-ot meg nem haladó követelésekre %-os értékvesztést számol el az alábbiak szerint:

	31-60 napig	61-90 napig	91-365 napig	1 éven túli
belföldi vevők	5%	20%	50%	100%
EU-n belüli vevők	1%	20%	60%	100%
EU-n kívüli vevők	10%	30%	100%	100%

A 3.000 E Ft-ot meghaladó követeléseket egyedileg minősíti. A kapcsolt követelésekre egyedi minősítés alapján abban az esetben számol el értékvesztést, amennyiben az anyavállalat vagy a csoport bármely leányvállalata nem vállal garanciát a megtérülésre.

A Társaság számviteli politikája az előző évhez képest nem változott.

Értékvesztés számítása korosító tábla alapján vevő kategóriánként (kapcsolt vevők nélkül) 2020

Vevő	Nyitott	Nem lejárt	Teljes lejárt	1-30 napig	31-60 napig	61-90 napig	91-365 napig	1 éven túli
Belföldi vevő	650 326 921	513 312 121	137 014 800	37 432 111	43 210 521	29 345 675	21 456 789	5 569 704
értékvesztés%					5%	20%	50%	100%
értékvesztés összege			24 327 760	-	2 160 526	5 869 135	10 728 395	5 569 704
EU-n belüli vevő	942 504 112	590 102 138	352 401 974	113 423 678	158 672 332	42 111 234	38 194 730	-
értékvesztés%					1%	20%	60%	100%
értékvesztés összege			32 925 808	-	1 586 723	8 422 247	22 916 838	-
EU-n kívüli vevő	188 376 111	-	188 376 111	-	-	-	188 376 111	-
értékvesztés%					10%	30%	100%	100%
értékvesztés összege			-	-	-	-	-	-
vevők összesen	1 781 207 144	1 103 414 259	677 792 885	150 855 789	201 882 853	71 456 909	248 027 630	5 569 704
értékvesztés összesen	-	-	57 253 568	-	3 747 249	14 291 382	33 645 233	5 569 704

Megjegyzés:

A Társaság az orosz vevő (JBS) felé fennálló követelésére (633.495 USD/ 188.376 E Ft) nem képzett értékvesztést. A JBS Oroszország legnagyobb húsfeldolgozó vállalata, aki palettájának szélesítésére forgalmazza a magyar termékeket. 2020-ban a vállalat likviditási helyzete romlott, elsősorban a saját vevői fizetési nehézségei miatt. A Társaság a IV. negyedévben leállította az értékesítést az orosz fél felé. Az orosz vállalkozás a likviditási helyzetének javítására jelentős szigorításokat vezetett be, helyzetét stabilizálta. Ezek az információk a két cég közötti tárgyalások jegyzőkönyvi anyagából ismertek.

2020. november 30-án a Társaság és az orosz fél fizetési megállapodást írt alá. A megállapodás szerint a fennálló tartozást a vállalat 4 egyenlő részletben fizeti vissza. Az első részlet fizetési határideje 2021. január 31., a 2. részlet fizetési határideje 2021. március 31. Vizsgálatunk időpontjában ellenőriztük, hogy az első két részlet, összesen 316 e USD a Társaság bankszámláján jóváírásra került. A fentiek alapján elfogadtuk, hogy az orosz fél felé fennálló követelésre a mérlegkészítéskor fennálló információk alapján értékvesztés elszámolása nem indokolt.

Konklúzió:

A korosító lista alapján és a számviteli politikában meghatározott százalékokkal újraszámoltuk az értékvesztést. A számításban hibát nem találtunk. Sem a belföldi, sem a külföldi vevők csoportjában nem volt egyedileg 3.000 E Ft-nál nagyobb egyenleg, így a csoportos értékvesztés lehetősége fennállt a Társaság számviteli politikája alapján.

Egyedi értékelésre az orosz vevő tekintetében került sor. Itt a vállalat nem képzett értékvesztést, mivel fizetési megállapodást kötött a két cég, és az új határidőnek megfelelően nem áll fent késedelem. Ld. Megjegyzés, Fizetési megállapodás és bankkivonatok.

Cél: az előző évben elszámolt értékvesztés visszamérése

Előző évben elszámolt értékvesztés visszamérése 2019

Vevő	Nyitott	Nem lejárt	Teljes lejárt	1-30 napig	31-60 napig	61-90 napig	91-365 napig	1 éven túli
Belföldi vevő	607 484 112	500 413 675	107 070 437	41 726 371	22 470 989	18 798 832	14 458 789	9 615 456
értékvesztés%					5%	20%	50%	100%
értékvesztés összege			21 728 166	-	1 123 549	3 759 766	7 229 395	9 615 456
EU-n belüli vevő	856 431 897	623 789 564	232 642 333	113 423 678	7 483 210	19 520 678	12 093 456	-
értékvesztés%					1%	20%	60%	100%
értékvesztés összege			11 235 041	-	74 832	3 904 136	7 256 074	-
EU-n kívüli vevő	185 047 000	185 047 000	-	-	-	-	-	-
értékvesztés%					10%	30%	100%	100%
értékvesztés összege			-	-	-	-	-	-
vevők összesen	1 648 963 009	1 309 250 239	339 712 770	155 150 049	29 954 199	38 319 510	26 552 245	9 615 456
értékvesztés összesen	-	-	32 963 207	-	1 198 381	7 663 902	14 485 469	9 615 456

Megjegyzés:

Az ISA 540-es standard 9. pontja előírja számunkra, hogy a könyvvizsgálónak át kell tekintenie az előző időszaki pénzügyi kimutatásokban foglalt számviteli becslések kimenetelét.

Konklúzió:

Az előző évi értékvesztés észszerűségének a mérésére az előző évben képzett értékvesztés és a tárgyévi leírás arányának vizsgálatát választottuk. Az arány akkor jó, ha közelít az 1-hez. (Ha a mutató jóval 1 felett van, akkor ez a követelésünk alulértékelését, míg, ha jóval 1 alatt van, akkor vevőkövetelésünk felülértékelését jelzi.

2020-ban, a fenti 2019-es értékvesztésből kivételre került, mint **behajthatatlan követelés 15.666 E Ft, a 2018-as értékvesztésből pedig 11.723 E Ft**. A képzett értékvesztés és a leírás mutatója $(32.963/27.389) = 1.2$, előző évben pedig 1.1. A mutató közelít az 1-hez és az előző évhez képest nem mutat volatilitást sem, az előző évi értékvesztés becslését elfogadhatónak ítéltük meg.

Értékvesztés mozgástábla ellenőrzése

adatok E Ft-ban

	2019.12.31	kivezetés	új értékvesztés képzés	értékvesztés visszairás	2020.12.31	főkönyv	differencia
Belföldi értékvesztés	21 728	- 16 154	29 902	-	24 328	24 328	-
EU-n belüli értékvesztés	11 235	- 11 235	32 926	-	32 926	32 926	-
EU-n kívüli értékvesztés	-	-	-	-	-	-	-
összesen	32 963	- 27 389	62 828	-	57 254	57 254	-

Az értékvesztés képzése egyéb ráfordítás 62 828 E Ft

FK 62 828 E Ft

Diff 0 ok.

Konklúzió:

Az értékvesztés mozgástáblában hibát nem találtunk.

5.4. Részesedések értékvesztése

EMLÉKEZTETŐ

Jogszabályi háttér

A gazdasági társaságban lévő tulajdoni részesedést jelentő befektetéseknél - függetlenül attól, hogy az a forgóeszközök, illetve a befektetett pénzügyi eszközök között szerepel - értékvesztést kell elszámolni, a befektetés könyv szerinti értéke és piaci értéke közötti - veszteségjellegű - különbséget összegében, ha ez a különbség **tartósnak mutatkozik és jelentős összegű**. A különbség tartósnak minősül - **fennállásának időtartamától függetlenül** - akkor is, ha az az értékeléskor a rendelkezésre álló információk alapján **véglegesnek** tekinthető.

A befektetés piaci értéke meghatározásakor figyelembe kell venni:

- a gazdasági társaság tartós piaci megítélését, a piaci megítélés tendenciáját, a befektetés (felhalmozott) osztalékkal csökkentett tőzsdei, tőzsdén kívüli árfolyamát, annak tartós tendenciáját,
- a megszűnő gazdasági társaságnál a várhatóan megtérülő összeget,

- c) a gazdasági társaság saját tőkéjéből a befektetésre jutó részt, külföldi pénzürtékre szóló befektetés esetén, az üzleti év mérlegfordulónapjára vonatkozó választott devizaárfolyamon átszámított forintértéken.

Értékvesztés visszairása:

Amennyiben a befektetésnek a mérlegkészítéskori piaci értéke **jelentősen és tartósan** magasabb, mint a befektetés könyv szerinti értéke, a különbözettel a **korábban elszámolt értékvesztést** visszairással csökkenteni kell. Az értékvesztés visszairásával a befektetés könyv szerinti értéke nem haladhatja meg a beszerzési értéket.

KÉRDŐJELEK

Hogyan határozzuk meg a részesedés piaci értékét?

Egy vállalkozás (részesedés) értéke meghatározható a vagyonának és tőkéjének értéke alapján. Az ehhez alkalmazható módszerek közül a következők a legelterjedtebbek:

- Aktív piaci ár

Ha egy vállalkozás részvényeit a tőzsdén forgalmazzák, vagy az adott részesedésre, tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapírra vonatkozóan már létezik egy független vevővel létrejött kötelező érvényű megállapodás (pl. adásvételi szerződés) a fordulónapon, vagy ahhoz közeli időpontban, akkor külön értékelésre már nincs szükség.

- Saját tőke alapú értékelés

Ezen módszer szerint egy vállalkozás értéke a saját tőke könyv szerinti értékével egyező összeg. A módszer hátránya, hogy nem kezeli azt a ténytet, hogy a beszámolóban szereplő eszközök könyv szerinti értéke **historikus adatokon alapul**, ezen kívül több szubjektív becslési elemet is tartalmaz, mint például az eszközök hasznos élettartama, a vevők fizetőképessége, a készletek eladhatósága, az esetleges perek kimenetelének becslése.

- Vagyonértékelés (eszköz alapú értékelés)

Hátránya, hogy a vállalkozás piaci pozíciója és egyéb más, a vállalkozó vagyonát nem képező elemek értéke nem jelenik meg a számítás során, továbbá szükség lehet például ingatlanforgalmi szakértő bevonására a vagyon értékeléséhez.

- DCF alapú módszer

A módszer az eszközök jövőbeni jövedelemtermelő képessége alapján határozza meg a piaci értéket, úgy, hogy a vállalkozás jövőbeni üzleti tervéből indul ki és annak lehetőség szerint legalább 5 éves időtartamra vonatkozó – a vállalkozás vezetése és/vagy tulajdonosai által elfogadott - várható bevételei és kiadásai, azaz pénzáramai alapján határozza meg a jövedelem nettó jelenértékét, amely függ a befektetés kockázatától, futam idejétől. A módszer fontos eleme, hogy az üzleti terv **reális várakozásokat tükrözzön**, és a diszkontáláshoz alkalmazott faktor megfelelően figyelembe vegye a vállalkozással kapcsolatos kockázatokat is. A DCF módszer alkalmazásakor, illetve az ezzel a módszerrel történt számítás könyvvizsgáló általi ellenőrzésekor a könyvvizsgálónak meg kell fontolnia szakértő igénybevételét, amennyiben nem rendelkezik kellő jártassággal a DCF alapú értékelés terén. Az üzleti terv teljesülését vagy

nem teljesülését a következő könyvvizsgálat során elemezni kell és az eltérésekre magyarázatot kell kérni.

- Szorózszámok vagy benchmark alapú értékelés

A szorózszámok értékelés során a piac által már beárazott vállalatok pénzügyi mutatószámai segítségével adnak becslést a szakértők a célvállalat piaci értékére vonatkozóan: a nyilvánosan jegyzett (tőzsdei) vállalatok vagy elérhető vállalatfelvásárlási tranzakciók adatai alapján azt nézik meg, hogy mennyit adnak a vállalat valamely jellemzőjének egységéért. Ez a jellemző lehet valamely pénzügyi mutató (pl. EBITDA, árbevétel, eszközérték) vagy a vállalat tevékenysége szempontjából fontos naturália (pl. felhasználó/ügyfél, kapacitás). Egyszerű és gyorsan elvégezhető értékelés, de ebből kifolyólag erősen korlátozott a megbízhatósága. Ezt a módszert akkor használják, ha elég egy nagyságrendi értéket számolni és stabil, kiszámítható a piac helyzete és vállalkozás jövedelemtermelő képessége.

Megjegyzés:

A könyvvizsgálat során a részesedések értékének ellenőrzésével kapcsolatosan a kiinduló pont

- a tulajdonolt vállalkozás saját tőkéjének meghatározása, és a befektetésre jutó saját tőke összegének kiszámítása, majd
- a részesedés könyv szerinti értékének és a befektetésre jutó saját tőkének (arányos saját tőke) az összehasonlítása.

Amennyiben a részesedés könyv szerinti értéke magasabb, mint a befektetésre jutó saját tőke összege, akkor ez mindenképpen egy jelzés arra vonatkozóan, hogy a részesedés értékének megfelelőségét további vizsgálat alá kell vonni.

Mit tegyen a könyvvizsgáló akkor, ha csak a szűkebb értelemben vett számviteli adatok állnak rendelkezésre?

Abban az esetben, ha a könyvvizsgáló számára csak és kizárólag a szűkebb értelemben vett számviteli adatok állnak rendelkezésre, akkor egyebek mellett az alábbiak megfontolása szükséges:

- a részesedés könyv szerinti értékének nagysága a végrehajtási lényegességhez viszonyítva,
- a vállalkozás beszámolójára, amelyben a társaságnak részesedése van, mennyiben lehet kellő bizonyossággal támaszkodni.

Amennyiben a könyvvizsgáló úgy ítéli meg, hogy

- a vállalkozás beszámolójára, amelyben a társaságnak részesedése van, kellő bizonyossággal lehet támaszkodni, akkor a beszámolóban szereplő adatokból a saját tőke összege, a tulajdoni arányokkal pedig a könyvvizsgált társaságra jutó összeg számszerűsíthető. Ez alapján a könyvvizsgáló véleményt tud alkotni az értékvesztés elszámolásának vagy visszairásának kérdésében.
- a vállalkozás beszámolójára, amelyben a társaságnak részesedése van, nem lehet kellő bizonyossággal támaszkodni, vagy az nem áll rendelkezésre (például külföldi részesedés esetén), akkor a könyvvizsgálónak mérlegelnie kell, hogy az adatok hiányából adódó hatókör korlátozás mennyiben lényeges, illetve mennyiben lényeges és átfogó, és ennek megfelelően kell a könyvvizsgálói véleményét kialakítani.

ESETTANULMÁNY

Az év végi helyszíni vizsgálatkor a Társaság részünkre átadott főkönyvi kivonata alapján összeállított mérlegében a részesedések értéke a fordulónapon 2.236.336 E Ft.

FELADAT: Ellenőrizni kell a részesedések értékelését.

A Társaság számviteli politikája szerint a részesedések év végi értékelésénél a saját tőke alapú módszert alkalmazzák annak vizsgálatára, hogy a befektetésre nem kell-e értékvesztést elszámolni. A tartósság kritériuma legalább egy év, azonban, ha az az értékeléskor a rendelkezésre álló információk alapján a részesedés értékvesztettsége véglegesnek tekinthető, akkor az összeg azonnal elszámolásra kerül.

Jelentősnek tekinti a Társaság az értékvesztés összegét, ha az meghaladja a részesedés könyv szerinti értékének 10%-át.

	adatok E Ft-ban	
	2019.12.31.	2020.12.31.
Tárgyi eszközök	1,436,942	1,362,366
Immateriális javak	27,106	15,623
Tartós részesedések kapcsolt vállalkozásokban Részesedések	2,236,336	2,236,336
Befektetett eszközök	3,700,385	3,614,326

A Társaságnak öt leányvállalata van. A leányvállalatokat más könyvvizsgáló auditálja. Az egyedi beszámolók könyvvizsgálatai az anyavállalati könyvvizsgálat időpontjában még nem fejeződtek be. A könyvvizsgáló nyilatkozatot kért be a leányvállalatok könyvvizsgálóitól, hogy nincs-e tudomásuk olyan eseményről, amely lényeges hatással lenne a március 31-én készített és a fordulónapra vonatkozóan összeállított mérlegben kimutatott saját tőkére.

A saját tőke és a részesedés könyv szerinti értékének egymáshoz viszonyított aránya, valamint a Társaság számviteli politikája alapján, a **Szigetelő Kft-ben és a Térkő Kft-ben** lévő tulajdonosi részesedéseire kellene értékvesztést elszámolni.

A vezetés értékvesztés elszámolásával kapcsolatos véleménye: sem a Szigetelő Kft-ben, sem a Térkő Kft-ben lévő befektetéseire nem kíván értékvesztést elszámolni. A Szigetelő Kft. esetében a részesedés könyv szerinti értékét meghaladó cégértékre, a Térkő Kft. esetében pedig a tárgyi eszközök jelentős értékére, valamint az üzleti tevékenység beruházást követő beindulására, a 3 éves terv alapján becsült eredményekre hivatkozik.

MUNKALAP

		Építő Zrt.	Fordulónap:	2020.12.31
Készült:	2021xxxx	Részese­dés­ek érté­kvesztése	Átfogó lényegesség	300 805 E Ft
Készítette:	GB		Végrehaj­ta­si lényegesség	240 644 E Ft
Ellenőrizve:	2021xxxx		Elhanyagolható hiba	9 024 E Ft
Ellenőrizte:	LV		Referencia:	RÉSZ 01

Főlap

Fő-könyvi szám	Tulajdonolt cég	Részese­dés meg­szere­zésé­nek idő­pontja	Tulajdoni hányad	Ország	Részese­dés könyv sze­rinti érté­ke	Árfo­lyam	Saját tőke az ország devizanemé­ben	Devi­zanem	Arányosi­tott saját tőke 2020	Érték­vesztés saját tőke alapú érté­kés alap­ján	Kiegészítő adatok Saját tőke		
											adatok E Ft-ban		2018
1711	Szigetelő Kft.	2015.05.17	100,00%	HU	1 189 920	1	926 112	Ft	926 112	-263 808	megj. 1.	1 172 411	925 456
1712	Burkolat Kft.	2016.04.20	100,00%	HU	81 800	1	330 375	Ft	330 375	0			
1713	Térkő Kft.	2017.05.17	80,00%	HU	116 050	1	93 565	Ft	74 852	-41 198	megj. 2.	75 643	88 328
1714	Zsalukő Kft.	2020.07.01	100,00%	HU	204 000	1	898 232	Ft	898 232	0	80%	60 514	70 662
1715	(RO) Multirock Romania S.r.l.	2017.01.19	100,00%	RO	644 566	74,99	10 200	RON	764 898	0			
					2 236 336				2 994 469	-305 006			

Megj.1

A Társaságot egy osztrák cég alapította a 90-es években és polisztirolhab szigetelőanyag gyártására hozta létre. Az Építő Zrt. 2015-ben vette meg a Társaság 100%-os tulajdonrészét az osztrák tulajdonosoktól. Az anyavállalat jelentős fejlesztéseket hajtott végre a Társaságban. A Társaság a korabeli szabvány által meghatározott, gyártható termékek körét folyamatos termékfejlesztéssel bővítette és Európában először a vállalat vezette be a lépéshangszigetelő polisztirol lemezt. Mind a mennyiség, mind a minőség folyamatosan növekszik, illetve javul, a Társaság üzemi eredménye stabilan pozitív. Az anyavállalat politikája, hogy a mérleg szerinti eredményt 100%-ban kiveszi osztalékként. A Társaság saját tőkéjének könyv szerinti értéke nem tükrözi annak piaci értékét.

Megj.2

Részesedés év végi értékelése során a Társaság befektetésére jutó sajáttőke-rész aránya a részesedés értékvesztettségét mutatja.

A Térkő Kft-ről a vezetéssel történt megbeszélés alapján az alábbi információkkal rendelkezünk:

A vizsgált társaság alapítására 2017-ben került sor, a tevékenység beindításához szükséges gépberuházására jelentős állami támogatást (70%) kapott. A gépberuházás értéke meghaladta a 250 M Ft-ot. Gyártási tevékenységét 2019-ben kezdte meg.

A próbagyártás elhúzódott, a jelentős gyártási selejt miatt. 2019 második félévétől a gyártási tevékenység már normál üzemmódban ment, 2020-ban már minimális nyereséget ért el. A Társaság vezetése a középtávú tervében állandó növekedési rátával számolt.

Üzleti terv adatai:

adatok E Ft-ban

Megnevezés	2020	2021	21/20	2022	22/21	2023	23/22
Árbevétel	1 423 156	1 806 250	127,00%	2 357 681	131,00%	2 670 967	113,00%
EBIDTA	52 153	108 763	209,00%	150 275	138,00%	321 860	214,00%
EBIDTA%	3,66%	6,02%		6,37%		12,05%	
Adózás előtti eredmény	17 010	89 062	524,00%	121 736	137,00%	223 322	183,00%
Adózás előtti eredmény%	1,20%	4,93%		5,16%		8,36%	

FELADAT: Az Építő Zrt. könyvvizsgálója vagy. Megbeszélése lesz a Társaság pénzügyi igazgatójával. Melyik álláspontot fogod képviselni, A-t vagy B-t?

Szigetelő Kft:

A: A Társaság számviteli politikája az, hogy a saját tőke értékelési módszert alkalmazza. A leányvállalat saját tőkéje 2 év óta lényegesen alatta van a részesedés értékének. A Társaság nem alkalmazott más módszert a részesedés piaci értékének meghatározására, így nincs bizonyíték a vezetés állítására. A Szigetelő Kft. esetében a részesedés könyv szerinti értékét jelentősen meghaladja annak piaci értéke. A saját tőke módszer alapján el kell számolni a 263.808 E Ft értékvesztést.

B: Az értékvesztés összegszerű meghatározása során valóban figyelembe kell venni a leányvállalat tartós piaci megítélését, a piaci megítélés tendenciáját is. A leányvállalat termékei, szolgáltatásai iránti kereslet tendenciájában valóban növekvő, tevékenysége nyereséges. A vezetésnek DCF modellel vagy benchmark alapú értékeléssel meg kell határozni a tulajdonosi részesedés piaci értékét. Ennek megállapítására célszerű tanácsadó céget felkérni, mivel a DCF módszer esetén nagy hangsúly van a cash-flow / pénzügyi modell felépítésén, illetve a megfelelő diszkontráta meghatározásán. A benchmark módszer esetén pedig kihívást jelent a megfelelő szorzó mértékének a megtalálása. Az értékvesztés elszámolásának szükségességéről az értékelés elvégzését követően, annak elemzése alapján tud a könyvvizsgáló véleményt mondani.

Megoldás: a helyes válasz a B. Ha a vezetés külső céget vesz igénybe a részesedés piaci értékének a megállapítására, a könyvvizsgálónak – ha csak nincs vállalatértékelési gyakorlata -, külső szakértőt javasolt igénybe venni az értékelés ellenőrzésére, mivel ez speciális szaktudást igényel.

Térkö Kft:

A: A könyvvizsgáló nem fogadja el, hogy a Társaság nem akarja elszámolni a 41.198 E Ft összegű értékvesztést, mivel az arányos saját tőke 3 éve alatta van a részesedés értékének.

B: A vezetés álláspontja elfogadható (a vezetés a tárgyi eszközök jelentős értékére, valamint az üzleti tevékenység beruházást követő beindulására, a 3 éves terv alapján becsült eredményekre hivatkozik). Már az elmúlt üzleti évben is megállapítottuk, hogy az arányos saját tőke értéke alatta van a részesedés könyv szerinti értékének, viszont már akkor is látszott a javuló tendencia, így értékvesztést nem számoltunk el. Az idei üzleti évben tovább javult a vállalkozás eredményessége. Az igazgató által rendelkezésünkre bocsátott 3 éves üzleti tervet megvizsgáltuk, a tervben szereplő növekedési rátát megalapozottnak értékeltük, tükrözi a piaci tendenciákat. A növekedési rátát alátámasztja a 2021 I. negyedéves megrendelés állomány mértéke is. A Társaság 3 éve került megalapításra, a beruházás megtérülése általánosságban 3-5 évet vesz igénybe.

Megoldás: A B válasz a helyes az ott leírtak alapján.

5.5. Peres ügyekre képzett céltartalékok

EMLÉKEZTETŐ

Jogsabályi háttér

A számviteli törvény szerint céltartalékot olyan **kötelezettségekre kell képezni**, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította.

A céltartalékok megjelenése a mérlegben:

1. Céltartalék a várható kötelezettségekre

Várhatóan felmerülő fizetési kötelezettségek - az ügylet elindult, de az esedékesség még nem ismert. Ide tartoznak a garanciális kötelezettségek, kezességvállalás, le nem zárt peres ügyek, opciós ügyletek, környezetvédelmi kötelezettségek, végkielégítés, korengedményes nyugdíj.

2. Céltartalék a jövőbeni költségekre

Várható, jelentős, időszakonként felmerülő költségek, de összegük, esedékességük bizonytalan. Ide tartoznak fenntartási javítási költségek, átszervezési költségek, környezetvédelemmel kapcsolatos költségek.

3. Egyéb céltartalék

Beruházáshoz, vagyoni joghoz kapcsolódó devizás tartozás év végi értékelésekor keletkező árfolyam veszteség elhatárolása esetén arányosan számított összeg.

KÉRDŐJELEK

A számviteli törvény szerint céltartalékot olyan kötelezettségekre kell képezni, amelyek valószínű vagy bizonyos, hogy a mérlegfordulónapon fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan, és azokra a vállalkozó a szükséges fedezetet más módon nem biztosította. A peres ügyek esetén bizonytalanság állhat fenn abban a tekintetben, hogy van-e jogalapja a másik fél követelésének. A bizonytalanság mértékének meghatározása a gazdálkodó megítélésének függvénye. De mekkora az a valószínűség, amikor a kötelmet már indokolt megjeleníteni a mérlegben?

A céltartalék mérlegértéke:

A céltartalék létezésének eldöntése komoly megfontolást igényel. A szakmai becslések az értékelés során nagy szerepet kapnak.

A számviteli törvény nem ad útmutatót a céltartalék számítására. Mit kell figyelembe venni az értékelés során? Általánosságban elmondható, hogy az alábbiakat:

- kockázatokat és bizonytalanságokat,
- jövőbeni eseményeket (ez nem jelenti azt, hogy a mérlegfordulónapot követő új eseményeket – melyek hatásai nem lehettek ismertek a mérlegfordulónapon – is figyelembe kellene venni).
- inflációs hatásokat,
- jelenérték számítást (diszkontálás), ha a pénz időértéke jelentőséggel bír,
- hasonló ügyletek tapasztalatait.

ESETTANULMÁNY: Nézzük meg a következő példákat!

Példa 1

A Pereskedő Kft. vitába keveredett egyik alkalmazottjával munkavédelmi előírások be nem tartása miatt, amely során a munkavállaló nem maradandó sérülésekkel balesetet szenvedett. A munkavállaló kilépett és a bíróság előtt beperelte a volt munkaadóját.

A felperes (volt munkavállaló) keresetét a 2020. december 18. napján, a raktárban történt balesetére, illetve az állítása szerint ebből eredő egészségromlására alapozta.

A felperes követelése 8.000 E Ft.

A társaság jogi képviselője az ügy kimeneteléről a következőképpen nyilatkozott. „A társaság a munkavédelmi előírásoknak legjobb tudása szerint eleget tett, azonban vannak olyan területek, amelyek elbírálása jogi szempontból egyértelműen előre nem jelezhető, a munkavállaló a pert, úgy gondolom, megnyerheti. Ennek valószínűsége 80%.

Kérdés: Kell-e céltartalékot képezni a folyamatban levő peres ügyre?

Válasz:

A: Igen, a 8.000 E Ft 80%-át, azaz 6.400 E Ft-ot.

B: Nem, mert nem tudjuk biztosan a per kimenetelét.

C: Igen, a teljes 8.000 E Ft-ra és a becsült járulékok összegére

Megoldás: A „C” válasz a helyes, mert a jogi képviselő véleménye, hogy a meglevő bizonyítékok alapján a kötelezettség valószínűbb, hogy fennáll, mint hogy nem.

Példa 2

A Rézsű István és társa társaság Zara településen bekötőutak építését végezte 2020 június-augusztus hónapokban. Az útépítést követően a Zara külterület 0118/8 és 0119/10 hrsz. alatti ingatlanok helyreállítása nem történt meg határidőben. A fenti hrsz. ingatlanok tulajdonosai (felperes) a mezőgazdasági művelés kieséséből eredő kárának megtérítését kérik. A felperes által felkért szakértő véleménye szerint az elmaradt haszon mértéke 28.000.000 Ft. A Társaság ezt túlzottnak tartotta, saját szakértői véleménye szerint az elmaradt haszon mértéke csupán 8.000.000 Ft.

Az ügyvédi levél az alábbiakat írta: Az elsőfokú bírósági tárgyalás 2021. február 15-én volt, ahol a bíró független szakértő kirendelését rendelte el az elmaradt haszon mértékének megállapítására. A bizonyítás folyamatban, az elsőfokú eljárás folytatódik. Az ügy kimenetele bizonytalan, következő tárgyalási határnap nincs kitűzve.

Kérdés: Kell-e céltartalékot képezni a folyamatban levő peres ügyre?

Válasz:

A: Igen, a 8.000 E Ft -ot, a Társaság által becsült összeget

B: 28.000 E Ft-ot az óvatosság elve miatt

C: Nem kell céltartalékot képezni, mivel az ügy kimenetele bizonytalan

Megoldás: Az „A” válasz a helyes, mivel a Társaság szakértője szerint is fennáll a kötelezettség az elmaradt haszon megtérítésére. Bár a bíróság által kirendelt szakértő más összeget is megállapíthat, de a Társaság által is jogosnak vélt összegre a céltartalékot javasolt megképezni.

Példa 3

A Pereskedő Kft.-nél végzett NAV-vizsgálat eredményeképpen általános forgalmi adó hiány és következésképpen bírság és késedelmi pótlék került megállapításra összesen 38 millió Ft összegben. A Társaság a határozattal nem értett egyet, és az adóhatóság elsőfokú határozata ellen fellebbezett. Az adóhatóság másodfokú határozata 2020. december 15-én jogerőre emelkedett. Az adóhatóság 110.000 E Ft ÁFA hiányt állapított meg. Az adóhiány után megállapított adóbírság összege 55.000 E Ft, késedelmi kamata 1.125 E Ft. A Társaság az adóhatóság megállapítását ismételten nem fogadta el. Bírósághoz fordult jogorvoslatért, és az adóhatóság határozatának felülvizsgálatát kérte.

A bírósági felülvizsgálati eljárás a 2020. évi mérlegkészítés időpontjáig nem zárult le.

Kérdés: Kell-e céltartalékot képezni a folyamatban levő peres ügyre?

Válasz:

A: Igen, 55 000 E Ft + 1 125 E Ft-ot.

B: Nem kell céltartalékot képezni, mivel az adóhatóság másodfokú határozatában foglaltakat a 2020-as üzlet évre le kell könyvelni.

Megoldás: A helyes válasz a „B”.

II. A KÖNYVVIZSGÁLÓ ÁLTAL IGÉNYBE VETT SZAKÉRTŐ MUNKÁJÁNAK FELHASZNÁLÁSA

Mikor, kit, miért, és hogyan vonjunk be a könyvvizsgálatunkba?

1. BEVEZETÉS

Az egyre inkább változó és bonyolult gazdasági környezetünk a könyvvizsgálókat is kihívások elé állítja. Egyre komplexebb tudásra van szükség. A becsléseknél - a hasznos élettartam meghatározásánál, vagy a DCF módszer alapján történt részesedés értékelésnél - láttuk, hogy nemcsak az adott vállalkozás, de a könyvvizsgáló is támaszkodott, támaszkodnia kellett a külső szakértő speciális tudására. A szakértők lehetnek megfelelő szakmai képzéssel rendelkező kollégák (belső szakértők, specialisták) vagy külső szakértők. Egy biztosítónak kötelező aktuáriusi képzéssel rendelkező munkatársat alkalmazni, ugyanakkor a könyvvizsgáló a biztosítástechnikai tartalékok ellenőrzésekor külső szakértő, aktuárius munkáját veszi igénybe a tartalékok ellenőrzésekor. Egy komplex informatikai rendszert alkalmazó társaság esetében, ahol sok az automatizált folyamat, az IT környezet felmérésekor, a hatékonysági tesztek elvégzésekor a könyvvizsgáló nem feltétlenül külső szakértő munkájára támaszkodik, hanem – nagyobb könyvvizsgáló cégek esetében – belső szakmai munkatárs, IT specialista munkáját veszi igénybe.

Melyek azok a területek, ahol jellemzően szakértők munkáját vesszük igénybe? Ilyenek pl.:

- ingatlanértékelő pl. az értékhelyesbítés ellenőrzésekor,
- ügyvédek pl. bonyolult jogi ügyek értelmezésekor,
- aktuáriusok pl. biztosítástechnikai tartalékok ellenőrzésekor,
- adószakértők pl. transzferár megfelelésének véleményezésekor,
- IFRS specialista pl. bankoknál hitelezési veszteség elszámolásának vizsgálatakor,
- IT specialista: informatikai környezet felmérése és hatékonyságának vizsgálatakor,
- Üzletértékelési specialista pl. befektetések piaci értékének meghatározásának vizsgálatakor.

Ha a könyvvizsgáló munkája során szakértőt - belsőt vagy külsőt - kíván igénybe venni, akkor figyelemmel kell lennie a 620-as, a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő munkájának felhasználása című standardra.

2. 620-AS STANDARD

Milyen helyzetekre vonatkozik a standard?

Azokkal a helyzetekkel amikor a könyvvizsgáló a számviteltől vagy a könyvvizsgálattól eltérő szakterületen szakértelemmel rendelkező személyt vagy szervezetet vesz igénybe annak érdekében, hogy segítséget nyújtson a könyvvizsgálónak az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében.

Csökken-e a könyvvizsgáló felelőssége, ha szakértő munkájára támaszkodik?

A könyvvizsgáló egyedül felelős a kiadott könyvvizsgálói véleményért, és ez a felelősség nem csökken, ha szakértő munkáját használja fel. Mindazonáltal, ha az igénybe vett szakértő mun-

kája a könyvvizsgáló céljainak megfelel, akkor ezen szakértőnek a szakterületén tett megállapításait vagy következtetéseit elfogadhatja könyvvizsgálói bizonyítékként, azonban a megfelelést azonban a megfelelést vizsgálni és dokumentálni kell.

Mérlegelési szempontok:

A könyvvizsgálónak először azt kell meghatároznia, hogy a számviteltől vagy könyvvizsgálatól eltérő területen szüksége van-e szakértőre.

Pl. IT szakértő igénybevételének megítélésakor a következőket vesszük figyelembe

- az informatikai rendszer meghatározó szerepét az üzleti folyamatokban,
- az informatikai rendszer komplexitását,
- van-e audit kockázatunk az informatikai rendszer használatához kapcsolódóan,
- előzetes felmérésünk szerint az informatikai rendszer és annak funkciói kritikus fontosságúak-e a belső kontroll és a számviteli folyamatok szempontjából.

3. SZAKEMBER IGÉNYBEVÉTELE

Hogyan hat a könyvvizsgálati eljárások ütemezésére, terjedelmére a szakértő igénybevétele?

Mit kell figyelembe venni?

- milyen témához kapcsolódik a szakértő munkája? Pl. tárgyi eszközök értékhelyesbítése,
- mekkora a lényeges hibás állítás kockázata abban a kérdésben, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik? Pl. a goodwill értékelésénél a feltételezések szubjektivitása, a diszkontrátához, a tőkeköltséghez, a növekedési faktor meghatározásához szükséges speciális ismertek miatt a becsléshez kapcsolódó kockázat magas,
- a szakértő munkájának jelentőségét a könyvvizsgálat összefüggésében pl. a goodwill jelentős mérlegesor, kapcsolódik hozzá lényeges, hibás állítás kockázata,
- a könyvvizsgálónak a szakértő által végzett korábbi munkával kapcsolatos ismereteit és tapasztalatait,
- azt, hogy a szakértőre vonatkoznak-e a könyvvizsgáló társaságának minőségellenőrzési politikái és eljárásai.

Az igénybe vett szakértő kompetenciájának, képességeinek és tárgyilagosságának megítélése

Ahhoz, hogy a szakértő munkája megfelelő legyen a könyvvizsgáló számára az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzésében, a könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy az igénybe vett szakértő rendelkezik-e a könyvvizsgáló céljainak eléréséhez szükséges kompetenciával, képességekkel és tárgyilagossággal. Ez fontos annak érdekében, hogy meg tudja határozni a szakértő munkájának jellegét, hatókörét és céljait és majd értékelni tudja munkájának megfelelőségét.

Dokumentálás belső munkatárs igénybevétele esetén:

Belső szakértő lehet a könyvvizsgáló cégnél dolgozó partner vagy munkatárs, ezért rá vonatkozik az 1. számú minőségellenőrzési standard (ISQC 1). Ennek megfelelően a könyvvizsgáló cégnél ki kell alakítani olyan politikákat és eljárásokat, amelyek kellő bizonyosságot nyújtanak számára arra, hogy elegendő olyan munkatársa van, aki rendelkezik azokkal a képességekkel és kompetenciával, valamint azzal az etikai alapelvek melletti elkötelezettséggel, amelyek a megbízások végrehajtásához szükségesek. Az adott munkatárssal kapcsolatban a könyvvizsgáló cég rendelkezik önéletrajzzal, teljesítmény értékeléssel, szakmai oktatásokon való részvétellel és egyéb, a munkatárs szakmai előmenetelével kapcsolatos információval.

A standard követelményeinek meg tudunk felelni, ha a munkatárs szakmai önéletrajzát és az oktatásban való részvételét becsatoljuk a dokumentációba, és ha szükséges, egyéb megjegyzésekkel kiegészítjük azt.

Dokumentálás külső szakértő igénybevétele esetén:

Dokumentációnk attól függ, hogy milyen forrásból származnak az információink. Melyek lehetnek ezek?

- A szakértő korábbi munkájával kapcsolatos személyes tapasztalat;
- A szakértővel folytatott megbeszélések;
- Más személyektől kapott információ, akik ismerik a szakértő munkáját;
- Szakmai képesítései, iparági szövetségi tagság, a szakértő bemutatkozó anyaga, önéletrajza, referenciáinak felsorolása, ügyfeleitől kapott elismerés a munkájával kapcsolatban;
- A szakértő publikációi.

Egyéb információk:

- Ismeretek arról, hogy a szakértő munkájára vonatkoznak-e standardok, vagy egyéb iparági követelmények,
- A szakértő szakterületén belüli speciális ismeretek megismerése,
- A szakértő ügyféltől való függetlenségére vonatkozóan információk.

Mi a teendőnk, ha szakértő bevonása mellett döntöttünk?

- Szerződéskötés (bizonyos esetekben szükséges az ügyfél hozzájárulása)
  - Keretszerződés vagy konkrét ügyfélre, konkrét megbízásra vonatkozó szerződés
  - A szerződésnek ki kell terjednie a munka jellegére, hatókörére, céljaira, a szakértő feladataira és felelősségére, a munka ütemezésére és a jelentés formájára, a titoktartási követelmények betartására.
- Függetlenség
  - Írásbeli függetlenségi nyilatkozat kérése a szakértőtől

- Titoktartás
  - Nemcsak a könyvvizsgáló, de adott esetben az ügyfél is kérhet nyilatkozatot.
- Oktatás
  - Biztosítani kell, hogy a szakértő a saját munkájához szükséges információkat megismerje az adott ügyfélről és a megbízásról,
  - Esetleg szükséges a könyvvizsgáló által használt módszertan megismertetése is (mintavétel pl.),
  - Amennyiben számszaki vetülete is van a szakértő munkájának, tájékoztatás a lényegességről,
  - Dokumentálási követelményekről tájékoztatás, esetleg a könyvvizsgálói szoftver használatáról oktatás.

4. A SZAKÉRTŐ MUNKÁJA MEGFELELŐSÉGÉNEK ÉRTÉKELÉSE

Mit kell értékelnünk?

- A szakértő megállapításainak vagy következtetéseinek észszerűségét, könyvvizsgálati bizonyítékokkal való összhangját:
  - Megbeszélés a szakértővel,
  - A szakértő munkapapírjainak áttekintése, kérdések feltétele,
  - A szakértő által használt eljárások, módszerek, forrásadatok áttekintése,
  - A következtetések átbeszélése,
  - A feltárt hibák, eltérések megbeszélése a szakértővel, majd az ügyféllel.
- Ha a szakértő munkája során valamilyen feltételezésekkel él, vagy módszereket használ, akkor meg kell tudnunk ítélni ezek észszerűségét:
  - Az igénybe vett szakértő által használt feltételezések, módszerek értékelésekor segítséget nyújthatnak a vezetés számviteli becsléseinek értékelésekor használt módszerek,
  - A szakértő által használt módszer általánosan elfogadott-e a szakterületén,
  - Összhangban van-e a vezetés által használt módszerrel, ha nem, megfelelően indokolta-e a különbséget,
  - A szakértő által használt módszer összhangban van-e a vonatkozó számviteli keretelvekkel.
- Ha munkája során a munkája szempontjából jelentős forrásadatokat használ, akkor ezen forrásadatok relevanciáját, teljességét, pontosságát meg kell ítélni.
- Sok esetben a könyvvizsgáló teszteli a forrásadatokat, ha nem, akkor a könyvvizsgálónak megbeszélést kell folytatni a szakértővel, vagy át kell tekinteni a szakértő módszereit abból a szempontból, hogy az biztosítja-e az adatok teljességét és pontosságát.

Szakértőre történő hivatkozás a könyvvizsgálati jelentésben

A könyvvizsgálónak a minősítés nélküli véleményt tartalmazó könyvvizsgálói jelentésben **nem szabad hivatkoznia** a könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkájára, hacsak ezt jogszabály vagy szabályozás elő nem írja.

Ha a könyvvizsgáló a könyvvizsgálói jelentésben azért hivatkozik a könyvvizsgáló által igénybevett szakértő munkájára, mert ez a hivatkozás a könyvvizsgálói vélemény minőségének megértése szempontjából releváns, akkor a jelentésében jeleznie kell, hogy ezen hivatkozás nem csökkenti a könyvvizsgálói véleményére vonatkozó felelősségét.

5. ESETTANULMÁNY: HOGYAN DOKUMENTÁLJUNK?

Belső szakértő igénybevétele

Az adott Társaság könyvvizsgálatánál IT és adó szakértőt vettünk igénybe

MUNKALAP

Társaság neve:	Számadó Zrt.
Fordulónap:	2020.12.31.
Készítette:	GB01
Ellenőrizte:	LV01

Belső specialista, szakértő igénybevétele:

A szakértő bevonásának szükségessége, kompetenciája, munkájának értékelése	
A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő szükségességének meghatározása	<p>A Társaság által használt informatikai rendszer komplex, a rutin tranzakciók és a kontrollok automatizáltak. Belső módszertanunk alapján IT specialista bevonása szükséges.</p> <p>A Társaság forgalmának legnagyobb részét kapcsolt vállalkozásokkal folytatja. Az alkalmazott transzferárak megfelelőségének ellenőrzésére adóosztályunk transzferár képzésben jártas kollégáját jelöltük ki kölcsönös egyetértésben. A társaság adózási gyakorlatának áttekintését, a főbb adónemek vizsgálatát adóosztályunk társasági adóban és ÁFA-ban jártas munkatársa végzi.</p>

A szakértő bevonásának szükségessége, kompetenciája, munkájának értékelése	
A könyvvizsgálati eljárások jellege, ütemezése és terjedelme	<p>Az IT audit szerepe, az audit kockázatának csökkentése, az általános IT kontrollkörnyezet gyengeségeinek a beszámolóra való hatásának kimutatásával. Továbbá az audit munkafázisok támogatása: Folyamatok, rendszerek és kontrollok dokumentálása, IT jellegű kontrollok értékelése tervezés és működés szinten is, illetve szubsztantív tesztek elvégzése pl. nagy tömegű / komplex újraszámítások esetén. Az IT auditor része az audit csapatnak.</p> <p>Először az elővizsgálatkor vonjuk be az IT auditort, majd az év végi vizsgálat során az IT jellegű kontrollok aktualizálását kérjük tőle.</p> <p>Adószakértőnkkel egyeztettük, hogy az év végi vizsgálat során kérdőív segítségével felméri a Társaság adózási gyakorlatát és az év végével ellenőrzi a kijelölt adónemeket. Transzferár szakértőnk a Társaság transzferár politikáját és dokumentációját tekinti át.</p> <p>Amennyiben bármelyik szakértőnk, specialistánk vizsgálata során eltérést, hibát fedez fel, közreműködik a vezetéssel folytatott megbeszélésen, valamint a vezetői levél kidolgozásában.</p>
A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő kompetenciája, képességei és tárgyilagossága	<p>Cégünkre vonatkozik az ISQC 1. számú minőségellenőrzési standard, és emberi erőforrás politikánkat minden osztályunkra alkalmazzuk, így a felvételkor munkatársaink kompetenciája, szakértelme ellenőrizve van. Részt vesznek oktatásokon, adószakértőink, adótanácsadóink pedig részt vesznek a szakmájának megfelelő kreditpontos oktatásokon. Korábbi közös munkatapasztalataink alapján megfelelőnek ítéljük a tudásukat. Tárgyilagosságukat és függetlenségüket pedig belső nyilatkozatban erősítették meg az év elején.</p>
A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő szakterületének megismerése	<p>IT munkatárs: Informatikai környezet felmérése, IT applikációs kontrollok tesztelése, könyvelési tételek tesztje.</p> <p>Adószakértő: transzferár, TAO, ÁFA</p>
A szakértők területeihez kapcsolódó kockázat mértéke	<p>Az informatikai rendszerhez kapcsolódó kockázatot közepesnek, az alkalmazott transzferárhoz kapcsolódó kockázatot pedig magasnak ítéltük, mivel a Társaság a kapcsolt felekkel történt megállapodás szerint cost + 5%-on értékesít, ennek ellenére üzemi eredménye jelentősen veszteséges.</p>
Megállapodás a könyvvizsgáló által igénybe vett szakértővel	<p>Belső szolgáltatás, nem kell szerződés.</p>
Minőségellenőrzési politikák vonatkozása	<p>A szakértők belső munkatársak, ezért saját belső minőség-ellenőrzési eljárásaink alá tartoznak.</p>

A szakértő bevonásának szükségessége, kompetenciája, munkájának értékelése	
A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértő munkája megfelelőségének értékelése	Mind az IT, mind az adóvizsgálattal kapcsolatban elkészült munkalapokat áttekintettük, az összefoglalókat átbeszéltük, megértettük vizsgálatuk következtetéseit, a feltárt hibákat kockázati szintjüknek megfelelően súlyoztuk. A munkalapokat és a vizsgálatához felhasznált adatsorokat könyvvizsgálati szoftverünkben rögzítettük.
A könyvvizsgáló által igénybe vett szakértőre történő hivatkozás a könyvvizsgálói jelentésben	A jelentésünkben nem hivatkozunk a belső szakértő munkájára.

Külső szakértő igénybevétele

Az adott Társaság könyvvizsgálatánál ingatlanszakértőt vettünk igénybe

MUNKALAP

Társaság neve:	Value Immo Kft.
Fordulónap:	2020.12.31.
Készítette:	GB01
Ellenőrizte:	LV01

Külső szakértő igénybevétele

A szakértő bevonásának szükségessége, kompetenciája, munkájának értékelése	
A mérleg vonatkozó sora, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik	Eredménykimutatás: értékcsökkenési leírás Mérleg: tárgyi eszközök nettó értéke

A szakértő bevonásának szükségessége, kompetenciája, munkájának értékelése	
Lényeges, hibás állítás kockázata, amelyhez a szakértő munkája kapcsolódik	<p>Megállapítás: Az alkalmazott amortizációs kulcsok a társasági adótörvény szerint megállapított kulcsok.</p> <p>Eredendő kockázat: Magas Az értékcsökkenési leírási kulcs nem tükrözi az eszközök várható használati idejét.</p> <p>Kontroll kockázat: Közepes</p> <p>Lényeges hibás állítás kockázata: Közepes Mely állításokat érinti a kockázat? Teljesség, létezés, pontosság és értékelés</p> <p>Leírás: A társaság részben az előző évi vezetői levelünkben foglaltak miatt, részben pedig az eszközök járványhelyzet miatti kapacitáskihasználtság csökkenése okán, felülvizsgáltatta termelő berendezéseinek hasznos élettartamát és megváltoztatta az eddig alkalmazott amortizációs kulcsokat. Az amortizációs kulcs változtatásának eredményre gyakorolt hatása jelentős összeg, meghaladja az átfogó lényegességünket.</p>
A szakértő kompetenciája, képességei, tárgyilagossága, függetlensége az ügyféltől	<p>A Value Immo Kft.-vel a munkakapcsolat több évre nyúlik vissza. Ha ügyfeleinknek ingatlanszakértőre van szüksége és tanácsunkat kéri a Value Immo-t ajánljuk és sok pozitív visszajelzést kapunk munkájuk minőségére vonatkozóan. A Value Immo ingatlan-tanácsadással foglalkozik elsősorban, de a változó piaci feltételeknek és az ügyfelek igényeinek eleget téve vállalati pénzügyi tanácsadással is kibővítette szolgáltatásait. Munkatársainak nemzetközi tapasztalata van, így magas színvonalú szolgáltatást tudnak nyújtani.</p> <p>Főbb szakterületei az ingatlantanácsadás terén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kereskedelmi ingatlanok: iroda, kiskereskedelem, hotel • Ipari létesítmények • Különleges célú létesítmények • Gépek és berendezések <p>Etika, függetlenség: A Value Immo magas szintű etikai normát követel meg minden területen, így megbízásait mindig magas szakmai színvonallal teljesíti. Függetlenségi és titoktartási nyilatkozatot írtunk alá.</p>
Szerződéskötés	A szerződés tartalmazza az ISA 620, 11. pontjában leírt követelményeket.
A szakértő munkájának jelentősége a könyvvizsgálattal összefüggésben	A szakértő munkája olyan jelentős kérdéshez kapcsolódik, amely szubjektív és jelentős megítéléseket foglal magában.
A szakértő korábbi munkájával kapcsolatos tapasztalatok	Több éves kapcsolat, tapasztalatunk pozitív. Rugalmasság, szakértelem, minőség jellemzi munkájukat.

A szakértő bevonásának szükségessége, kompetenciája, munkájának értékelése	
A szakértőre vonatkoznak-e saját belső minőség-ellenőrzési eljárásaink?	Nem, de a munkatársai tagjai az Ingatlanosok Magyarországi Érdekképviseleti Egyesületének (IME). Az IME tagjai magukra nézve elfogadják az egyesület irányelveit és korrekt, becsületes munkájukkal hitelt érdemlően védik a szakma becsületét, és biztosítják a hazai és külföldi klientúra tisztességes kiszolgálását irodáikban. Az egyesület minden tagja és alkalmazottja fényképes igazolvánnyal adja nevét a munkájához. Az irodájában jól láthatóan elhelyezett tanúsítvánnyal és az IME központ reklamáció esetén elérhető címével jelzi hovatartozását.
A könyvvizsgálati eljárások jellege, ütemezése és terjedelme	Az ingatlanszakértő munkája szervesen illeszkedik könyvvizsgálati eljárásainkba. Az év végi vizsgálatkor vesszük igénybe szakértelmét, amikor megkapjuk a vizsgált társaságtól az általuk igénybevett szakértő jelentését. Annak érdekében, hogy a szakértő átlássa a vizsgált társaság üzleti tevékenységét, bevonjuk őt a vállalkozás ügyvezető igazgatójával folytatott megbeszélésbe, különös tekintettel arra, hogy megértse a járvány hatását a Társaság üzleti tevékenységére.
A szakértő helyszíni munkájának a megértése	A vezetés szakértője (Useful Life Kft.) a hasznos élettartam megállapítására az Internal Revenue Service (IRS) adatbázisát használta fel. A Value Immo szakértője átolvasta a jelentést, elemezte, hogy a hasznos élettartam megbecslésére használt adatbázis megfelelő-e, a helyszínen megtekintette a termelőberendezéseket és megbeszélést folytatott a termelési vezetővel. Ezen a megbeszélésen a könyvvizsgáló is részt vett annak érdekében, hogy meg tudja ítélni, hogy a szakértő által levont következtetések összhangban vannak-e a megbeszélésen elhangzottakkal.
A szakértő munkájának megfelelősége	A szakértő munkáját áttekintettük, megállapítottuk, hogy az általa elfogadott módszer a hasznos élettartam meghatározására az ingatlanbecslés szakmában elfogadott módszer.

III. MINTAVÉTELI ELJÁRÁSOK

1. BEVEZETÉS

A Könyvvizsgálati bizonyítékokról szóló 500-as magyar nemzeti könyvvizsgálati standard. 6. pontja előírja a könyvvizsgáló számára, hogy „a könyvvizsgálónak olyan könyvvizsgálati eljárásokat kell megterveznie és végrehajtania, amelyek az adott körülmények között az elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyíték megszerzéséhez megfelelőek.” Könyvvizgálatunk során nem tudunk és nem is cél valamennyi, a pénzügyi kimutatásokat alátámasztó bizonylat vizsgálata. De hogyan járjunk el, ha vizsgálandó tételek kevesebb, mint 100%-át vizsgáljuk meg és ennek alapján kell az összes tételre vonatkozó észszerű következtetést levonni. Általános gyakorlat a nagyobb értékű (végrehajtási lényegesség feletti), kockázatosabb tételek kiválasztása, megvizsgálása. A nagyértékű tételek kiválasztását követően meg kell vizsgálni a fennmaradó sokaságot, amennyiben jelentős marad. Azonban ezt követően többször előfordul, hogy a fennmaradó elemek száma nagy marad és ebből kell kiválasztunk vizsgálandó elemeket, azaz mintát, olyan módon, hogy minden elemnek legyen esélye a mintába kerülésre. A mintavétel lehet statisztikai vagy nem statisztikai, melyek célja mindig bizonyítékok gyűjtése következtéseink levonásához.

Tehát a mintavételezés lehetővé teszi, hogy a kiválasztott tételeken keresztül a sokaságra vonatkozóan egyes jellemzőire vonatkozóan könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzünk és értékeljük azokat. A digitalizáció és a könyvvizsgálati szoftverek elterjedése napjainkban már lényegesen megkönnyíti a mintavétel gyakorlati elvégzését. A könyvvizsgálati mintavételezéssel kapcsolatban megfogalmazott követelményeket az 530-as magyar nemzeti könyvvizsgálati standard tartalmazza.

2. A STANDARD LÉNYEGE CSAK DIÓHÉJBAN

Mi az 530. standard célja és melyek a főbb követelményei?

Cél:

A könyvvizsgálati mintavételezés alkalmazásakor a könyvvizsgáló célja, hogy az ésszerű alapot nyújtson számára arra a sokaságra vonatkozó következtetések levonásához, amelyből a mintát kiválasztja.

Mintavételezési kockázat:

A mintavételezési kockázat az a kockázat, hogy a minta alapján levont következtetés eltérhet attól a következtetéstől, amelyet a teljes sokaságra elvégzett ugyanolyan vizsgálat alapján vonna le a könyvvizsgáló. Mértéke függ a mintaszám nagyságától és fordítottan arányos vele minden más körülmény változatlansága mellett. Meg kell említeni, hogy nem mintavételezési kockázat része, ha a könyvvizsgáló olyan okból von le téves következtetést, amely a mintavételezéssel nem függ össze. Ilyen lehet nem megfelelő könyvvizsgálati eljárás alkalmazása vagy hibás értelmezés.

A mintavételezési kockázat kétféle hibás következtetéshez vezethet. Például a mintában szereplő adatok tesztelése során arra a következtetésre jutunk, hogy nincs lényeges hibás állítás, pedig valójában van. Ez az eset hordoz komoly veszélyt a könyvvizsgáló számára, mert eredményezhet nem megfelelő könyvvizsgálói véleményt, minősített vélemény helyett tiszta véleményt. A másik esetben a mintában szereplő adatok tesztelése során arra a következtetésre

jutunk, hogy van lényeges hibás állítás, pedig valójában nincs. Ebben az esetben kisebb valószínűséggel bocsát ki a könyvvizsgáló nem megfelelő könyvvizsgálói véleményt, azonban a vizsgálat terjedelmének bővítésével, további kiegészítő eljárások végrehajtásával romlik a könyvvizsgálat hatékonysága, mert a szükségesnél több munkával éri el a bizonyosság megfelelő szintjét, hogy következtetést vonjon le.

Minta kialakítása, tételek tesztelésre történő kiválasztása:

A minta kialakításánál a könyvvizsgálónak figyelembe kell vennie a következőket:

- a könyvvizsgálati eljárás célját,
- a sokaság jellemzőit, melyből a minta kiválasztásra kerül,
- mintavételezési kockázat elfogadhatóan alacsony szintre csökkentését,
- a sokaság minden egyes mintavételezési egységének esélye legyen a kiválasztásra.

Könyvvizsgálati eljárások végrehajtása:

A könyvvizsgálónak

- minden egyes kiválasztott tételen végre kell hajtania a könyvvizsgálati eljárásokat,
- a könyvvizsgálati eljárást egy helyettesítő tételen kell végrehajtania, ha az eljárás a kiválasztott tételre nem alkalmazható,
- adatok tesztelésénél hibás állításként, kontrollok tesztelése esetén a kontrolltól való eltérésként kell kezelnie az adott tételt, ha a könyvvizsgálati eljárás vagy megfelelő alternatív eljárás nem hajtható végre.

Eltérések és hibás állítások jellege és oka:

A könyvvizsgálónak meg kell vizsgálnia az azonosított eltérések vagy hibás állítások jellegét, okát és értékelnie kell. A mintában felfedezett hiba, eltérés lehet anomália - azaz a mintára nem jellemző, nem reprezentatív hiba. Ebben az esetben további könyvvizsgálati eljárásokkal kell nagyfokú bizonyosságot szerezni, hogy az eltérés a sokaság többi részére nincs hatással, azaz izoláltan, nem reprezentatív módon fordult elő. Amennyiben a mintában azonosított eltérés nem anomália, akkor a sokaságra vonatkozóan reprezentatív és a hibás állítás kivetítése szükséges.

Mintavételezés eredményeinek értékelése:

A könyvvizsgálónak a minta eredményein túl azt is értékelnie kell, hogy a mintavételezés észszerű alapot nyújt a sokaságra vonatkozó következtetés levonására.

3. MILYEN TÉMÁKKAL FOGLALKOZUNK AZ IDEI OKTATÁSI ANYAGUNKBAN?

Már a 2020. évi oktatási anyag 3.1 fejezetében is szerepelt a mintavételezésről egy rövidebb összefoglaló. Az idei évben egy bővebb, részletesebb áttekintést kívánunk nyújtani érintve az egyenlegmegerősítés, kontrollok tesztelés, analitikák és főkönyvi kartonok tételeinek témakörét, de továbbra is a kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatára koncentráltan. A kisebb gazdálkodó egységek esetében egy lehetséges (és nem kizárólagos!) megoldást, gyakorlati segítséget az

„Útmutató a nemzetközi könyvvizsgálati standardok használatához a kis-és középvállalkozások könyvvizsgálata során” című IFAC kiadvány⁵ (továbbiakban IFAC útmutató) 4. átdolgozott kiadása 2. kötetének 17. fejezete ad.

4. A MINTASZÁM MEGHATÁROZÁSA, MINTAVÉTELES ELJÁRÁSOK

Mikor alkalmazzunk mintavételezést?

- Amennyiben célszerű és észszerű: pl. az egyenleg összességében jelentős, – és a sokaság nagyszámú tételből áll;
- Amennyiben a tesztelésünket ki akarjuk vetíteni statisztikai alapon az egész sokaságra;
- A végrehajtott eljárások eredményei más eljárások eredményeivel kombinálhatók;
- A kontrollok hatékonysági tesztelésekor.

Mikor ne alkalmazzunk mintavételezést?

- Ha egyszerűbb és gyorsabb újraszámolni pl. szerződés alapján egy díjbevételt;
- Ha egyszerűbb és gyorsabb a tételeket egyenként tesztelni (kevés elemszámú sokaság);
- Ha végrehajtási lényegesség feletti tételeket tudok kiválasztani az adott egyenlegből és a maradék egyenleg végrehajtási lényegesség alatti.

A mintavételes vizsgálat lépései az alábbiak:

- a. a mintavételezési eljárás kiválasztása,
- b. a mintanagyság meghatározása,
- c. mintavételezés elvégzése,
- d. a minta vizsgálata,
- e. a talált hibák kiértékelése, a következtetés levonása a teljes sokaságra.

a. Minta kiválasztási módszerek

A mintavételi módszerek között megkülönböztetünk statisztikai és nem statisztikai mintavételt.

A statisztikai mintavételi módszernél a minta kiválasztása véletlenszerű, a sokaság minden elemének esélye van bekerülni a mintába. Az eredmények kivetíthetők, alkalmazhatók a statisztikai módszerek (valószínűségszámítás módszerek) a mintaeredmények értékelésére. A statisztikai módszerek lehetővé teszik, hogy a sokaságra vonatkozóan lehessen levonni következtést, hogy lényeges hibás állítás előfordul, és ha igen, akkor mennyi annak becsült értéke.

Nem statisztikai (megítélésen alapuló) mintavétel olyan módszer, amely nem rendelkezik a statisztikai mintavételezés jellemzőivel. Az ilyen minta nem reprezentatív a sokaságra nézve. Ezért az esetleges feltárt hibát tapasztalati úton kell értékelni.

A statisztikai kiválasztás két lehetséges módja:

- Véletlen kiválasztás: biztosítja, hogy a populációban (sokaságban) lévő mintavételi egységek (tételek) valamennyi kombinációjának ugyanakkora esélye van a kiválasztásra. (Például: véletlenszám-generátoron keresztül, véletlenszám-táblázatokkal).

---

⁵elérhető a következő URL címen: https://mkvk.hu/hu/tudastar/utmutatok/szakertoi-biz-kozlemeny_IFAC-KKV-utmutato_SME-Audit-Guide-magyarul

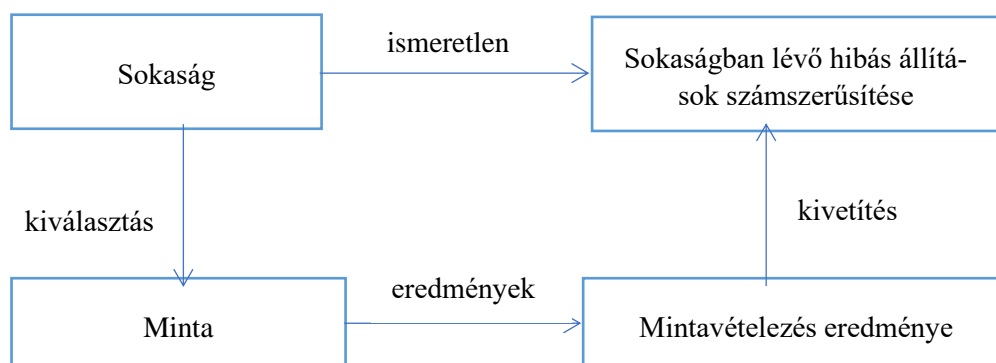
- Szisztematikus kiválasztás: a mintavételi egységek (tételek) kiválasztása fix intervallumok között történik, az első intervallumot véletlenszerűen indítják (például a véletlen kezdőpont után minden 15. tétel kerül kiválasztásra). A pénzegység alapú mintavétel (Monetary Unit Sampling, MUS) is a szisztematikus kiválasztáson alapul.

A nem statisztikai kiválasztás lehetséges módja:

- Ötletszerű kiválasztás: amelynek során a könyvvizsgáló a mintát strukturált technika követése nélkül választja ki. Hívhatjuk „hamis véletlenszerű” kiválasztásnak abban az értelemben, hogy véletlenszerű ugyan a tételek kiválasztása, de mindig van valamekkora torzítás (hosszú listában könnyebben elemezhető tételek, a kiválasztó szeme elé kerülő tételek).
- Csoportos kiválasztás: az egyszerű véletlen kiválasztással a mintába kerülő csoportokat választjuk ki, majd a csoportok összes elemét megvizsgáljuk. Ebben az esetben nem áll rendelkezésre a sokaság összes elemének listája, de a sokaság nagyobb csoportjaira igen. Az alkalmazás feltétele, hogy a sokaság homogén és véges. (Például a 4. osztályos iskolások mobil telefonnal töltött idejét kell felmérni, ekkor nem az összes 4. osztályosból kerül kiválasztásra minta, hanem véletlenszerűen választanak ki előre meghatározott számú iskolákat és a kiválasztott iskolák összes 4. osztályos tanulóit vizsgálják.)
- Saját megítélés szerinti kiválasztás: egyszerűen a könyvvizsgáló szabad mérlegelésén alapul – mindenfajta megfontolástól függetlenül (például ugyanolyan elnevezésű tételek vagy egy adott régióba történő értékesítés.)
- Kockázatalapú mintavétel a fenti három lehetőség elemeinek vegyítésével: a tételek nem statisztikai kiválasztása, amely különböző szándékos tényezőkön alapszik, és gyakran mindhárom nem statisztikai kiválasztási módszerből merít.

Kivetítés (becslés)

A könyvvizsgáló célja a mintavétel módszer alkalmazásakor, hogy a mintában megfigyelt hibás állítást kivetítse (extrapolálja, kivetít vagy becsül) az egész sokaságra. Ez az eljárás lehetővé teszi következtetés levonását arról, hogy a sokaság tartalmaz-e lényeges hibás állítást, és ha igen, mennyit (a hibák összege). Ezért a mintában talált hibás állítást nem önmagában van információ értéke, hanem olyan eszköz, amellyel a hiba kivetíthető a sokaságra.

A hibás állítás kivetítése a becslési eljárás, a kivetített érték pedig a becslés. A becslési eljárás jellegéből adódik, hogy becslés megbízhatóságára hat a mintavételi hiba.

Nem statisztikai mintavételezés alkalmazásánál nem lehet kivetítést végezni, tekintettel nem reprezentatív mintára.

Mintavételi hiba

A mintavételi hiba abból ered, hogy nem az egész sokaságot figyeljük meg. Ebből következően a kivetítés mindig tartalmaz becslési (extrapolációs) hibát, mivel a kivetítés kiinduló pontja a minta jellemzői (hibás állítások). A mintavételi hiba a minta kivetítése (becslés) és a valós (ismeretlen) sokaságban tényleges előforduló hibás állítások összege közötti különbséget jelent. Azt a tényt reprezentálja, hogy bizonytalan az eredményeknek a sokaságra való kivetítése. A mintavételi hiba függ a minta méretétől, a sokaság változékonyságától és kisebb mértékben a sokaság méretétől függ és szoros kapcsolatban van a mintavételezési kockázattal. Minél nagyobb a minta, annál kisebb a mintavételezési kockázat.

Az elfogadható hibás állítás mértékét a végrehajtási lényegesség jelenti a könyvvizsgálat során.

Negatív elemek a sokaságban

Előfordulhatnak negatív értékű tételek a sokaságban. Ilyen esetben célszerű a negatív tételeket az alapsokaságból kiemelni és egy külön sokaság részeként kezelni. A könyvvizsgáló döntésétől függ, hogy ezt a külön sokaságot tételesen vizsgálja vagy erre a sokaságra is mintavételezést alkalmaz.

Rétegzés

Rétegzésnél a sokaságot felosztjuk részsokaságokra, úgynevezett rétegekre, és független mintákat készítünk az egyes rétegekből. Azaz a rétegzés a sokaság egy vagy több alkalmasan megválasztott szempont szerinti csoportosítását jelenti. Általánosságban azt mondhatjuk, hogy a rétegzés történhet bármilyen jellemző alapján, de szükség van arra, hogy a felhasználásra szánt rétegeképítő tulajdonságok szempontjából előzetes információval rendelkezünk. A rétegzést, a csoportosításhoz hasonlóan, egyértelműen kell elvégezni, vagyis minden elemet pontosan be kell sorolni egy rétegbe, illetve egy elem nem tartozhat egyszerre több rétegbe. A rétegzés fő célja kettős: egyrészt rendszerint nagyobb pontosságot tesz lehetővé (azonos mintaméreten), vagy csökkenti a mintaméretet (az azonos szintű pontosság érdekében); másrészt biztosítja, hogy az egyes rétegeknek megfelelő részsokaságok helyet kapjanak a mintában. A különböző rétegekre eltérő mintavételi módszerek alkalmazhatók. Ez hasznos lehet abban az esetben, ha egy sokaság egyik rétegében néhány elem (mert eltérnek a másik réteg elemeitől például minőségében, kockázatában vagy értékben stb.) szerepel, mivel homogénebbé teszi a réteget, és így növeli a mintavételezés megbízhatóságát, a minta méretének csökkentését.

A rétegzés valamennyi mintavételi eljárással jól kombinálható. Egy rétegzett sokaság esetén amennyiben a teljes sokaságra határoztunk meg mintanagyságot, akkor az egyes rétegekből kiválasztandó mintaszámok meghatározhatók:

- egyenletes rétegzéssel: a teljes sokaságra már valamilyen módszerrel meghatározott mintaelemszámot egyszerűen elosztják a rétegek számával, és minden rétegből ugyanakkora mintát vesznek.
- arányos rétegzéssel: amennyiben a rétegenkénti elemszámok nagyobb eltérést mutatnak, akkor az egyenletes elosztás helyett, a rétegnagysággal arányos használata lehet célszerűbb. Ilyenkor a rendelkezésre álló mintanagyságot az egyes rétegek nagyságával arányosan osztják szét a rétegek között.

Példa

Egy árukereskedéssel foglalkozó társaság esetén a vevőit érdemes lehet két csoportra osztani nagykereskedelmi láncokat jelentő és kereskedelmi láncként nem értelmezhető csoportokra és az első csoportot alkotó tételekre 100%-os ellenőrzését, míg a második csoportra statisztikai mintavételi módszer alkalmazunk. Ha az első réteg magasabb kockázatot hordoz, akkor ebben az esetben célszerű minden tételt vizsgálni függetlenül attól, hogy a tételek a végrehajtási lényegesség (VL 950) alatt vannak.

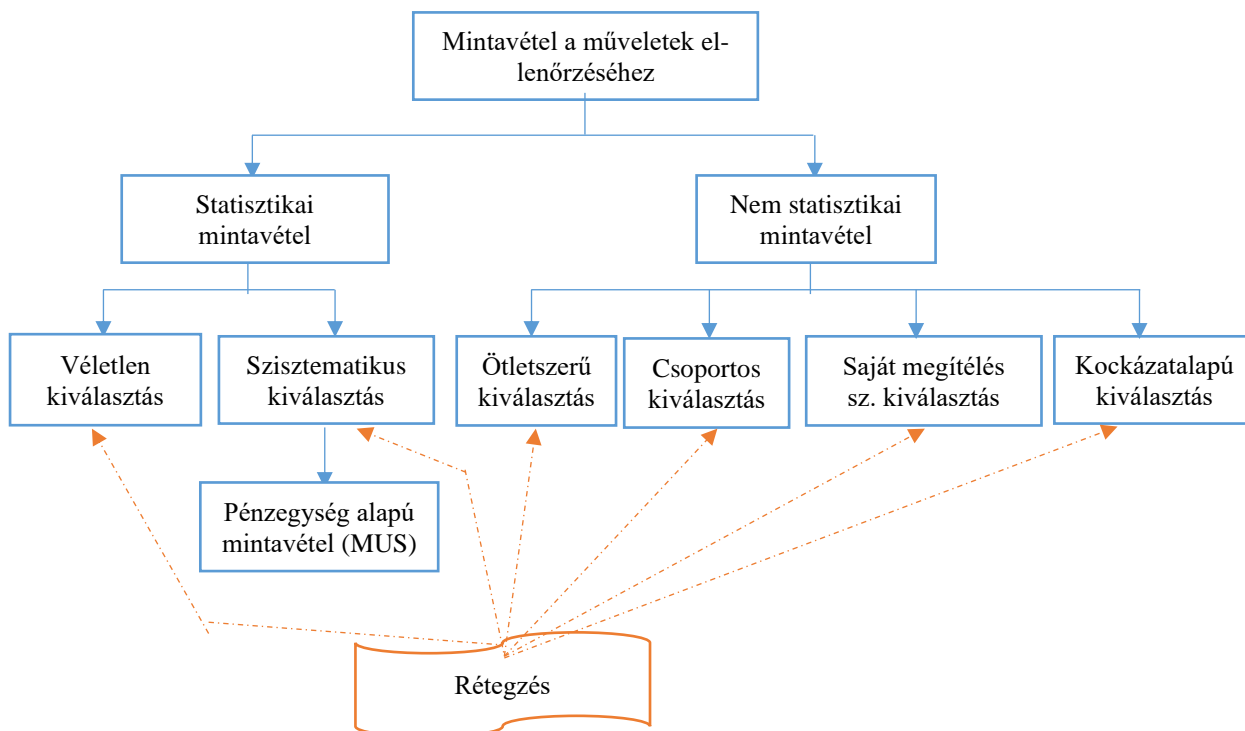
	Vevők	sokaság	Rétegezés 1 kereskedelmi láncok	Rétegezés 2 nem kereskedelmi láncok
*	vevő 1	1 700	1 700	
*	vevő 2	500		500
*	vevő 3	700	700	
	vevő 4	100		100
	vevő 5	80		80
	vevő 6	110		110
	vevő 7	180		180
*	vevő 8	800	800	
*	vevő 9	300		300
*	vevő 10	400		400
	Összesen	4 870	3 200	1 670

VL:
950

↑
Rétegezés 2

↑
Rétegezés 1

Mintakiválasztási módszer összegzés:

A könyvvizsgálat során a leggyakoribb mintavételi eljárások a pénzegység alapú mintavételi eljárás (Monetary Unit Sampling, MUS).

b. Mintanagyság meghatározása

A mintanagyságra a végrehajtási lényegesség és az elvárt megbízhatóság vannak hatással, a végrehajtási lényegesség növekedésével csökken a mintanagyság, míg a magasabb megbízhatóság nagyobb mintanagyságot eredményez minden más körülmény változatlansága mellett.

Milyen fokú megbízhatóságra van szükség a mintavételnél? Meg kell jegyezni, hogy itt a mintanagyság meghatározásához kapcsolódó megbízhatóságról van szó! A mintavételezési eljárásnál a mintavételezési kockázat az, hogy az adatok vagy a kontrollok tesztelése nem fog kellően megbízható eredményt hozni. Ha a könyvvizsgálat során az adott területtel kapcsolatban más forrásból is szerezhető könyvvizsgálati bizonyíték (elemző eljárások alkalmazásából, kontrollok működési hatékonyságának vizsgálatából), akkor kisebb megbízhatóság is elfogadható lehet.

A mintavételezés tervezése esetén az elfogadható hibás állítást vagy eltérési szintet szintén számításba kell venni. Az **elfogadható hibás állítást** az adatok teszteléséhez történő mintavételezéskor határozzuk meg annak a kockázatnak a kezelésére, hogy az önmagukban nem lényeges hibás állítások összessége miatt a pénzügyi kimutatások lényeges hibás állításokat tartalmazhatnak, valamint az esetleg fel nem tárt hibás állításokkal kapcsolatos ráhagyás biztosítására. Az elfogadható hibás állítás tulajdonképpen a végrehajtási lényegesség alkalmazása egy konkrét mintavételezési eljárásra. Az elfogadható hibás állítás lehet a végrehajtási lényegességgel megegyező vagy attól alacsonyabb összeg. Az **eltérés elfogadható szintjét** a kontrollok tesztelésekor alkalmazzuk, aminek során a könyvvizsgáló meghatározza az előírt belső kontroll

eljárásoktól való eltérés szintjét. A könyvvizsgáló megfelelő szintű kockázatsökkentést igyekszik elérni arra vonatkozóan, hogy a sokaságban előforduló eltérés tényleges szintje ne haladja meg az eltérés általa meghatározott szintjét. (Az IFAC útmutató 17.2-2. ábra)

A megbízhatósági tényező kiválasztása mintavételezésnél

Az alapvető tesztelés kidolgozásakor a kockázatsökkentés három szintjét lehet megkülönböztetni: magas, közepes és alacsony.

Az IFAC útmutató 17.3-1. ábrája alapján:

Szükséges kockázat-csökkentés	Megbízhatósági szint	Megbízhatósági tényező
Magas	95%	3,0
Közepes	80-90%	1,6 – 2,3
Alacsony	65-75%	1,1 – 1,4

Ez a táblázat azt mutatja, ha a mintavételnél nagyfokú, például 95%-os megbízhatóságot akarunk elérni, - másképpen fogalmazva annak kockázatát akarjuk csökkenteni, hogy a mintavételezés alapján helytelen következtetésre jussunk - akkor a megbízhatósági tényező alapján a végrehajtási lényegesség harmadát alkalmazzuk a minta kiválasztásánál. Azaz MUS esetén minden, a végrehajtási lényegesség harmada értékénél lévő elemet ki kell választani a mintába. (MUS mintavételezi technika a sokaságban lévő tételeket sorban összeadja, és az a tétel kerül kiválasztásra, amelyikkel az összeg eléri / meghaladja – jelen esetben – a végrehajtási lényegesség harmadát.) Amennyiben azonban a mintavételnél elegendőnek ítéljük a 75%-os megbízhatóságot (mert az adott könyvvizsgálati állítással kapcsolatban a könyvvizsgálati kockázat például közepes és az adott állítással kapcsolatban más könyvvizsgálati eljárásokat is végrehajtottunk), akkor a megbízhatósági tényező alapján a végrehajtási lényegességet 1,4-del osztva kapjuk meg azt az értéket, hogy milyen lépésközzel (ld a Példa 2-ben ennek alkalmazását) kell a sokaságból a minta elemeit kiválasztani. Amennyiben kisebb megbízhatósági szintet választunk, akkor az kisebb mintaszámot eredményez.

Példával szemléltetve:

a tesztelendő sokaság:	vevői követelések fordulónapon
a tesztelendő sokaság:	120.000 E Ft
végrehajtási lényegesség:	30.000 E Ft

- magas megbízhatósági szint elvárása esetén például, mert a létezés állítással kapcsolatban más könyvvizsgálati eljárást nem hajtottunk végre a megbízhatósági tényező: 3,0 - a végrehajtási lényegességet osztom 3,0-al, azaz 10.000 E Ft értéket használjuk a mintaszám meghatározásakor. Így adódik a $120.000 \div 10.000 = 12$, azaz 12 elemű minta.
- alacsony megbízhatósági szint elfogadása esetén például, mert az értékelés állítással kapcsolatban más könyvvizsgálati eljárásokat is végrehajtottunk, akkor kisebb mintanagyságot kapunk. Ebben az esetben a végrehajtási lényegességet 1,4-gyel osztjuk, azaz $30.000 \div 1,4 = 21.429$ E Ft értéket használjuk a mintaszám meghatározásakor. Így adódik a $120.000 \div 21.429 = 5,59$, azaz 6 elemű mintanagyság.

Kontrollok tesztelése

A kontrollok tesztelésével bizonyítékot keresünk arra, hogy a kontrollok hatékonyan működnek az adott időszak alatt. Ennek következtében a kontrollokat csak akkor teszteljük, amikor arra számítunk, hogy a kontrollok működése megbízható, és a könyvvizsgáló ezekre a kontrollokra támaszkodni kíván. Megtervezésekor a könyvvizsgálónak a vizsgált releváns állítással kapcsolatosan megszerzendő bizonyítéokra kell összpontosítania.

A kontrollok tesztelésének megtervezésekor a könyvvizsgálónak a kontrollok teszteléséből származó megbízhatóság két szintjét célszerű mérlegelnie: közepes vagy magas megbízhatóságot akar elérni:

- magas szintű megbízhatóság elérése esetén további alapszintű vizsgálatot egyetlen tételen kell elvégezni,
- közepes szintű megbízhatóság elérése esetén a végrehajtási lényegesség alapján meghatározott mintaszámú elemen kell a további alapszintű vizsgálatot elvégezni.

A kontrollok tesztelése során a következő mintanagyság javasolt (IFAC útmutató 17. fejezet)

Folyamat gyakorisága	Minta nagysága	
	Közepes megbízhatóság a kontrollokon	Magas megbízhatóság a kontrollokon
Éves	1 (év végén)	1 (év végén)
Negyedéves	1	2
Havi	3	5
Heti	10	15
Napi	25	40
Automatikus	Kontrollonként egy tétel tesztelése	

c. Mintavételezés elvégzése

A mintavételezést statisztikai kiválasztás néhány példáján keresztül szemléltetjük.

Mit tegyünk a sokaságban található végrehajtási lényegesség feletti tételekkel? Két lehetőség közül lehet választani:

- még a mintaszám meghatározása előtt a sokaságból kiemeljük a végrehajtási lényegesség feletti tételeket (az alapvető könyvvizsgálati eljárásokat minden ilyen tételre végre kell hajtani) és a megmaradó sokaságra határozzuk meg a mintaszámot és hajtjuk végre a mintavételezést;
- a mintaszám meghatározását követően a sokaságból kiemeljük a végrehajtási lényegesség feletti elemeket és a mintaszámot ezzel daraszámmal csökkentve választjuk ki a tételeket a fennmaradó sokaságból.

ESETTANULMÁNY: Nézzük meg a következő példákat:

Kiindulási feltételek a példákban:

- a tesztelendő sokaság: fordulónapi **vevői követelések**
- a tesztelendő sokaság értéke: **120.000 E Ft**
- végrehajtási lényegesség: **30.000 E Ft**
- magas megbízhatósági szint alkalmazása: **12 elemű minta** kiválasztása (a megbízhatósági tényező kiválasztása szakasz példa folytatása)

A kiindulási sokaság:

Vevők	sokaság	Vevők	sokaság
vevő 1	3 880	vevő 14	320
vevő 2	3 240	vevő 15	1 400
vevő 3	32 000	vevő 16	560
vevő 4	4 120	vevő 17	30 200
vevő 5	3 800	vevő 18	280
vevő 6	5 800	vevő 19	920
vevő 7	10 800	vevő 20	760
vevő 8	1 200	vevő 21	1 160
vevő 9	600	vevő 22	380
vevő 10	1 680	vevő 23	11 400
vevő 11	440	vevő 24	2 480
vevő 12	980	vevő 25	600
vevő 13	1 000	Összesen	120 000

Példa 1

Véletlenszám generátor alkalmazása⁶

- A végrehajtási lényegességet meghaladó tételeket beazonosítása: azaz „vevő 3” és „vevő 17” bekerül a mintába
- Véletlenszám generátorral 10 szám kerül meghatározásra, mert már 2 db tétel kiválasztásra került: 5, 7, 8, 10, 11, 15, 16, 18, 21, 23.
- A vevői analitikában nem történt átrendezés, a kapott véletlenszámokhoz tartozó vevők kerülnek a mintába

Vevők	sokaság
-------	---------

⁶ Lehetséges online megoldások: <https://kiszamolo.com/veletlenszam-generator/>, <https://hu.piliapp.com/random/number/>

vevő 3	32 000
vevő 5	3 800
vevő 7	10 800
vevő 8	1 200
vevő 10	1 680
vevő 11	440
vevő 15	1 400
vevő 16	560
vevő 17	30 200
vevő 18	280
vevő 21	1 160
vevő 23	11 400
Összesen	94 920

Példa 2

A pénzegység alapú mintavételi eljárás (Monetary Unit Sampling, MUS)

- Lépésközként a $30.000 \div 3 = 10.000$ E Ft alkalmazva, kiindulási érték véletlenszám generátorral 710 E Ft (ez az érték nem a mintában szereplő konkrét tétel, hanem 0 és 10.000 E Ft közé eső szám)
- Minta elemeinek meghatározása

Vevők	sokaság	Kumulált összeg	Lépésköz	Mintába bekerül?
vevő 1	3 880	3 880	710	igen
vevő 2	3 240	7 120	10 710	nem
vevő 3	32 000	39 120	10 710	igen
vevő 4	4 120	43 240	20 710	igen
vevő 5	3 800	47 040	30 710	igen
vevő 6	5 800	52 840	40 710	igen
vevő 7	10 800	63 640	50 710	igen
vevő 8	1 200	64 840	60 710	igen
vevő 9	600	65 440	70 710	nem
vevő 10	1 680	67 120	70 710	nem
vevő 11	440	67 560	70 710	nem
vevő 12	980	68 540	70 710	nem
vevő 13	1 000	69 540	70 710	nem
vevő 14	320	69 860	70 710	nem
vevő 15	1 400	71 260	70 710	nem
vevő 16	560	71 820	70 710	igen

Vevők	sokaság	Kumulált összeg	Lépésköz	Mintába bekerül?
vevő 17	30 200	102 020	80 710	igen
vevő 18	280	102 300	90 710	igen
vevő 19	920	103 220	100 710	igen
vevő 20	760	103 980	110 710	nem
vevő 21	1 160	105 140	110 710	nem
vevő 22	380	105 520	110 710	nem
vevő 23	11 400	116 920	110 710	igen
vevő 24	2 480	119 400	120 710	nem
vevő 25	600	120 000	120 710	nem
Összesen	120 000			

Különbég az 1. példától: nem került be a vevő 10,11, 16, 21, de bekerült a vevő 1, 4, 6, 19

Példa 3

Szisztematikus mintavételi eljárás

- A végrehajtási lényegességet meghaladó tételeket beazonosítása: azaz „vevő 3” és „vevő 17” bekerül a mintába
- Két kiválasztott elem miatt a fennmaradó 23 elemből kell 10 db. tételt választani, így minden $23 \setminus 10 = 2,3$. elemet kell választani
- Kezdőpontként az 1. vagy 2. elem közül kell választani véletlenszerűen a 2,3 érték miatt
- 10 db minta elem meghatározása

2,3-ik értékek	1	3,3	5,6	7,9	10,2	12,5	14,8	17,1	19,4	21,7	24
Mintába kerülő vevők	1	3	6	8	10	13	15	17	19	22	24

Vevők	sokaság	sorszám	Mintába bekerül?
vevő 1	3 880	1.	igen
vevő 2	3 240	2.	nem
vevő 4	4 120	3.	igen
vevő 5	3 800	4.	nem
vevő 6	5 800	5.	nem
vevő 7	10 800	6.	igen
vevő 8	1 200	7.	nem
vevő 9	600	8.	igen
vevő 10	1 680	9.	nem
vevő 11	440	10.	igen
vevő 12	980	11.	nem

Vevők	sokaság	sorszám	Mintába bekerül?
vevő 13	1 000	12.	nem
vevő 14	320	13.	igen
vevő 15	1 400	14.	nem
vevő 16	560	15.	igen
vevő 18	280	16.	nem
vevő 19	920	17.	igen
vevő 20	760	18.	nem
vevő 21	1 160	19.	igen
vevő 22	380	20.	nem
vevő 23	11 400	21.	nem
vevő 24	2 480	22.	igen
vevő 25	600	23.	nem
Összesen	57 800		

d. Minta vizsgálata

A kiválasztott minta minden elemére el kell végezni a munkaprogramban meghatározott könyvvizsgálati eljárásokat.

e. Talált hibák kiértékelése, a következtetés levonása a teljes sokaságra

A hibás állítás kivetítése

- a. A hibás állítás kivetítésének folyamata az alábbi:
- b. Minden kiválasztott (tesztelt) tételnél ki kell számolni a hibás állítás százalékos arányát. Pl., ha a helyes összeg 250 000 Ft, de 200 000 Ft-al szerepel az adatállományban, akkor a hibás állítás 50 000 Ft, azaz a teljes összeg 20%-a,
- c. Össze kell adni a hibás állításokra kiszámolt százalékokat nettósítva a túlbecsléseket és az alulbecsléseket
- d. Ki kell számolni a hibás állítás%-os arányát oly módon, hogy az előzőleg kiszámolt hibás állítás összesített százalékát el kell osztani a mintába kiválasztott összes tétel számával,
- e. A kivetített hibás állítás összegének meghatározásához, a hibás állítás%-os arányát meg kell szorozni a reprezentatív (a mintavétel alapjául szolgáló) sokaság értékével.

Példaként: egy 25 000 000 Ft értékű sokaságból kiválasztott 40 tételből álló mintasokaság a következő három hibás állítást tartalmazta.

Helyes összeg Ft	Könyvvizsgált összeg Ft	Hibás állítás Ft	Hibás állítás%
200 000	160 000	40 000	20,00%
650 000	450 000	200 000	30,77%
310 000	390 000	(80 000)	(25,81%)
Teljes hibaszázalék (az egyes hibás állítások százalékos arányainak összege)			24,96%
Hibás állítás átlagos százalékos aránya: $24,96\% \div 40$ (mintanagyság) =			0,624%
Kivetített hibás állítás: $0,624\% \times 25\,000\,000$ Ft (sokaság) =			156 000 Ft

Az 530-as standard 13. pontja követelményként támasztja a könyvvizsgálóval szemben, hogy értékelnie kell az azonosított eltérések jellegét és okát, valamint azt, hogy szükséges-e kiegészítő, további könyvvizsgálati eljárás elvégzése. (Az értékelés eredményét dokumentálni kell.)

Kontrollok tesztelésének értékelése

A napi kontrollok kivételével azonosított hiba esetén nem támaszkodhatunk a kontrollra.

Amennyiben a napi kontroll esetén egy azonosított hiba előfordul, akkor a mintát ki kell terjeszteni és nagyobb elemszámra kell elvégezni a tesztelést:

Kontroll tesztek – Minta		
Kontroll típusa	Közepes megbízhatóság a kontrollokon	Magas megbízhatóság a kontrollokon
Napi kontroll	25	40
Azonosított hiba	1	1
Minta kiterjesztése	+15	+20
Teljes minta a megbízhatóság eléréséhez	40	60
Kontroll kockázat	közepes	alacsony

Amennyiben a napi kontroll tesztelése során az azonosított hibák száma eléri a 2 darabot, akkor nem támaszkodhatunk a kontrollra és megfelelő elemszámú alapvető könyvvizsgálati eljárásokat kell végezni.

IV. A COVID ÉS A VÁLSÁG HATÁSA A VÁLLALKOZÁS FOLYTATÁSÁNAK ELVÉRE

1. BEVEZETÉS, FOGALMAK

A vállalkozás folytatásának elve, mind a Számviteli Törvényben, mind a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardokban (IFRS), a beszámoló összeállításának és az azt alátámasztó könyvelésnek az egyik legfontosabb, fundamentális alapelve. A vállalkozás folytatásának elve alapjaiban határozza meg, hogy a beszámoló összeállítása során milyen értékelési elveket szükséges követnie a gazdálkodóknak.

A Számviteli törvényben meghatározottak szerint:

- Sztv. 15. § (1) **A beszámoló elkészítésekor** és a könyvvezetés során abból kell kiindulni, hogy a gazdálkodó a belátható jövőben is fenn tudja tartani működését, folytatni tudja tevékenységét, nem várható a működés beszüntetése vagy bármilyen okból történő jelentős csökkenése (a vállalkozás folytatásának elve).
- Sztv. 46. § (1) **Az értékelésnél** a vállalkozás folytatásának elvéből kell kiindulni, ha ennek az elvnek az érvényesülését eltérő rendelkezés nem akadályozza, illetve a vállalkozási tevékenység folytatásának ellentmondó tényező, körülmény nem áll fenn.

A beszámoló összeállítása során és a beszámoló elemeinek értékelésekor a vállalkozás folytatásának feltételezéséből kell kiindulni. Amennyiben ez a feltételezés nem áll fenn és belátható időn belül – általában egy éves időszakon belül –, a tevékenység beszüntetése, vagy jelentős csökkenése várható, akkor az eszközök (és források) piaci értéken történő értékelését szükséges a gazdálkodónak elvégeznie.

Az 570. témaszámú „A vállalkozás folytatása” (felülvizsgált) Nemzetközi Könyvvizsgálati Standard szintén megfogalmazza a fenti alapelveket, az általános célú pénzügyi kimutatásokra vonatkozólag.

- ISA 570.2: vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel keretében a pénzügyi kimutatásokat azzal a feltételezéssel készítik, hogy a gazdálkodó egység a belátható jövőben folytatja üzletszerű tevékenységét. Az általános célú pénzügyi kimutatásokat a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel alkalmazásával készítik, kivéve, ha a vezetésnek szándékában áll megszüntetni a gazdálkodó egységet vagy beszüntetni az üzletszerű tevékenységet, vagy amikor nem áll előtte ezen kívül más reális lehetőség.

Tekintve, hogy a vállalkozás folytatásának elve alapjaiban meghatározza az éves beszámoló elkészítésének alátámasztó feltételezéseit, értékelési elveit, annak vizsgálata és az arra vonatkozó könyvvizsgálói következtetés levonása a könyvvizsgálat lényeges elemét képezi és átfogó, a beszámoló egészét érintő könyvvizsgálati kockázatot jelent, ha lényeges bizonytalanság merül fel a gazdálkodónak a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban.

2. COVID: HATÁSOK, BIZONYTALANSÁGOK

A 2020. évi COVID-19 világjárvány, jelentős hatást gyakorolt a világgazdaságra és a gazdálkodó egységekre; egyes szektorokban (turizmus, közlekedés, logisztika, autóipar, kiskereskedelem stb.) a tevékenység jelentős csökkenéséhez, csődhelyzetekhez, a vállalkozások megszüntetéséhez vezetett, valamint a vállalkozások széles köre számára jelentős bizonytalanságot hozott, megkérdőjelezve, veszélyeztetve a vállalkozás folytatásának elvére vonatkozó feltételek fennállását.

A 2021. évben a pandémiás hullámok, egészségügyi kockázatok mellett új kockázatok is megjelentek a világgazdaságban (infláció, globális ellátási láncok akadozása-átrendeződése, alpanyaghiány, tőzsdai volatilitás, államadósságok növekedése, moratóriumok miatti bizonytalanságok, alapkamat növelés, munkakörnyezet folyamatos változása stb.), ezért a vállalkozások továbbra is egy magas kockázatú, változékony környezetben működnek az idei évben is.

A vállalkozás folytatása elvének vizsgálata továbbra is a könyvvizsgálatok kiemelt területe marad, és a beszámoló ellenőrzése során, és a kockázatbecslésnél jelentős átfogó kockázatot fog jelenteni, a gazdálkodók széles körénél.

Tipikus COVID-kockázatok (események, feltételek) lehetnek az alábbiak, amelyek kétséget vethetnek fel a vállalkozás folytatásának elvére vonatkozólag:

- Termelés / szolgáltatás csökkenés, leállások
- Kapacitás- és létszám leépítések
- Átszervezés, üzlet/üzem bezárások
- Elmaradás értékesítési bevételekben
- Szerződéses kötelezettségek teljesítésének nehézségei (működésbeli nehézségek egészségügyi problémák)
- Kötbérek, szerződés-megszüntetés, elállás
- Fizetési nehézségek, kintlévőségek növekedése
- Likviditási problémák, likviditás-menedzsment
- Finanszírozási források elvesztése, drágulása
- Üzleti tervek bizonytalanságai, megalapozottsága
- Munkaerő elbocsátás, munkaerő-hiány
- Mérlegtételek értékelése, értékvesztése: készletek, követelések, befektetések, értékpapírok, tárgyi eszközök piaci értékének csökkenése

3. 570. TÉMASZÁMÚ „A VÁLLALKOZÁS FOLYTATÁSA” (FELÜLVIZSGÁLT) KÖNYVVIZSGÁLATI STANDARD

A vállalkozás folytatásának elvének megítélése – ahogy a beszámoló elkészítése is -, elsősorban a vezetőség felelőssége. A vezetőség kell, hogy megvizsgálja, alátámassza, bizonyítsa a gazdálkodó egység vállalkozás folytatására való képességét.

- **ISA 570.3:** Amennyiben a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel alapvető elv a pénzügyi kimutatások elkészítése során, a pénzügyi kimutatások elkészítése akkor is **megköveteli a vezetéstől, hogy felmérje a gazdálkodó egységnek a vállalkozás**

folytatására való képességét, ha a pénzügyi beszámolási keretelvek nem tartalmazznak erre vonatkozó kifejezett követelményt.

A Standard előírásai szerint a könyvvizsgáló felelőssége, hogy:

- **elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen és következtetést vonjon le** arra vonatkozóan, hogy **helyénvaló** a vezetés részéről **a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel alkalmazása** a pénzügyi kimutatások készítése során;
- a megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték alapján következtetést vonjon le arról, hogy **fennáll-e lényeges bizonytalanság** olyan **eseményekkel vagy feltételekkel** kapcsolatban, amelyek **jelentős kétséget** vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban;
- Az ISA 570 **nemzetközi könyvvizsgálati standard szerint készítsen jelentést**.

A könyvvizsgálónak tehát elegendő és megfelelő bizonyítékkal kell rendelkeznie és meg kell ítélnie, hogy a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel megfelelő-e a beszámoló összeállításánál, azaz szükséges lett-e volna az eszközök és források piaci értékelése, amennyiben a vállalkozás folytatásának elve nem érvényesül.

Meg kell továbbá határozni, hogy lényeges bizonytalanság esetén megfelelően és egyértelműen közlészik-e azokat az eseményeket, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, továbbá megfelelően és egyértelműen közlészik-e a vezetésnek az említett események kezelésére kialakított terveit.

A Standard kiemeli, hogy a jövőbeli feltételekre, eseményekre vonatkozóan a könyvvizsgálat eredendő korlátai, kockázatai magasabbak, ezért a könyvvizsgálói vélemény nem tekinthető garanciának arra vonatkozóan, hogy a vállalkozás folytatásának elve érvényesül. Ez azonban nem mentesíti a könyvvizsgálót az alól, hogy a vállalkozás folytatásának elvének megítélésével kapcsolatos eljárásait a Standard iránymutatásai szerint, megfelelő gondossággal elvégezze.

ISA 570.7: ...az eredendő korlátozások potenciális hatásai a könyvvizsgáló azon képességére, hogy lényeges hibás állításokat tárjon fel, nagyobbak olyan jövőbeli eseményekre vagy feltételekre vonatkozóan, amelyek azt okozhatják, hogy a gazdálkodó egység nem tudja tevékenységét folytatni. A könyvvizsgáló nem tudja előre megjósolni az ilyen jövőbeli eseményeket vagy feltételeket. A vállalkozás folytatásával kapcsolatos lényeges bizonytalanságra vonatkozó utalás hiánya a könyvvizsgálói nem tekinthető garanciának a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességére.

Az ISA 570. témaszámú standard a következő három fő területen határozza meg a könyvvizsgáló feladatait:

- Kockázatbecslési eljárások és kapcsolódó tevékenységek
- További könyvvizsgálati eljárások
- Könyvvizsgálói következtetések

3.1. Kockázatbecslési eljárások és kapcsolódó tevékenységek

A 315. Témaszámú standard által előírt kockázatbecslési eljárások végrehajtása során – már a tervezés fázisától kezdődően -, könyvvizsgálónak **mérlegelnie kell**, hogy **vannak-e olyan események vagy feltételek**, amelyek **jelentős kétséget** vetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, valamint meg kell határozni, hogy **végzett-e a vezetés előzetes felmérést** a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességére vonatkozóan.

Amennyiben a vezetés elvégezte a felmérést, a könyvvizsgálónak **meg kell vitatnia** a felmérést a vezetéssel (azonosított-e eseményeket, feltételeket és miként kíván ezzel foglalkozni), **értékelnie** kell, a vezetés felmérését, valamint **mérlegelnie** szükséges, hogy a vezetés felmérése tartalmaz-e **minden releváns információt** és **legalább 12 hónapos időszakot** lefed.

Amennyiben a vezetés nem végezett ilyen felmérést, a könyvvizsgálónak **meg kell vitatnia** a vezetéssel milyen alapon szándékozik a vállalkozás folytatásán alapuló számvitelt alkalmazni, valamint **ki kell kérdezni** a vezetést: vannak-e olyan események vagy feltételek, amelyek jelentős kétséget vetnek fel a vállalkozás folytatásával kapcsolatban.

A könyvvizsgálónak tehát alapvetően a vezetés meglévő felmérésére kell támaszkodnia, azonban amennyiben a vezetés ilyen felmérést nem készít, akkor a könyvvizsgálónak szükséges kezdeményezni a vezetéssel megbeszélést a vállalkozás folytatásának elvének fennállásáról, azt befolyásoló jelentős eseményekről, körülményekről.

Fontos kiemelni, hogy a felmérésnek legalább 12 hónapos időszakot kell lefednie, a vállalkozás folytatásának elvének a beszámoló dátumát követő egy éves időszakban szükséges fennállnia, az általánosan elfogadott gyakorlat szerint.

A vállalkozás folytatásának elvének vizsgálata nem csak a kockázatbecslési, tervezési szakasz feladata, a standard szerint a könyvvizsgálónak a könyvvizsgálat során **fenn kell tartania az éberséget** az olyan események vagy feltételekre vonatkozó bizonyítékok iránt, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a vállalkozás folytatásával kapcsolatban.

Hatások a könyvvizsgálói véleményre:

Amennyiben a könyvvizsgáló nem azonosított olyan eseményeket, vagy feltételeket, amelyek jelentős kétséget vetnek fel a vállalkozás folytatásának elvére vonatkozóan, úgy a könyvvizsgáló minősítés nélküli (tiszt) véleményt bocsát ki (amennyiben egyéb, lényeges hibás állítás vagy közzététel nem szerepel a beszámolóban).

Amennyiben a vezetés nem készített a vállalkozás folytatásának elvére vonatkozó felmérést, továbbá a könyvvizsgáló kérésére sem végez el, vagy egészít ki és a könyvvizsgálónak nincs lehetősége másként sem meggyőződni a vállalkozás folytatásának elvéről, akkor a könyvvizsgálói vélemény:

- Hatókör korlátozás miatti korlátozott vélemény, vagy
- Véleménynyilvánítás visszautasítása lehet.

A fentiek eldöntésére a 705. témaszámú könyvvizsgálati standard szerinti szempontokat kell figyelembe venni: átfogó, a beszámoló egészére ható kockázat esetén véleménynyilvánítás visszautasítása, nem-átfogó kockázat esetén korlátozott vélemény kiadása szükséges.

3.2. További könyvvizsgálati eljárások

Amennyiben olyan események vagy feltételek kerültek azonosításra, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a vállalkozás folytatására való képességgel kapcsolatban, a könyvvizsgálónak további könyvvizsgálati eljárásokat kell végrehajtania, annak érdekében, hogy **elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezzen arról, hogy megállapíthassa, hogy fennáll-e **lényeges bizonytalanság** a gazdálkodó egység vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban. Ezeknek az eljárásoknak magukban kell foglalniuk a következőket:**

- Vezetés felkérése a felmérés elvégzésére,
- Vezetés jövőbeli terveinek értékelése és mérlegelése; annak megítélése, hogy a terv javít-e a gazdálkodó egység helyzetén és megvalósítható-e,
- Amennyiben a vezetés készített a jövőre vonatkozó cash-flow előrejelzést, a könyvvizsgálónak meg kell ítélni a terv mögöttes adatainak megbízhatóságát, valamint meghatározni, hogy a terv mögöttes feltételezései megfelelően alátámasztottak-e,
- Annak mérlegelése, hogy rendelkezésre áll-e bármilyen további tény vagy információ azóta, hogy a vezetés elvégezte a felmérést,
- Írásbeli nyilatkozatok bekérése a vezetéstől, és adott esetben az irányítással megbízott személyektől a jövőbeli intézkedésekre vonatkozó terveikről és ezeknek a terveknek a megvalósíthatóságáról.

Egyéb elvégezhető (elvégezendő) eljárások lehetnek még:

- Legutolsó évközi pénzügyi kimutatások elemzése,
- Hitelszerződések feltételeinek átolvasása,
- A tulajdonosok, irányító bizottságok jegyzőkönyveinek átolvasása,
- Jogi tanácsadó kikérdezése a peres ügyekről és jogi igényekről,
- Kapcsolt és harmadik felekkel fennálló, pénzügyi támogatások érvényesíthetőségének megerősítése, és annak felmérése, hogy pénzügyileg képesek-e ezek a felek további finanszírozás nyújtására,
- Teljesítetlen vevői megrendelések kezelésére vonatkozó tervek értékelése,
- Fordulónap utáni eseményekkel kapcsolatos eljárások,
- A hitelfelvételi lehetőségek létének, feltételeinek és megfelelőségének megerősítése,
- Felügyeleti intézkedések jelentéseinek beszerzése és áttekintése,
- Bármilyen tervezett eszközfelidegenítés megfelelő alátámasztottságának meghatározása.

Gyakorlati problémák:

A gyakorlatban nehézséget okoz, a vezetés jövőbeni terveivel kapcsolatban elegendő és megfelelő bizonyíték összegyűjtése. A jövőbeli tervek általában a vállalkozások cash-flow alapú, közép vagy hosszú távú üzleti terveit jelentik, jelentős feltételezéseken és bemeneti adatokon alapulva. Ezen tervekre vonatkozólag meg kell győződni a felhasznált adatok megbízhatóságáról, valamint a feltételezések helytállóságáról. A tervek vizsgálata során a következő eljárások elvégzése lehet szükséges a következtetések levonásához:

Terv feltételezéseinek vizsgálata

- előző időszakok kulcs-adataival való összehasonlítás (fedezeti szintek, bevétel növekedés, kulcsmutatók)
- értéket meghatározó tényezők alátámasztottsága szerződésekkel (pl. jövőbeni árbevétel lefedettsége meglévő szerződésekkel)
- döntések, határozatok megléte (már meghozott tulajdonosi határozatok)
- piaci tanulmányokkal, információkkal összhang
- jogszabályokkal összhang
- a terv 'érzékenység' vizsgálata / stressz-teszt (terv érzékenysége lényeges feltételezésekre, kulcseseményekre)
- fordulónap utáni időszaki eredménnyel összhang (pl. első negyedév/félév tervedményeivel való összevetés),
- előző évi terv-tény adatok összhangja (vezetőség terveinek múltbeli megbízhatóságának vizsgálata)

Terv konzisztenciájának vizsgálata

- mérleg-eredmény-beruházási-finanszírozási terv-cash-flow tervek összhangja és kölcsönhatása
- kalkulációs képletek megfelelőségének ellenőrzése
- pénzügyi feltételezések alátámasztottsága: diszkontráta, infláció, kamatszintek vizsgálata

A vezetőség terveinek technikai vizsgálata, illetve jelentős piaci feltételezések esetén, megfontolandó szakértők (iparági, értékelési szakértők) bevonása is a vizsgálatba (ISA 620).

A könyvvizsgáló helyénvalónak tarthatja konkrét írásbeli nyilatkozatok megszerzését, a vezetésnek a vállalkozás folytatására vonatkozó felméréssel kapcsolatos jövőbeli intézkedésekre vonatkozó terveire és ezeknek a terveknek a megvalósíthatóságára vonatkozóan szerzett könyvvizsgálói bizonyítékok alátámasztására. Az írásbeli nyilatkozatok (pl. teljességi nyilatkozat) nem helyettesítik egyéb bizonyítékok megszerzését, azonban növelhetik a megszerzett információk hitelességét a vezetőség részéről.

A vállalkozás folytatása elvének vizsgálata során gyakori bizonyíték a tulajdonosi komfort levél bekérése a könyvvizsgáló részéről, amelyben a tulajdonos megerősíti a gazdálkodó jövőbeni finanszírozására irányuló szándékát és így a vállalkozás folytatásának elvének fennállását. A jelenlegi válság időszakában fontos hangsúlyozni, hogy ezen tulajdonosi nyilatkozat önmagában nem tekinthető elegendő és megfelelő bizonyítéknak, a tulajdonos azon képességének vizsgálata nélkül, hogy ezen kötelezettségét teljesíteni is tudja. További vizsgálat, pénzügyi elemzés szükséges tehát arra vonatkozólag, hogy a tulajdonosnak megfelelő forrásai állnak rendelkezésre a leányvállalata jövőbeni finanszírozásához.

Hangsúlyozandó továbbá, hogy a fordulónapot követő események vizsgálata szintén kiemelt jelentőségű a vállalkozás folytatásához való képesség megítélésében. A fenti eljárások (részbeni) megismétlésére, vizsgálatára, aktualitására (pl. üzleti tervek) szükség lehet a könyvvizsgálói vélemény kiadásának időpontjában is, főleg azon esetekben, amikor eseményeket, feltételeket, vagy lényeges bizonytalanságot azonosít a könyvvizsgáló a vizsgálat során. Válság,

pandémia időszakában további hátrányos események bekövetkezése is magasabb a mérlegfordulónapot követően.

3.3. Könyvvizsgálói következtetések

A könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett-e arra vonatkozóan, hogy helyénvaló a vezetés részéről a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számvitel alkalmazása a pénzügyi kimutatások készítése során, és le kell vonnia erre vonatkozó következtetését.

A következtetések levonása során az alábbi kérdéseket szükséges vizsgálni:

- Elegendő és megfelelő bizonyíték megléte?
- Helyén való-e a vállalkozás folytatásának elvén alapuló számviteli alkalmazása?
- Fennáll-e lényeges bizonytalanság?
- Megfelelőek-e a közzétételek a jelentős kétséget felvető eseményekről, feltételekről és a lényeges bizonytalanságról?

A következtetések levonásának első és legfontosabb kérdése, hogy a könyvvizsgáló elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot tudott-e szerezni véleményének alátámasztásához. Elegendő és megfelelő bizonyíték hiányában a könyvvizsgáló nem tud következtetést levonni arra vonatkozólag, hogy a pénzügyi kimutatások megfelelően kerültek összeállításra.

Hatások a könyvvizsgálói véleményre:

Amennyiben nem áll rendelkezésre (nem szerezhető) elegendő és megfelelő bizonyíték, akkor a könyvvizsgálói vélemény

- Hatókör korlátozás miatti korlátozott vélemény, vagy
- Véleménynyilvánítás visszautasítása lehet.

A fentiek eldöntésére a 705. témaszámú könyvvizsgálati standard szerinti szempontokat kell figyelembe venni: átfogó, a beszámoló egészére ható kockázat esetén véleménynyilvánítás visszautasítása, nem-átfogó kockázat esetén korlátozott vélemény kiadása szükséges.

Elegendő és megfelelő bizonyíték megléte esetén, a könyvvizsgálónak értékelnie kell, **hogy a vállalkozás folytatásának elvét a gazdálkodó egység megfelelően alkalmazta-e** a beszámoló összeállítása során.

Abban az esetben, ha nem áll fenn a vállalkozás folytatásának elve, úgy értékelnie kell, hogy a beszámoló összeállítása során a **megfelelő (piaci) értékelések elvégzésre kerültek-e**, valamint, hogy ezeket a körülményeket **megfelelően közzétették-e** a pénzügyi kimutatásokban.

Hatások a könyvvizsgálói véleményre:

Amennyiben a vállalkozás folytatásának elve nem áll fenn és a gazdálkodó nem végezte el a megfelelő értékeléseket, vagy nem tartalmazzák a lényeges bizonytalanságra vonatkozó előírt közzétételeket, akkor a könyvvizsgálónak **ellenvéleményt** kell kibocsátania.

Amennyiben a vállalkozás folytatásának elve nem áll fenn, de a gazdálkodó a megfelelő értékeléseket elvégezte és a megfelelő közzétételeket a kiegészítő mellékletben bemutatta, a könyvvizsgáló **minősítés nélküli (tiszt) véleményt** bocsát ki. Emellett a könyvvizsgálói jelentésben **figyelemfelhívással** szükséges élni, a kiegészítő melléklet megfelelő bemutatásaira vonatkozólag.

A megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték alapján a könyvvizsgálónak következtetést kell levonnia, hogy megítélése szerint fennáll-e lényeges bizonytalanság olyan eseményekre vagy feltételekre vonatkozóan, amelyek önmagukban vagy együttesen jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban.

Lényeges bizonytalanság áll fenn, ha annak potenciális hatása és bekövetkezésének valószínűsége olyan mértékű, hogy a könyvvizsgáló megítélése szerint a bizonytalanság jellegének és hatásainak megfelelő **közzététele** szükséges.

Hatások a könyvvizsgálói véleményre:

Amennyiben a könyvvizsgáló rendelkezésére álló (elegendő és megfelelő) bizonyítékok alapján a vállalkozás folytatásának elve megfelelő és nem áll fenn azzal kapcsolatban lényeges bizonytalanság, akkor a könyvvizsgáló **minősítés nélküli (tiszt) véleményt** bocsát ki.

Tehát amennyiben a következtetés szerint a fennálló bizonytalanság nem lényeges, jelentős, nem szükséges (nem kell) figyelemfelhívó megjegyzést tennie a könyvvizsgálónak, még akkor sem, ha egyébként azonosított olyan eseményeket, körülményeket, amelyek kétséget vetettek fel. Ha a megszerzett bizonyítékok alapján a kockázat, bizonytalanság nem lényeges, a kétséget felvető tények meglétét nem kell figyelemfelhívással jelezni, azonban a kiegészítő mellékletben megfelelő bemutatás szükséges (lásd V. fejezet).

Lényeges bizonytalanság fennállása esetén:

Megfelelő közzétételek esetén a könyvvizsgáló minősítés nélküli (tiszt) véleményt bocsát ki, és figyelemfelhívással él a „vállalkozás folytatására vonatkozó lényeges bizonytalanság” címmel.

Nem megfelelő közzétételek esetén:

- Korlátozott vélemény, vagy
- Ellenvélemény

A fentiek eldöntésére a 705. témaszámú könyvvizsgálati standard szerinti szempontokat kell figyelembe venni: átfogó, a beszámoló egészére ható kockázat esetén véleménynyilvánítás visszautasítása, nem-átfogó kockázat esetén korlátozott vélemény kiadása szükséges.

Tekintve, hogy a lényeges bizonytalanságot okozó események, feltételek, következmények, hatások és vezetői tervek közzététele lényeges hatással van a beszámoló felhasználói döntésére, így ezek olyan lényeges információk, amely kihagyása esetén a könyvvizsgálónak korlátoznia kell véleményét, vagy ellenvéleményt szükséges megfogalmaznia.

4. KÖZZÉTÉTELEK, KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

Az 570. témaszámú Nemzetközi Könyvvizsgálati Standard (1) **lényeges bizonytalanság fennállása esetében** a következők közzétételét követeli meg a beszámolókból:

- **Fő események vagy feltételek**, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a vállalkozás folytatásának elvének érvényesülésével kapcsolatban,
- **Következmények, hatások** bemutatása a működésre, pénzügyi helyzetre,
- A vezetésnek az említett események vagy feltételek kezelésével kapcsolatos **terveit**,
- Egyértelmű közzététel arra vonatkozóan, hogy **lényeges bizonytalanság** áll fenn olyan eseményekkel vagy feltételekkel kapcsolatban, amelyek **jelentős kétséget** vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban, és így lehet, hogy az nem lesz képes a szokásos üzletmenet során realizálni eszközeit és rendezni kötelezettségeit.

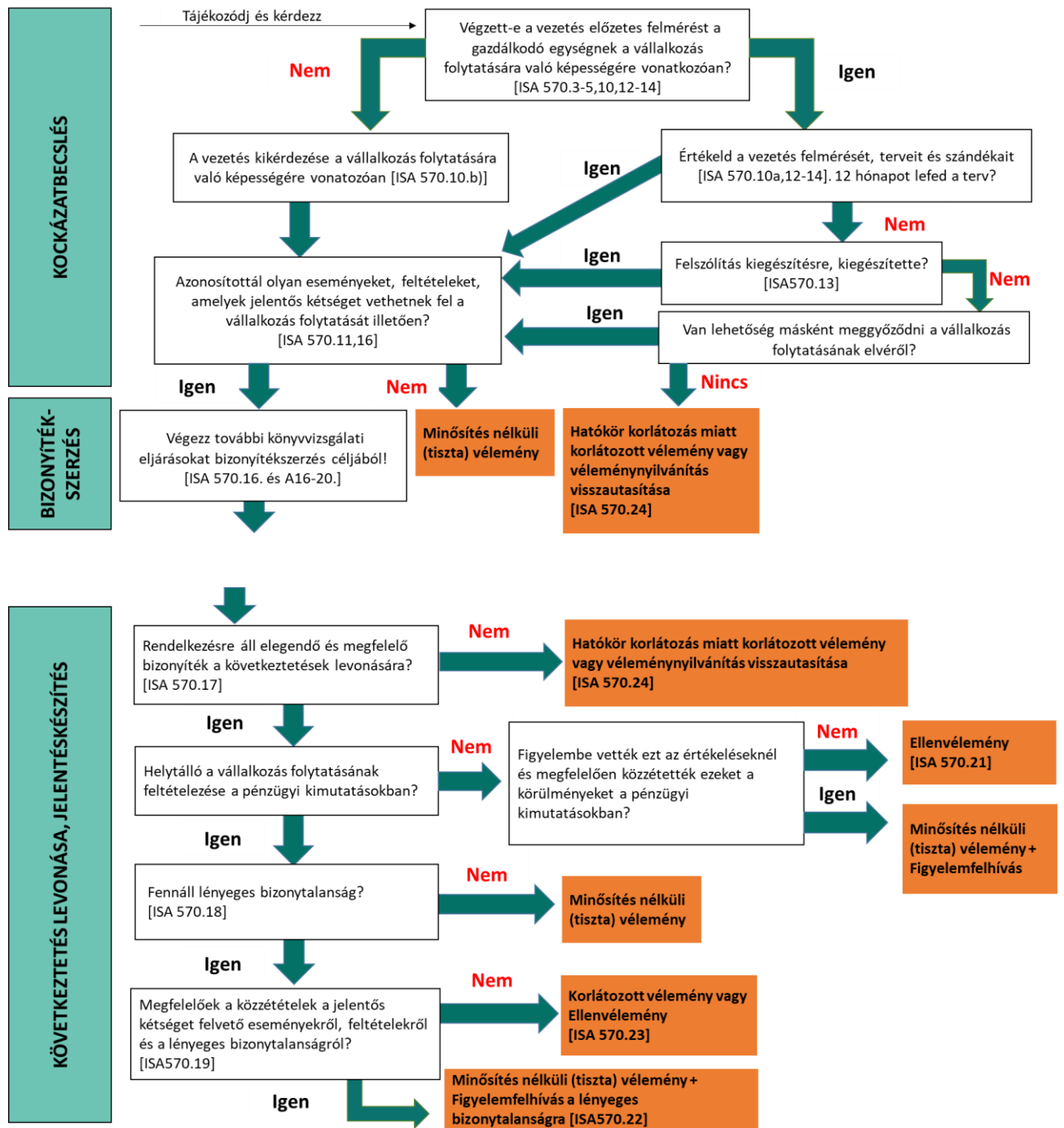
Közzétételek, ha eseményeket vagy feltételeket azonosítottak, de (2) **nem áll fenn lényeges bizonytalanság**:

A Standard szabályai szerint **könyvvizsgálónak értékelnie kell**, hogy a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvek követelményeire figyelemmel a pénzügyi kimutatások ezekre az eseményekre vagy feltételekre vonatkozóan megfelelő közzétételeket tartalmaznak-e. Egyéb részletes követelményeket a Standard nem határoz meg.

Ebben az esetben tehát a megfelelő közzétételek megfelelőségének megítélése a könyvvizsgáló értékelésétől függ. A gyakorlatban a lényeges bizonytalanság esetében előírt közzétételek alkalmazása tekinthető megfelelő részletezettségű közzétételnek ebben az esetben is, mivel a fenti elemek alapvetően szükségesek a valós és hű bemutatáshoz. A gyakorlati álláspont tehát, hogy ez esetben is ismertetni szükséges a fő eseményeket, feltételeket, a működésre, pénzügyi helyzetre gyakorolt hatásokat, következményeket és a vezetés kapcsolódó terveit.

A fenti két ((1) és (2)) esetben szükséges közzétételek alapvetően terjedelmükben, részletezettségükben térhetnek el, de tartalmukban alapvetően megegyeznek.

5. A KÖNYVVIZSGÁLÓI VÉLEMÉNY TÍPUSAI – DÖNTÉSI FA

6. GYAKORLÓ PÉLDÁK - MEGOLDÁSOK:

Példa 1.A

Egy autóiipari beszállító vezetősége nem készített üzleti tervet vagy egyéb elemzést a vállalkozás folytatására való képességre vonatkozóan. A könyvvizsgáló azonosította, hogy a mérlegfordulónapon a társaság megrendelésállománya jelentősen csökkent, likviditási problémákkal küzd, tőkéje negatív, hitelei a következő évben visszafizetendőek, amelyhez elegendő forrás nem áll rendelkezésre. A társaság egy szállítója pert indított a késedelmes követelése miatt, termelés időlegesen szünetelt a könyvvizsgálat időpontjában az alapanyag-beszállítások késedelme miatt.

A vezetőség tájékoztatta a könyvvizsgálót, hogy befektetői tárgyalások vannak folyamatban, és várhatóan fél éven belül egy új tulajdonos bevonása megoldja a finanszírozási problémákat, azonban a könyvvizsgáló további kérésére sem tudott a vezetőség bizonyítékokat bemutatni arról, hogy milyen pénzügyi forrásokból tudja finanszírozni a kötelezettségeinek teljesítését.

Az éves beszámoló a vállalkozás folytatásának feltételezésével került összeállításra és a bizonytalan körülmények a kiegészítő mellékletben bemutatásra kerültek.

Megoldás:

A könyvvizsgáló nem tud elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezni a következtetés levonásához, mivel a vezetés nem hajlandó elkészíteni elemzéseket és ezek eredményeként tervezett intézkedéseket, pénzügyi terveket arra vonatkozóan, hogy hogyan képesek a Társaság fizetési képességét javítani, likviditási helyzetét biztosítani a tevékenysége folytatásához.

Tekintve, hogy a társaság beszámolójának egészére nézve jelentős a hatás (készletek, tárgyi eszközök értékelése, hitelek, tőke stb.), ezért a vélemény: **Véleménynyilvánítás visszautasítása – hatókör korlátozás** (a kiegészítő mellékletben való bemutatás a megítélést nem befolyásolja).

Példa 1.B

Egy autóiipari beszállító vezetősége nem készített üzleti tervet vagy egyéb elemzést a vállalkozás folytatására való képességre vonatkozóan. A könyvvizsgáló azonosította, hogy a mérlegfordulónapon a társaság megrendelésállománya jelentősen csökkent, likviditási problémákkal küzd, tőkéje negatív, hitelei a következő évben visszafizetendőek, amelyhez elegendő forrás nem áll rendelkezésre. A társaság egy szállítója pert indított a késedelmes követelése miatt, termelés időlegesen szünetelt az alapanyag-beszállítások késedelme miatt.

A vezetőség tájékoztatta a könyvvizsgálót, hogy egy új befektetővel a mérlegfordulónap után megállapodás született, amely alapján jelentős tőkeemelés történt a fordulónapot követően. Bemutatta, hogy a kötelezettségek visszafizetésre kerültek, és a termelés újra indult, a megrendelésállomány nőtt.

Az éves beszámoló a vállalkozás folytatásának feltételezésével került összeállításra és a bizonytalan körülmények, hatások (stb.) a kiegészítő mellékletben bemutatásra kerültek.

Megoldás:

Annak ellenére, hogy a könyvvizsgálat / kockázatbecslés során lényeges eseményeket, körülményeket, kétségeket azonosított a könyvvizsgáló, a jelentés kiadása előtt, elegendő és megfelelő bizonyítékot szerzett arról, hogy a vállalkozás folytatásának elve fennáll és ezzel kapcsolatban már nem áll fenn lényeges bizonytalanság.

- Események, feltételek, amelyek kétséget vetnek fel: Igen
- Bizonyítékok rendelkezésre állnak: Igen
- A vállalkozás folytatásának feltételezése megfelelő: Igen
- Lényeges bizonytalanság: Nem

Következtetés: **Minősítés nélküli (tiszt) vélemény**

Példa 2.A

Egy szálloda-üzemeltető/tulajdonos társaság szállodája a pandémia következtében az év jelentős részében nem üzemelt, a mérleg-fordulónapot követően azonban csökkentett kapacitással megnyitott. A vezetőség a könyvvizsgálat során a könyvvizsgálónak átadta a következő évről vonatkozó terveit, amelyben három lehetséges scenáriót vázolt fel, a járványhelyzet alakulásának függvényében. A társaságnak megfelelő pénztartalékai vannak a csökkentett üzemeltetés esetére is, azonban a legrosszabb scenárió bekövetkezése esetében (újabb bezárás) nem tudja finanszírozni a működését a következő egy évben. A tulajdonos szintén tájékoztatta a könyvvizsgálót, hogy pénzügyileg támogatni kívánja a társaságot, azonban újabb bezárás után megfontolja a társaság végelszámolásának megindítását. Az éves beszámoló a vállalkozás folytatásának feltételezésével került összeállításra és a bizonytalan körülmények, a lehetséges kimenetek, bizonytalanságok, a vezetőség tervei és a lényeges bizonytalanság ténye a kiegészítő mellékletben bemutatásra kerültek.

Megoldás:

A vállalkozás folytatásának elvének alkalmazása megfelelő (a lehetséges kimenetek többségében a Társaság fenn tudja és kívánja tartani a működését), azonban egy reálisan felmerülő esetben a vállalkozás akár végelszámolásra is kerülhet, ami egy lényeges bizonytalanság. A fennálló lényeges bizonytalanságot, körülményeket, terveket a vezetőség megfelelően közzétette.

- Események, feltételek, amelyek kétséget vetnek fel: Igen
- Bizonyítékok rendelkezésre állnak: Igen
- A vállalkozás folytatásának feltételezése megfelelő: Igen
- Lényeges bizonytalanság: Igen
- Bemutatás: Igen

Következtetés: **Minősítés nélküli (tiszt) vélemény és**

Figyelemfelhívás a vállalkozás folytatásának elvével kapcsolatos lényeges bizonytalanságra

Példa 2.B

Egy szálloda-üzemeltető/tulajdonos társaság szállodája a pandémia következtében az év jelentős részében nem üzemelt, a mérleg-fordulónapot követően azonban csökkentett kapacitással megnyitott. A vezetőség a könyvvizsgálat során a könyvvizsgálónak átadta a következő évre vonatkozó terveit, amelyben három lehetséges scenáriót vázolt fel, a járványhelyzet alakulásának függvényében. A társaságnak megfelelő pénztartalékai vannak a csökkentett üzemeltetés esetére is, azonban a legrosszabb scenárió bekövetkezése esetében (újabb bezárás) nem tudja finanszírozni a működését a következő egy évben. A tulajdonos szintén tájékoztatta a könyvvizsgálót, hogy pénzügyileg támogatni kívánja a társaságot, azonban újabb bezárás után megfontolja a társaság végelszámolásának megindítását. Az éves beszámoló a vállalkozás folytatásának feltételezésével került összeállításra. A menedzsment nem hajlandó a kiegészítő mellékletben bemutatni a lehetséges kockázatokat, bizonytalan körülményeket, arra hivatkozva, hogy a versenytársak így többlet információhoz jutnak a társaságról.

Megoldás:

A megszerzett könyvvizsgálati bizonyíték alapján a könyvvizsgáló azt a következtetést vonta le, hogy lényeges bizonytalanság áll fenn olyan eseményekkel vagy feltételekkel kapcsolatban, amelyek jelentős kétséget vethetnek fel a gazdálkodó egységnek a vállalkozás folytatására való képességére vonatkozóan. A pénzügyi kimutatások nem tartalmazzák a lényeges bizonytalanságra vonatkozó előírt közzétételeket. Ellenvélemény kerül kibocsátásra, mivel a közzététel kihagyása lényeges és átfogó hatást gyakorol a pénzügyi kimutatásokra.

- Események, feltételek, amelyek kétséget vetnek fel: Igen
- Bizonyítékok rendelkezésre állnak: Igen
- A vállalkozás folytatásának feltételezése megfelelő: Igen
- Lényeges bizonytalanság: Igen
- Bemutatás: Nem

Következtetés: **Ellenvélemény**

Példa 3.A

Egy szálloda-tulajdonos ingatlan-társaság szállodája a pandémia következtében az év jelentős részében nem üzemelt, a mérleg-fordulónapot követően azonban csökkentett kapacitással megnyitott. A vezetőség a könyvvizsgálat során a könyvvizsgálót arról tájékoztatta, hogy a mérlegfordulónapot követően a társaság a szálloda értékesítéséről döntött, majd azt követően végelszámolással a társaságot meg kívánja szüntetni.

Az éves beszámolóban az ingatlanok a korábbi számviteli politikának megfelelően értékcsökkentett bekerülési értéken kerültek kimutatásra. A menedzsment a kiegészítő mellékletben részletesen bemutatta a pandémia miatt kialakult körülményeket és ennek hatását a működésére és a pénzügyi helyzetére (üzemeltető(k) fizetési nehézségei, ennek hatása a likviditási helyzetre, külső forrásbevonás hiánya), valamint a tulajdonos döntési határozatát.

Megoldás:

- Események, feltételek, amelyek kétséget vetnek fel: Igen
- Bizonyítékok rendelkezésre állnak: Igen
- A vállalkozás folytatásának feltételezése megfelelő: Nem
- Figyelembe vették a pénzügyi kimutatásokban: Nem
- Bemutatás: Igen

Következtetés: **Ellenvélemény.**

A társaság a vállalkozás folytatásának elve alapján készítette a beszámolóját, annak ellenére, hogy az nem áll fenn. A megfelelő eszközök (ingatlan) piaci értékelése nem történt meg. A közzétételek nem helyettesítik a nem megfelelő számviteli értékelési elvek alkalmazását.

Példa 3.B

Egy szálloda-tulajdonos ingatlan-társaság szállodája a pandémia következtében az év jelentős részében nem üzemelt, a mérleg-fordulónapot követően azonban csökkentett kapacitással megnyitott. A vezetőség a könyvvizsgálat során a könyvvizsgálót arról tájékoztatta, hogy a mérlegfordulónapot követően a társaság a szálloda értékesítéséről döntött, majd azt követően végelszámolással a társaságot meg kívánja szüntetni.

Az éves beszámolóban az ingatlanok a várható eladási áron, piaci értéken kerültek bemutatásra. A menedzsment a kiegészítő mellékletben részletesen bemutatta a pandémia miatt kialakult körülményeket és ennek hatását a működésére és a pénzügyi helyzetre, a tulajdonos döntési határozatát, a külső szakértő értékelését, annak feltételezéseit és módszerét.

Megoldás:

A vállalkozás folytatásának elve nem áll fenn, viszont a társaság megfelelően átértékelte lényeges eszközeit (ingatlan) és megfelelően közzétette a beszámolóban a körülményeket

- Események, feltételek, amelyek kétséget vetnek fel: Igen
- Bizonyítékok rendelkezésre állnak: Igen
- A vállalkozás folytatásának feltételezése megfelelő: Nem
- Figyelembe vették a pénzügyi kimutatásokban: Igen
- Bemutatás: Igen

Következtetés:

- **Minősítés nélküli (tiszt) vélemény +**
- **Figyelemfelhívás a kiegészítő melléklet megfelelő pontjára (bemutatás).**

(figyelemfelhívás: a könyvvizsgáló szükségesnek tartja, hogy felhívja a felhasználók figyelmét a pénzügyi kimutatásokban bemutatott vagy közzétett olyan kérdésre, amely a könyvvizsgáló megítélése szerint fontossága miatt alapvető abból a szempontból, hogy a felhasználók megértsék a pénzügyi kimutatásokat)

V. KÖZFELÜGYELETI MINŐSÉGELLENŐRZÉSI ELJÁRÁSOK

1. KÖZFELÜGYELETI MINŐSÉGELLENŐRZÉS – CÉGES EREDMÉNYEK

A könyvvizsgálói közfelügyeleti feladatokat ellátó hatóság (a továbbiakban: közfelügyeleti hatóság) 2020. évben is kiemelt feladatának tekintette a minőségellenőrzési eljárások lefolytatását, melyet a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 173/B. § (1) bekezdésében foglaltak szerint legalább 3 évente kell annál a kamarai tag könyvvizsgálónál, illetve könyvvizsgáló cégnél kezdeményezni, amely közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó tekintetében végzett/végez jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálói tevékenységet.

XTEND és XBOND piacon szereplő társaságok nem minősülnek PIE gazdálkodónak. Ezekhez a társaságokhoz kibocsátói minősítés nem szükséges, ugyanakkor a könyvvizsgálói kockázat magasabb ezen cégek esetében, így az eljárásokat is ebben a szemléletben szükséges megterveznie a könyvvizsgálónak.

2. ISQC 1 MEGÁLLAPÍTÁSOK 2020

A közfelügyeleti hatóság 2020. évi minőségellenőrzési tervében 7 közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó jogszabály szerinti könyvvizsgálót ellátó könyvvizsgáló cég szerepelt. A közfelügyeleti hatóság ténylegesen is 7 könyvvizsgáló cég esetében hajtott végre minőségellenőrzési eljárást.

A közfelügyeleti hatóság minőségellenőrzése során elért eredmények a korábbi időszakokhoz viszonyított kedvezőtlen alakulásának legfőbb oka, hogy a könyvvizsgálói megbízások végrehajtásra és áttekintésre szánt idő jelentősen csökkent a könyvvizsgáló cégek esetében, így a belső minőségbiztosítási szabályzatokban rögzített minőségbiztosítási folyamatokat nem tudták megfelelően alkalmazni a gyakorlat során.

A könyvvizsgáló cégek minőségbiztosítási rendszere szolgál a minőségellenőrzések végrehajtásának alapjaként. A minőségellenőrzésre vonatkozó nemzetközi könyvvizsgálói standardok, valamint a magyar nemzeti könyvvizsgálói standard értelmében a könyvvizsgáló cégeknek létre kell hozniuk a megfelelő minőségbiztosítási rendszert, mely a könyvvizsgálói megbízások magas színvonalú végrehajtását biztosítja. A minőségbiztosítási rendszer magában foglalja a cég szervezeti felépítését, valamint a hatályos belső szabályzatokat és gyakorlati eljárásokat annak biztosítása érdekében, hogy:

- a könyvvizsgáló cég és ekképp az alkalmazottak által végzett munka megfeleljen a könyvvizsgálói standardoknak és az egyéb jogi és szabályozási követelményeknek, valamint
- a könyvvizsgáló cég vagy a kamarai tag könyvvizsgálók által kibocsátott jelentések megfelelően tükrözzék a könyvvizsgálói megbízás végrehajtásának körülményeit.

A közfelügyeleti hatóság szempontjából a minőségbiztosítási rendszerrel kapcsolatos megállapítások olyan eltérések a minőségellenőrzési, az etikai és függetlenségi követelményektől, amelyek az eltérés jelentőségének vagy szisztematikus jellegének köszönhetően befolyásolhatják a végrehajtott könyvvizsgáló minőségét.

A minőségellenőrzés megállapításai az alábbi témaköröket érintették a könyvvizsgáló cégek belső minőségbiztosítási rendszereinek áttekintésével összefüggésben:

A könyvvizsgálati dokumentáció archiválásával kapcsolatos megállapítás:

A könyvvizsgáló cég a belső minőségellenőrzési szabályzatában a Magyar Nemzeti Könyvvizsgálati Standarddal összhangban határozta meg a könyvvizsgálati dokumentáció archiválásával összefüggő eljárásait.

Azonban a könyvvizsgáló cég az egyik, a magyarországi könyvvizsgálati piacon is elérhető szoftvert alkalmazta a dokumentáció kezelésére. A közfelügyeleti hatóság által áttekintett dokumentumokon lévő adatok, valamint a készítés és ellenőrzés idejét mutató dátumok szabadon felülírhatóak voltak, így azok minőségbiztosítási célokra nem alkalmasak.

A közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a könyvvizsgálati dokumentáció zártságának biztosítására, és az archiválási folyamatok megfelelőségének biztosítására nem alkalmas a könyvvizsgáló cég által alkalmazott dokumentációs rendszer. A fenti megállapítások kiküszöbölésére javasolt az időbélyegzőt is tartalmazó e-aláírás alkalmazása.

Szakértő igénybevételével kapcsolatos megállapítás:

A könyvvizsgáló cég szabályzata megfelelően tartalmazta a külső szakértők bevonásához kapcsolódóan előírt követelményeket. A közfelügyeleti hatóság ellenőrzése során a mintaként kiválasztott könyvvizsgálati megbízás (közérdeklődésre számot tartó társaság) vizsgálatával összefüggésben megállapította, hogy a pénzügyi kimutatásokban voltak olyan komplex szakmai becslések, melyhez szükség lett volna szakértői bevonásra, ugyanakkor a szükséges szaktudás hiányában a könyvvizsgálat mégis úgy döntött, hogy szakértő bevonására nem lesz szükség.

A közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a könyvvizsgáló – a könyvvizsgáló cég belső szabályzatában rögzítettekkel ellentétben - nem mérte fel megfelelően, hogy a pénzügyi kimutatások olyan jelentős becsléseket tartalmaznak, melyek elegendő és megfelelő mértékű vizsgálatához szakértő bevonására lett volna szükség, és ezt a megbízáshoz kapcsolódó belső minőségellenőr sem kifogásolta.

Aláíró könyvvizsgáló és a minőségellenőr által terhelt órák száma, könyvvizsgálói díj:

A könyvvizsgáló cég belső szabályzata alapján a könyvvizsgálati megbízáshoz kapcsolódó aláíró könyvvizsgáló által terhelt munkaóraszámoknak arányosan kell felmerülnie a megbízás végrehajtásának összetettségével összefüggésben. A közfelügyeleti hatóság által áttekintett könyvvizsgálati megbízási szerződésben szereplő díj 1.500.000 forint volt. A könyvvizsgálati (költség) tervben a könyvvizsgáló mindösszesen 1.000 órát tervezett a megbízás végrehajtására. A ténylegesen elvégzett munkaóra ráfordítás a megbízásban résztvevő asszisztensek, a könyvvizsgáló és a megbízáshoz kapcsolódó belső minőségellenőr óráival együtt 900 munkaóra volt. Az aláíró könyvvizsgálóra ebből mindösszesen 4,5 munkaóra ráfordítást jutott, mely a teljes munkaóraszámhoz viszonyítva 0,5%-ot jelent. Továbbá megállapításra került, hogy a megbízás átlagos rezsioradíja a tervezett adatok alapján 1.500 forint/óra volt, amely irreálisan alacsonynak minősül.

A megbízáshoz kapcsolódó belső minőségellenőri feladatokat megbízási szerződéses viszonyban végezte egy kamarai tag könyvvizsgáló, aki az elvégzett munkáért 1.000.000 forintot számolt ki. A fenti 900 óra teljes munkaóra ráfordításból a belső minőségellenőrre mindösszesen

4 óra munkaóra ráfordítás jutott, amely a teljes munkaóra ráfordítás 0,5%-a alatt marad. A könyvvizsgálat végrehajtására így mindösszesen 500.000 forint állt rendelkezésre.

A közfelügyeleti hatóság által áttekintett dokumentáció alapján az érintett közérdeklődésre számot tartó társaság IFRS-ek szerinti beszámolót készít, melyhez kapcsolódóan a tervezett és tényleges órárfordítás mértéke nincs arányban az elvégzendő feladatok megfelelő minőségű végrehajtásával.

A közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a megbízáshoz kapcsolódó aláíró könyvvizsgáló, és belső minőségellenőr által terhelt munkaóraszámoknak arányosan kell felmerülnie a megbízás végrehajtásának összetettségével, így egy közérdeklődésre számot tartó gazdálkodó esetében a fenti munkaóra ráfordítás, valamint a megbízás tervezett rezsiórádjára 1500 forint/óra, amely az előzőekben leírtakat is figyelembe véve irreálisan alacsonynak minősül.

A megbízáshoz kapcsolódó belső minőségellenőr szakmai kompetenciája:

A könyvvizsgáló cég belső minőségellenőrzési szabályzata részletezően tartalmazta a megbízáshoz kapcsolódó minőségellenőr személyével kapcsolatos szakmai követelményeket, ugyanakkor az egyes könyvvizsgálati megbízások végrehajtása belső minőségellenőrként bevont személyek nem rendelkeztek a megbízás végrehajtásához szükséges speciális szakmai minősítésekkel, így a könyvvizsgáló cég szabályzata által elvárt igazolható szakmai tapasztalattal sem. A közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a megbízáshoz kapcsolódó belső minőségellenőrnek is rendelkeznie kell azon szakmai minősítésekkel, melyek az adott megbízás végrehajtásához szükségesek.

A közfelügyeleti hatóság megállapításai alapján készített akció terv összeállítása:

A könyvvizsgáló cég szabályozza a figyelemmel kísérés folyamatát is, mely alapján a belső és külső felek által végzett minőségellenőrzési eljárások megállapításai, javaslatai kapcsán intézkedési tervet kell készítenie. A korábbi közfelügyeleti hatóság által végzett minőségellenőrzés 2017. évben volt esedékes, melynek során több megállapítás és javaslat is megfogalmazásra került a könyvvizsgáló cég részére, azonban ennek megoldására, a megállapítások súlyosságának enyhítésére akciótervet nem dolgoztak ki, továbbá a kijavításra tett intézkedések, és az elért eredmények sem kerültek dokumentálásra.

A közfelügyeleti hatóság korábban az egyedi könyvvizsgálati megbízások minőségellenőrzése kapcsán is fogalmazott meg javaslatokat, megállapításokat. A könyvvizsgáló cég azonban ezen megállapítások jövőbeni kezelésére nem dolgozott ki akció tervet, továbbá a kijavításra tett intézkedések, és a végrehajtás során elért eredmények (visszamérés) sem kerültek dokumentálásra.

A közfelügyeleti hatóság véleménye szerint a figyelemmel kísérés részeként a könyvvizsgáló cégnek a belső, vagy külső forrásból érkező, a könyvvizsgáló cég belső minőségbiztosítási rendszerét érintő megállapításokat, javaslatokat meg kell ismernie. Fel kell tárnia a megállapítást kiváltó okokat, és olyan új eljárásokat kell kidolgoznia, melyek elősegítik, hogy a jövőben ne fordulhassanak elő a korábbi megállapítások nyomán feltárt hibák, hiányosságok.

3. KÖZFELÜGYELETI MINŐSÉGELLENŐRZÉS – EGYEDI EREDMÉNYEK

A közfelügyeleti hatóság 2020. évben 20 kamarai tag könyvvizsgálót jelölt ki terv szerinti minőségellenőrzésre. A hatóság ténylegesen 19 fő kamarai tag könyvvizsgáló minőségellenőrzési eljárását folytatta le és esetükben hozott határozatot. Egy fő kamarai tag könyvvizsgáló viszalépett a könyvvizsgálati megbízás végrehajtásától.

A közfelügyeleti hatóság minőségellenőrzése során elért eredmények romlásának legfőbb oka, hogy a végrehajtásra és áttekintésre szánt idő jelentősen csökkent a könyvvizsgáló cégeknél, valamint a könyvvizsgálók több esetben sem vettek igénybe szakértőt, mint például informatikai, IFRS, vagy aktuárius, ugyanakkor a vezetés komplex és jelentős becslései kapcsán nem tudtak elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezni, ennek következtében romlott a könyvvizsgálati dokumentációk minősége. A közfelügyeleti hatóság általánosságban megállapította, hogy a lent részletesen ismertetett megállapítások több esetben is olyan súlyosnak minősültek, hogy „nem” választ eredményeztek a minőségellenőrzési kérdőív úgynevezett „vétó” kérdésére. A közfelügyeleti hatóság szerint a könyvvizsgálónak mindenkor élnie kell a tőle elvárható szakmai szkepticizmusával, melynek tükröződnie kell a könyvvizsgálati dokumentációban is.

4. MEGBÍZÁSOKNÁL ELŐFORDULÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK 2020

A közfelügyeleti hatóság minőségellenőrzése során elért eredmények feldolgozását követően összesítette, hogy a megállapítások melyik könyvvizsgálati standarddal összefüggésben merültek fel. Számos esetben előfordult, hogy a megállapítás több könyvvizsgálati standardot is érintett. Az eredményeket összesítve 16 alkalommal tettünk megállapítást az ISA 330 könyvvizsgálati standard előírásaival összefüggésben. Ezen megállapításon legfőképpen a könyvvizsgálati eljárások végrehajtásának terjedelmével, minőségével, vagy el nem végzésével kapcsolatosak. Ennek következtében a legtöbb esetben, amikor az ISA 330 előírásaival kapcsolatban tettünk megállapítást, az ISA 540 és az ISA 230 könyvvizsgálati standardokkal kapcsolatosan is merültek fel hiányosságok. A közfelügyelet megállapítások alapján előállított statisztikai összhangban vannak a nemzetközileg összesített és publikált eredményekkel. A megállapításokról részletesebben a továbbiakban szeretnénk beszámolni.

5. GOODWILL ÉRTÉKELÉSÉVEL KAPCSOLATOS MEGÁLLAPÍTÁS

A goodwill, illetve az éves értékvesztés vizsgálatát a könyvvizsgáló a könyvvizsgálói jelentés alapján kulcsfontosságú könyvvizsgálati kérdésnek minősítette, kockázatbecslése alapján lényeges és jelentős kockázatot azonosított. A vonatkozó standardoknak megfelelően a tőzsdei kibocsátó társaság évente teszteli, hogy a goodwill tekintetében van-e értékvesztésre utaló jel. A vezetés becslései alapján a tárgyévben nem került sor értékvesztés elszámolására.

A könyvvizsgálat a vezetés üzleti terveit megismerte. A könyvvizsgálat eljárásai első sorban arra terjedtek ki, hogy a vezetés feltételezései logikai és számszaki hibától mentesek. A vezetés terveiben szereplő feltételezések kapcsán azonban több helyen is lényeges észrevételeket tett a könyvvizsgálat, mint például, hogy az érintett CGU-k (pénztermelő egységek) 3 évre visszamenően veszteségesen működtek, az iparágra általános jellemző a folyamatosan csökkenő kereslet, illetve a vezetés az egyre szigorodó szabályozási környezet ellenére túlzóan optimistán határozta meg a várható növekedés ütemét.

A vezetés becslésének alapjául szolgáló diszkontált cash flow tervet egy szakértői csapat is áttekintette, akiknek elsődleges feladatuk a modellben alkalmazott paraméterek (diszkontráták)

felhasználhatóságának ellenőrzése volt. A szakértő jelentésében a paraméterek alkalmazásával kapcsolatban jelezte, hogy azok rendkívül optimistán kerültek meghatározásra. A könyvvizsgálati dokumentáció alapján az is megállapítható volt, hogy a vezetés becslése korábban több alkalommal sem volt megfelelő a bázis és a tény adatok ismeretében, ennek ellenére a könyvvizsgáló a vezetés becsléseinek megbízhatóságát nem kérdőjelezte meg kellőképpen, és elfogadta azokat. A könyvvizsgáló végül a goodwill egyenlegek kapcsán azt a következtetést tette, hogy nem azonosított értékvesztésre utaló indikátort, így értékvesztés elszámolására nincs szükség.

Az ellenőrzés megállapította, hogy a könyvvizsgáló a vezetés terveiben szereplő feltételezések kapcsán, több helyen lényeges észrevételeket tett, ennek ellenére a következtetés levonása során az észrevételeit figyelmen kívül hagyta, és nem kommunikálta megállapításait a vezetés részére.

A könyvvizsgáló nem rendelkezett konzisztens és naprakész információval a goodwill értékvesztésre utaló jelek kiértékelése során, ezáltal annak megtérülésére vonatkozóan sem.

6. VEVŐ KÖVETELÉSEK

A könyvvizsgáló nem vizsgálta a könyvvizsgálati standardoknak megfelelően és teljeskörűen a vevő követelésekre vonatkozóan képzett értékvesztések összegét. A könyvvizsgálónak vizsgálnia kellett volna a pénzügyileg nem rendezett követelések esetében – dokumentumokkal alátámasztva-, hogy a társaság felvette-e a kapcsolatot a partnerekkel, azok a követelés valódiságát elismerik-e, esetleg mutatnak hajlandóságot a pénzügyi rendezésre. Az ellenőrzés véleménye szerint a könyvvizsgáló nem szerzett elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyosságot a követelések, illetve az árbevételek tekintetében a könyvvizsgálói jelentésben megfogalmazott vélemény alátámasztására tekintettel arra, hogy a dokumentált módon nem végzett el olyan alapvető könyvvizsgálati eljárásokat, mint például:

- a követelések korosságának vizsgálata;
- a követelések kapcsán a számviteli becslések vizsgálata;
- a mérlegfordulónapot követően befolyt (pénzügyileg rendezett) vevő követelések vizsgálata dokumentált módon;
- ügyféltől kapott listák teljességére és pontosságára vonatkozó vizsgálatok;
- vevő cut-off (elváágólagosság) és search teszt elvégzése dokumentált módon;
- árbevétel vizsgálata.

7. BEVÉTELEKKEL KAPCSOLATOS MEGÁLLAPÍTÁSOK

A könyvvizsgáló a bevételeket a könyvvizsgálói jelentés alapján kulcsfontosságú könyvvizsgálati kérdésnek minősítette, kockázatbecslése alapján lényeges és jelentős kockázatot azonosított. A Csoport számos árbevétel ügylettípussal (revenue stream) rendelkezik. Ezek közül voltak olyanok, amelyek adott időpontban elszámolhatóak és voltak olyanok is, amelyek adott időszak alatt elszámolhatóak. A bevételek elszámolását egy nemrégiben hatályossá váló, előírásainak tartalmát tekintve összetett számviteli standard, az IFRS 15 szabályozza.

7.1. Árbevétel típusok (revenue stream) azonosítása, és elemzése

Az árbevétel ügylettípusok azonosítása kiemelten fontos könyvvizsgálati feladat, mert a bevételek elszámolásának módja és időpontja is ezen alapul, mely a könyvvizsgáló által végrehajtandó könyvvizsgálati eljárások tervezésére is kiemelt hatással bír.

A könyvvizsgálati dokumentáció nem tartalmazott arra vonatkozó eljárást, hogy az egyedi, és konszolidált pénzügyi kimutatásokat könyvvizsgáló a bevétel ügylettípusokat azonosította volna. A könyvvizsgáló elmondása szerint az előző évben megtörtént a bevétel ügylettípusok azonosítása, ugyanakkor a csoport szerkezete jelentősen megváltozott a vizsgált üzleti évben, így a bevétel ügylettípusok azonosítását, és az analitikus elemzéseket el kellett volna végeznie a könyvvizsgálónak, még ha azt korlátozott formában, az új bevétel ügylettípusokra fókuszálva teszi is.

7.2. Hűségprogram és egyéb vásárlói programok kezelésével kapcsolatos súlyos hiányosság

A Csoport honlapjáról nyilvánosan rendelkezésre álló információk alapján megállapítható, hogy az XY Hotel leányvállalati csoport rendelkezik olyan vásárlói hűségprogrammal, amely számviteli kezelését az IFRS 15 egyértelműen szabályozza (lásd: IFRS 15. B39-43). A könyvvizsgálati dokumentáció azonban nem tartalmazott a vásárlói hűségprogrammal kapcsolatos bevételre vonatkozóan elvégzett könyvvizsgálati eljárást. A könyvvizsgálati dokumentáció alapján nem megállapítható, hogy a vásárlói hűségprogramhoz mekkora összegű bevétel kapcsolódott, továbbá az sem, hogy azt a megfelelő időszakban számolták-e el. A pénzügyi kimutatások kiegészítő megjegyzései sem tartalmaztak olyan információt, amely alapján egyáltalán megállapítható lenne (pedig az kötelező, IFRS 15.120.a) az a tény, hogy a téma azonosításra került a pénzügyi kimutatások szintjén.

Az ellenőrzés súlyos szakmai hibaként értékelte, hogy a könyvvizsgáló nem végzett eljárásokat a vásárlói hűségprogramhoz kapcsolódó bevételekre, különösen annak fényében, hogy a bevétel elszámolás (helyesen) kulcsfontosságú könyvvizsgálati területként (KAM-ként) azonosított terület volt a könyvvizsgálói jelentésben.

7.3. Az adott időszak alatt elszámolt bevételekkel kapcsolatos könyvvizsgálati eljárások

A Csoport rendelkezik hosszabb időszakon keresztül végrehajtott építési-szerelési szerződésekkel. A szerződéseket adott időtartam alatt számolják el. A készültségi fokot (PTC, POC) a könyvvizsgálati dokumentáció szerint a kiszámlázott árbevétel és a teljes árbevétel arányában határozták meg. A ténylegesen felmerült tételek által kialakult eredményből úgy jutott el a csoport a kiszámított eredményig, hogy a felmerült költségeket korrigálta úgy, hogy készletre vette

az árbevétellel nem ellentételezett költségértéket. Tehát kizárólag a kiszámlázott bevétel és a várható teljes árbevétel arányában kerül meghatározásra a készülségi fok.

A ténylegesen kiszámlázott bevétel és a szerződés szerint várható teljes bevétel nem alkalmas a készülségi fok mérésére, mivel a kiszámlázások nem feltétlenül a közgazdasági értelemben vett vállalkozói teljesítménnyel arányosan valósulnak meg. A fenti probléma mellett az IFRS 15. B16 pontja is figyelembe veendő, amely kimondottan tiltja az ilyen jellegű készülségi fok mérést.

A fent bemutatott bevétel elszámolás nem felel meg az IFRS 15 előírásainak. A könyvvizsgálati dokumentáció a mérőföldkövek szerinti elszámolásra nem tartalmazott végrehajtott eljárásokat, továbbá bizonyítékot sem, arra vonatkozóan, hogy minden mérőföldkő pont az üzleti év végére esik.

8. CSOPORT KÖNYVVIZSGÁLAT

A konszolidált pénzügyi kimutatások könyvvizsgálata során a csoport könyvvizsgálója támaszkodott számos komponens könyvvizsgáló munkájára. A csoport egyes komponenseinek 2/3 részét komponens könyvvizsgálók vizsgálták. A csoport pénzügyi kimutatásait az IFRS-ek alapján állítják össze.

8.1. A komponens könyvvizsgálóknak küldött audit instrukció kialakítása, a kapott válaszok feldolgozása, kiértékelése

A csoport könyvvizsgáló a komponens könyvvizsgálókkal kommunikált, részükre egységes szerkezetű audit instrukciót küldött, melyben témamegjelöléssel jelezte, hogy mely témákra fókuszáljanak a könyvvizsgálók, mint például: IFRS 9, IFRS 15.

A komponens könyvvizsgálók számára megküldött instrukció azonban az alábbi területek kapcsán nem tartalmazott elegendő mértékű információt. A könyvvizsgálati dokumentációban található instrukció nem tartalmazott olyan alapvető információkat, mint:

- a komponens könyvvizsgálók számára kötelezően azonosítandó jelentős kockázatok, mint például a kontrollok vezetés általi felülírása (management override of controls), vagy a csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázata az árbevétel elszámolásban (risk of fraud in revenue recognition) stb.;
- csoport számára jelentős egyéb kockázatok, és állítások meghatározása;
- részletes könyvvizsgálati feladatok meghatározása komponens könyvvizsgálókra lebontva.

A komponens könyvvizsgálók által visszaküldött kérdőívek dokumentált feldolgozását és a kapott válaszok kiértékelését a könyvvizsgáló nem végezte el. A komponens könyvvizsgáló által visszaküldött kérdőívek áttekintése során megállapításra került, hogy volt olyan komponens könyvvizsgáló, amely az egyik jelentős leányvállalati könyvvizsgálat során egyáltalán nem azonosított könyvvizsgálati kockázatokat, így az azokra végzett könyvvizsgálati eljárásokról sem tájékoztatta a csoport könyvvizsgálót. A könyvvizsgáló elfogadta a komponens könyvvizsgáló szakmailag megkérdőjelezhető nyilatkozatát, és további eljárást dokumentáltan nem végzett.

A csoport könyvvizsgálójának mérlegelni kellett volna, hogy elegendő és megfelelő-e a komponens könyvvizsgálók által végzett munka, az általuk végzett eljárás felhasználható-

e bizonyítékként, illetve azt is, hogy milyen további könyvvizsgálati eljárások elvégzésére lenne szükség azokban az esetekben, ahol a komponens könyvvizsgáló nem végzett elegendő és megfelelő eljárásokat.

8.2. A komponens könyvvizsgálók szakmai kompetenciájának felmérése

A Csoport az IFRS-ek alapján állítja össze az összevont (konszolidált) pénzügyi kimutatásait. A Csoport leányvállalatainak könyvvizsgálatát komponens könyvvizsgálók végzik. Lényeges komponenseket vizsgált két olyan könyvvizsgáló, akik nem rendelkeztek IFRS minősítéssel. A lényeges komponensek a magyar számviteli szabályok szerint állították össze az éves beszámolójukat, majd az IFRS átforgatást is a komponens könyvvizsgálók vizsgálták. A Csoport könyvvizsgáló IFRS specifikus témákban is kért információt a könyvvizsgálati instrukcióban. A komponens könyvvizsgálóknak kellett ellenőriznie azt is, hogy minden különbség azonosításra került és az átforgatott adat teljeskörű volt. A könyvvizsgálati dokumentáció/komponensek által megküldött válaszok azonban nem tartalmaztak olyan dokumentált könyvvizsgálati eljárást, amely az átforgatás teljeskörűségét és az átforgatás IFRS-eknek történő megfelelőségét ellenőrizte volna, illetve arra sem, hogy elegendő adat áll-e rendelkezésre ahhoz, hogy az végrehajtható legyen.

A könyvvizsgálati dokumentáció alapján nem volt megállapítható, hogy milyen megfontolások alapján tudta elfogadni és bizonyítékként felhasználni a komponens könyvvizsgáló által végzett munkát a csoport könyvvizsgáló.

A csoport könyvvizsgálójának vizsgálnia kellett volna, hogy minden komponens könyvvizsgáló rendelkezik-e a feladat ellátásához szükséges szakmai kompetenciával és speciális minősítéssel, vagy amennyiben nem, úgy milyen könyvvizsgálati eljárásokat fog alkalmazni a kockázatok minimálisra csökkentése érdekében.

9. DOKUMENTÁLÁS, ÉS DOKUMENTÁCIÓS HIÁNYOSSÁGOK:

Alapadatok pontosságának ellenőrzése

A könyvvizsgáló a bevételek, illetve a személyi jellegű ráfordítások részletes könyvvizsgálata során kizárólag megfelelőségi/nagyságrendi tesztet végzett. Tehát felállított egy várakozást, és meglévő alapadatok alapján megpróbálta újraszámítani az egyenlegeket. A megfelelőségi tesztek végrehajtásához ugyanakkor nem kapcsolódott olyan eljárás, mely a felhasznált alapadatok pontosságának vizsgálatát tartalmazta volna. Például a banki könyvvizsgálatok esetében a kamatbevételek újra kalkulációja során, az egyes ügylettípusokhoz rendelt kamatlábak, kamatperiódus, lejáratidő szerződéshez/hirdetményhez történő egyeztetése megfelelő eljárás lehet.

Alapvető elemző eljárások hiánya a könyvvizsgálat során

A könyvvizsgáló sem a tervezés során, sem pedig a végrehajtás során nem készített az egyedi, illetve a konszolidált pénzügyi kimutatások adataira vonatkozó elemző eljárásokat (mérleg, átfogó eredménykimutatás). A könyvvizsgáló által kalkulált változások részlegesebbek voltak, mind a változások, mind pedig a főkönyvi számok tekintetében. A változások okairól magyarázatot és következtetést egyetlen esetben sem tartalmazott a könyvvizsgálati dokumentáció. Az ISA 600 előírásai szerint a nem lényeges komponensekre kötelezően el kell végezni az elemző eljárásokat.

Közzétételek megfelelőségnek ellenőrzése

ISA 700.15. A könyvvizsgálónak értékelnie kell, hogy a pénzügyi kimutatások megfelelően hivatkoznak-e a vonatkozó pénzügyi beszámolási keretelvekre, vagy megfelelően ismertetik-e azokat. (Hiv.: A10–A15. bekezdések)

A csoport pénzügyi kimutatásaihoz kapcsolódó könyvvizsgálói jelentés kibocsátásának dátuma 2020. április 30.

A könyvvizsgálati dokumentáció alapján, a pénzügyi kimutatások közzétételeinek ellenőrzésére szolgáló „disclosure checklist” -et 2020. május 03-án készítette el a munkacsoport, azonban a könyvvizsgáló általi ellenőrzésére 2020. május 20-án került sor, a könyvvizsgálói jelentés kibocsátását követően. A könyvvizsgálati dokumentációba a jelentés kibocsátását követően került be új bizonyíték, melynek okait a könyvvizsgálati dokumentáció nem tartalmazta.

A közzétételeket ellenőrző munkalapról véletlenszerűen kiválasztásra került három területet, a közzétételek könyvvizsgálatának megítélésére. A kiválasztott területek: Lízingek (IFRS 16), Valós érték mérése (IFRS 13), a számviteli törvény 114/B. § szerinti saját tőke.

Az IFRS 16. C12. kapcsán nem szerepeltek az áttérési közzétételek, mint például az átlagos diszkontráta, kötelezettség levezetése, ugyanakkor a „disclosure checklist” szerint ezeket a közzétételeket is tartalmazzák a pénzügyi kimutatások.

Az IFRS 13. 72-99. szerinti valós érték hierarchia nem található meg a pénzügyi kimutatásokban, ugyanakkor a „disclosure checklist” szerint ezeket a közzétételeket is tartalmazzák a pénzügyi kimutatások.

A könyvvizsgáló nem azonosította, a számviteli törvény 114/B. § szerinti saját tőke egyeztetés hiányát sem. A könyvvizsgálati dokumentáció alapján minden lényeges közzététel szerepelt a pénzügyi kimutatásokban, holott ez a közzététel teljesen hiányzott, és azzal kapcsolatban semmilyen dokumentált eljárást nem tartalmazott a könyvvizsgálati dokumentáció.

A könyvvizsgálónak meg kellett volna állapítania a pénzügyi kimutatások hiányzó közzétételeit, továbbá hangsúlyosan kommunikálnia az inkonzisztenciák és elírások kijavítását.

EQCR szerepe és az általa végzett ellenőrzések dokumentálása

A könyvvizsgáló a megbízáshoz kapcsolódó belső minőségellenőrrel (EQCR) folytatott megbeszéléseiről és észrevételeiről nem készített írásos feljegyzést, mindösszesen a könyvvizsgáló cég belső szabályzata szerinti melléklet került kitöltésre, amely nem tartalmazza teljeskörűen az elvégzendő feladatokat. Az EQCR neve és aláírása több munkalapon is megtalálható volt, ugyanakkor nem készült összefoglaló dokumentum arról, hogy milyen dokumentumokat tekintett át, illetve kellett volna áttekintenie, milyen észrevételeket és javaslatokat tett a könyvvizsgálat különböző fázisaiban, valamint miért nem jelezte a könyvvizsgálónak azokat a súlyos megállapításokat, amelyeket az ellenőrzés során a hatósági eljárás feltárt.

Könyvvizsgálati munkapapírok aláíró könyvvizsgáló által történő áttekintésével kapcsolatos megállapítás

A dokumentálásra használt könyvvizsgálati szoftver, az aláíró könyvvizsgáló a jelentősebb területeket, úgymint vizsgálandó területek, kockázatok, csalás kérdésköre, üzleti és cégérték értékelés és egyéb kritikus területek, aláírásával nem látta el, azaz nem volt megállapítható az áttekintés dátuma és terjedelme. A könyvvizsgálati dokumentáció áttekintése az időzítés tekintetében nem volt megfelelő, mivel azt a könyvvizsgálói jelentés kibocsátása előtt a könyvvizsgálatért felelős aláíró könyvvizsgáló nem végezte el, mint például: lényegesség megállapítása, kockázat becslés, és jelentős területek kijelölése, csalás kockázatára adott válaszok, goodwill értékelés.

Szakértő által elvégzett vizsgálatok dokumentálása

A könyvvizsgálat végrehajtásába szakértőként bevont informatikai szakértő IT kontrollokat tesztelt, például, hogy a megfelelő jogosultsági körök kiosztása és visszavétele megfelel a szabályzatban előírtaknak. Az elvégzett munka terjedelme és eredménye külön nem került dokumentálásra a szakértő által, és ezt a könyvvizsgáló sem kérte. Fontos megjegyezni, hogy a szakértő által készített munka bizonyítékként történő felhasználhatósága a könyvvizsgáló felelőssége, ebből következően meg kell győződnie arról, hogy a szakértő rendelkezik a megfelelő szakértelemmel és szaktudással a munka elvégzéséhez, ezt követően meg kell ismernie a szakértő által végzett eljárásokat, és az abból levont következtetéseket is. A könyvvizsgálati dokumentációnak mindezt tartalmaznia kell.

10. A KÖNYVVIZSGÁLÓ FELELŐSSÉGE A CSALÁS KOCKÁZATA KAPCSÁN

Csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázata a bevétel elszámolásában

A csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázatainak azonosítása és felmérése során a könyvvizsgálónak, ha azt feltételezzük, hogy csalási kockázatok állnak fenn az árbevétel megjelenítésében - értékelnie kell, hogy milyen típusú árbevételekből, árbevételi ügyletekből vagy állításokból származnak ilyen kockázatok. Elképzelhető olyan eset, amikor a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy ez a feltételezés nem vonatkozik a megbízás körülményeire, és ennek megfelelően az árbevétel megjelenítését nem azonosította csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázataként. Ilyen esetekben a könyvvizsgálónak bele kell foglalnia a dokumentációba azokat az okokat, amik erre a következtetésre vezették. A könyvvizsgálónak a csalás kockázatát állításonként szükséges vizsgálnia.

Az árbevétel megjelenítését érintő csalás kockázata egyes társaságoknál nagyobb lehet, mint másoknál. Például tőzsdén jegyzett társaságoknál a vezetésre nyomás vagy ösztönzés nehezdedhet szabálytalan árbevétel megjelenítéssel történő, a beszámoló készítés során elkövetett csalás kivitelezésére, ha például a teljesítményt az évenkénti árbevétel növekedéssel vagy az eredménnyel mérik. Hasonlóképpen, nagyobb lehet a csalás kockázata az árbevétel megjelenítésében például olyan társaságoknál, amelyeknél az árbevétel jelentős része készpénzes értékesítésből áll elő.

Csalásból adódó hibás állításokra adott könyvvizsgálói válaszok

1. A manuálisan rögzített tételek vizsgálatának keretében a teljes könyvelési lista nem került lekérdezésre, így a teljesség vizsgálata hiányos, nem volt teljes körű. IT kontrollokra, illetve más területhez kapcsolódó kontrollokra nem támaszkodott a könyvvizsgáló, az automatikusan könyvelt tételek teljességére, létezésére, pontosságára vonatkozóan nem végzett könyvvizsgálati eljárásokat.
2. A könyvvizsgáló a manuálisan rögzített tételek vizsgálatának keretében kiválasztott kézi könyvelésű tételek nem kerültek egyeztetésre alapbizonylatokhoz. A könyvvizsgálat az áttekintés módszerével győződött meg arról, hogy kiválasztott könyvelési tétel nem érintett csalási kockázattal.
3. A tesztelésre kiválasztott rögzítők esetében nem szerepelt a munkalapon, hogy a leszűrt rögzítők jogosultak voltak-e egyes tételek könyvelésére, valamint miután sem tételek, sem a januári könyvelések nem tartalmazták a rögzítők nevét, így a könyvvizsgáló nem tudott megbizonyosodni arról, hogy ismeretlen felhasználó, vagy már kilépett dolgozó általi – a kilépését követő időpontban – rögzítés történt-e az adott időszakban. Alternatív eljárást nem végzett a könyvvizsgáló, a problémát nem kommunikálta a vezetés felé.
4. A könyvvizsgáló a csalási kockázat csökkentésével összefüggésben elvégzett eljárása azonosította egy hitelintézetnél, hogy az egyik raktáros pozícióban lévő személy könyvelési tevékenységet végzett, melyhez kapcsolódóan a könyvvizsgáló nem végzett további eljárásokat a csalás lehetséges kockázatának kivizsgálása érdekében.

Csalásból adódó hibás állítások vezetés felé történő kommunikálása

A könyvvizsgálat tervezése és kivitelezése során a könyvvizsgáló megfelelő figyelmet fordított a csalásból, hamisításból fakadó könyvvizsgálati kockázatok mérlegelésére és azok dokumentálására. A munkaprogram végrehajtása során több csalásból következő tranzakciót is azonosítottak és dokumentáltak annak számszaki hatásaival együtt. Ezek a tételek egyedileg is, illetve összességében is többszörösen meghaladták a könyvvizsgáló lényegességi szintjét, ugyanakkor az irányítással megbízott személyek felé megvalósult kommunikációt igazoló dokumentumok nem tartalmazták ezeket a konkrét megállapításokat.

VI. A MINŐSÉG-ELLENŐRZÉS TAPASZTALATAI

1. BEVEZETÉS

„Ha nem kérdezel, a válasz mindig NEM marad.” idézet Nora Robertstől, amely arra vonatkozik, hogy a könyvvizsgáló munkájának fontos eleme a kérdezés. Kérdezés nélkül nem lehet hatékonyan feltárni olyan folyamatokat, melyeket emberek működtetnek, illetve olyan tényeket, melyek emberekhez kötődnek.

1. táblázat Egyedi ellenőrzések eredménye 2019-2020 évek

Eredmény megnevezése	Egyedi megbízások 2019. (fő)	Eredmény aránya 2019. (%)	Egyedi megbízások 2020. (fő)	Eredmény aránya 2020. (%)	Arány eltérés 2020/2019 (%)
megfelelt	417	74%	300	80%	+6%
megfelelt, megjegyzéssel	59	10%	31	8%	-2%
nem felelt meg	90	16%	46	12%	-4%
összesen	566	100%	377	100%	

A statisztikai adatokból folyamatos javulás látszik, egyre több minőség-ellenőrzés zárul „MEGFELELT” eredménnyel.

2. táblázat Egyedi ellenőrzések eredménye 2019-2020 évek

Eredmény megnevezése	MER ellenőrzés 2019. (fő)	Eredmény aránya 2019. (%)	MER ellenőrzés 2020. (fő)	Eredmény aránya 2020. (%)	Arány eltérés 2020/2019 (%)
megfelelt	287	90%	190	93%	+3%
megfelelt, megjegyzéssel	30	9%	14	7%	-2%
nem felelt meg	4	1%	1	0%	-1%
összesen	321	100%	321	100%	

A javuló eredmények a könyvvizsgáló társaságok Minőségellenőrzési Rendszerének (MER) ellenőrzési statisztikáján is megfigyelhetőek.

3. táblázat PMT ellenőrzések eredménye 2019-2020 évek

Eredmény megnevezése	PMT ellenőrzés 2019. (fő)	Eredmény aránya 2019. (%)	PMT ellenőrzés 2020. (fő)	Eredmény aránya 2020. (%)	Arány eltérés 2020/2019 (%)
megfelelt	70	79%	62	70%	-9%
nem felelt meg	19	21%	26	30%	+9%
összesen	89	100%	88	100%	

Sajnos romlott a pénzmósról szóló törvényeknek való megfelelés vizsgálati eredménye.

„A siker nem végleges, a kudarc nem végzetes: ami igazán számít az a bátorság, hogy folytasd tovább.” idézet Winston Churchilltől, amely arra vonatkozik, hogy a könyvvizsgálói munka minőségének javítását sosem hagyhatjuk abba, azt bátran folytatnunk kell.

A 2020-as évtől lehetőség van a minőségellenőrzések (egyedi és MER), valamint a PMT vizsgálatokat online módszerrel lefolytatni, de az ehhez szükséges feltételeket az ellenőrzöttnek kell biztosítania. Ebbe az is beletartozik, hogy fel kell töltenie a kiválasztott megbízás teljes

könyvvizsgálati dokumentációját meghatározott struktúrában a kamara szerverére, valamint az ellenőrzés teljes ideje alatt elérhető az ellenőrzött elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján.

Nem történt változás az ellenőrzés menetében, azonban nagyobb hangsúly került a javaslatok, ajánlások megbeszélésére, az esetleges hiányosságok megszüntetése érdekében_

- **Időpont és helyszín egyeztetés** a kijelölt minőségellenőrrel szeptember 15 és december 15 között. Az **összeférhetetlenséget azonnal jelezni kell**. A helyszínt az ellenőrzött választja ki.
- Az ellenőrzés megbízólevéllel kezdődik, **a kiválasztott megbízást(okat) 8 nappal az ellenőrzés előtt lehet megismerni**.
- **A nemleges válaszok tárgyilagos** standardokon, és/vagy törvényeken alapuló **indoklása** mindkét fél számára fontos
- A **dokumentumjegyzék** megfelelő használata feljegyezve azt is, ami hiányzik, és azt is, ami nem megfelelő.
- **Javaslatok, ajánlások megbeszélése**, cél a hiányosságok megszüntetése.
- A teljes kérdőív és dokumentum jegyzék a helyszínen kitöltésre kerül, megismerhető, de tudni kell, hogy a **Minőség-ellenőrzési Bizottságnak joga van a kérdőíveken módosítani**.
- Fontos az ellenőrzés során a kollégák **könyvvizsgálói szakmához méltó magatartása**, mind az ellenőrzött, mind az ellenőr jogainak tiszteletben tartása.

Sajnos előfordul, hogy a minőség-ellenőrzés úgy hiúsul meg, hogy az ellenőrzött nem menti ki magát megfelelően, ilyen esetekben a minőségellenőrnek jegyzőkönyvet kell felvennie erről a tényről, a bizottságnak pedig fegyelmi eljárást kell kezdeményeznie.

Fontos az ellenőrzöttek figyelmét felhívni, hogy jogos kimentés esetén (pl. igazolt akut betegség) időben kerüljön értesítésre a minőségellenőr, hogy ne menjen feleslegesen az ellenőrzés helyszínére.

2. MINŐSÉG-ELLENŐRZÉS MÓDSZERTANA

A minőség-ellenőrzés módszertana nem titkos, a Magyar Könyvvizsgálói kamara honlapján megtalálhatóak a kérdőívek, amelyekből a minőségellenőrök dolgoznak, emellett azok az előadások is, melyek minőségellenőröknek szólnak, vagy minőségellenőrök adtak elő.

Minőségellenőrzéshez kapcsolódó információk elérése:

- A tavalyi kötelező oktatásban a „Kisebb gazdálkodók könyvvizsgálatának módszertana” előadás úgy van elkészítve, hogy hivatkozik a minőség-ellenőrzés kérdőívre: <https://mkvk.hu/szolgaltatasok/tovabbkepzes/elearning>
- Módszertani kézikönyv és kérdőívek: <https://mkvk.hu/szervezet/bizottsagok/minosegellenorzes/minellkezikonv>
- <https://mkvk.hu/hu/szabalyozas/penzmosas/penzmosassal-kapcsolatos-szabalyzatok/penzmosas-elleni-tevekenyseg-kamarai-ellenorzese>
- Előadások: <https://mkvk.hu/szervezet/bizottsagok/minosegellenorzes/eloadasok>

- MER - Könyvvizsgáló Cégek belső Minőségbiztosítási Szabályzata ajánlás: <https://mkvk.hu/tudastar/mintaszabalyzatok>
- Pénzmosás szabályozás és minta szabályzat: <https://mkvk.hu/szabalyozas/penzmosas/penzmosással-kapcsolatos-szabalyzatok>
- Pénzmosás azonosítás és szűrő rendszer: https://mkvk.hu/szabalyozas/FATF_ellenorzes_20181011

Minden ellenőrzöttet az foglalkoztat a legjobban, hogy ne kapjon „NEM FELELT MEG” minősítést. Ez a minősítés leginkább akkor fordul elő, ha a minőségellenőr arra a megállapításra jut, hogy a megbízás elfogadása és végrehajtása során a függetlenségre, összeférhetetlenségre, alkalmasságra, etikai szabályokra vonatkozó előírások nem teljesültek, vagy ha a minőségellenőrzés során megismert dokumentumok nem támasztják alá a könyvvizsgálói jelentést és az abban rögzített könyvvizsgálói véleményt.

A minőség-ellenőrzés során vizsgáljuk, hogy teljesültek-e a könyvvizsgáló Könyvvizsgálati Standardban megfogalmazott átfogó céljai, vagyis, hogy kellő bizonyosságot szerzett-e a pénzügyi kimutatások egészéről, illetve megállapításainak megfelelő jelentést készített-e.

A dokumentáció lényege az elvégzett könyvvizsgálati eljárások bizonyítása, a minőség-ellenőrzés is a dokumentáció vizsgálatát jelenti. A munkapapírok, amelyek állhatnak rendelkezésre elektronikusan vagy papír alapon:

- igazolják, hogy a könyvvizsgálatot a standardok alapján végezték el,
- segítik a könyvvizsgálat tervezését és végrehajtását,
- rögzítik az elvégzett könyvvizsgálati eljárásokat és a megszerzett bizonyítékokat.
- biztosítják a megfelelő következtetések levonását a bizonyítékokból az eljárások alapján,
- segítik a könyvvizsgálói munka felügyeletét és áttekintését.

A konzekvens dokumentáció segíti a könyvvizsgálati eljárások és megállapítások összefogását, emellett a minőség-ellenőrzés lefolytatását is.

3. ELŐFORDULÓ HIÁNYOSSÁGOK

3.1. Gyakorlatban előfordulhatnak hiányosságok a megbízás elfogadásával kapcsolatban:

- Ügyfél elfogadására vonatkozó adatlapot a szerződéskötést követően töltötték ki.
- Nem az a cég adta ki a könyvvizsgálói jelentést, aki elfogadta a megbízást.
- A cégnek nincs speciális minősítése, csak a könyvvizsgálónak.
- A könyvvizsgáló olyan megbízást fogad el, amihez nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel vagy kapacitással (külső szakértők elérése, konzultációs lehetőség) – ez a vétó kérdés.

3.2. Gyakorlatban előfordult hiányosságok a tervezéssel-kockázat becsléssel kapcsolatban:

- Az ügyfél üzleti tevékenysége és az ágazati szabályozási körülmények felmérésének dokumentációját nem mutatták be, vagy nincs összekötve a kockázatbecsléssel.
- Nem terveztek alapvető vizsgálati eljárásokat kritikus és jelentős számlaegyenlegekhez, forgalomhoz, bemutatáshoz.
- Nem került meghatározásra lényegességi szint.
- A csalás miatt előforduló lényeges hibás állítás kockázatot nem azonosítottak, következtetést elmulasztottak indokolni, miszerint az árbevétel, és a vezetők kontrol felülírásának kockázata nem csalási kockázat. (öszöntzés, lehetőség, csalás igazolhatóságának vizsgálata).
- A könyvvizsgálati munkaprogram túl általános volt, nem volt kellően ügyfél specifikus.
- A belső ellenőrzési rendszer felmérése során a könyvvizsgáló az üzleti tevékenység folyamatait áttekintette, de kontrollpontokat nem állapított meg, kontroll tesztek nem végzett. A belső ellenőrzés hatékonyságáról szubjektív módon, a korábbi vizsgálati tapasztalatai alapján mondott véleményt. Ha nincs ilyen nagyobb mintán kell vizsgálni.
- Nincs elemzés, vagy más eljárás a kiugró, szokatlan értékek magas kockázatok azonosítására.

3.3. Gyakorlatban előfordult hiányosságok a bizonyíték gyűjtéssel kapcsolatban:

- A nyitó adatok ellenőrzésének tényét elmulasztották dokumentálni első könyvvizsgálat esetén.
- Az ellenőrzés során bemutatott dokumentáció nem tartalmazta a fordulónap utáni események vizsgálatát, valamint a vállalkozás folytatása elvének teljesülésének vizsgálatát.
- Azonosított csalás esetén nem történt bizonyíték gyűjtés a csalás beszámolóra gyakorolt hatásának azonosítására.
- Elemzés során azonosított jelentős kockázatra nem történt bizonyíték gyűjtés.
- Nincs bizonyíték gyűjtés az eredménykimutatás és kiegészítő melléklet tételeire.
- A dokumentáció nem tartalmaz következtetéseket.
- A leltár ellenőrzés során nem derül ki, hogy mit ellenőriztek.
- Nem lehet bizonyítani, hogy a könyvvizsgáló megállapításai a teljes sokaságra vonatkoznak (nehezen vizsgálható területeket pl. export árbevételt nem vizsgálták, rendszer alapú megközelítés kontroll vizsgálat nélkül, nincs mintavételezés és nincs lefedettség a végrehajtási lényegességig).
- A rendszer vizsgálat akkor megfelelő, ha kontrollok tesztelésével alátámasztott, interjú nem elégséges.

3.4. Gyakorlatban előfordult hiányosságok az áttekintéssel kapcsolatban:

- A kiválasztott területeken feltárt hiányosságok figyelembevétele mellett megállapítható volt, hogy nem győződtek a kijelölt eljárások végrehajtásáról és azok megfelelő dokumentálásáról.
- A végleges mérleg, eredménykimutatás és az összefoglaló munkalapok egyeztetését dokumentációval nem tudták alátámasztani.
- A végleges beszámolóban annyi változás volt az előzetes beszámolóhoz képest, hogy az eredetileg tervezett eljárások nem adnak elegendő bizonyítékot.
- Nem történt meg az összes MER szerinti áttekintés a jelentés kibocsátásáig.
- Nem került az összes azonosított hiba összegyűjtésre (az asszisztens nem szólt).
- Javított hiba miatt korlátoztak.

3.5. Gyakorlatban előfordult hiányosságok a jelentéskészítéssel kapcsolatban:

- A kiválasztott területek ellenőrzésénél és a tervezés ellenőrzésénél tett megállapítások alapján a bemutatott dokumentáció nem tartalmazott elegendő és megfelelő bizonyítékot a könyvvizsgálói jelentés alátámasztására.
- A dokumentáció minősített véleményt támaszt alá, a könyvvizsgáló tiszta jelentést adott.
- A könyvvizsgáló figyelemfelhívást tett arra, amire korlátozni kellett volna.
- Nem pontos, nem egyértelmű szövegezés, példa a jó szövegre:
- „Felhívjuk a figyelmet a kiegészítő melléklet X pontjára, amely jelzi, hogy (bizonytalanság leírása). Ahogyan az a kiegészítő melléklet X. pontjában szerepel, ezek az események vagy feltételek azt jelzik, hogy lényeges bizonytalanság áll fenn, amely jelentős kétséget vethet fel a Társaságnak a vállalkozás folytatására való képességével kapcsolatban. Véleményünk nincs minősítve ennek a kérdésnek a vonatkozásában.”

3.6. Gyakorlatban előfordult hiányosságok a MER-rel kapcsolatban:

- Az ellenőrzöttek szabályzata nem tért ki a könyvvizsgáló cég működési jellemzőire, csak az általános előírásokat ismertet. Nem tartalmazta a szabályzat az ügyfél elfogadás/meghosszabbítás rendjét, hogy asszisztensek bevonására van-e lehetőség, mikor kell külső szakértőt pl. IT szakértőt bevonni.
- Az ellenőrzött nem a szabályzatban írt gyakorlatot alkalmazza.
- Több könyvvizsgáló dolgozik a cégben és mindenki a saját gyakorlatát alkalmazza.

3.7. Gyakorlatban előfordult hiányosságok a PMT és KIT törvényeknek való megfelelésben:

- Nem álltak rendelkezésre ügyféldosszié(k) és a kapcsolódó könyvvizsgálatra vonatkozó szerződések, valamint az ügyfél-átvilágítási intézkedések elvégzését igazoló azonosítási adatlapok és igazolványok, vagy csak lejárt igazolványok állnak rendelkezésre.
- Nem álltak rendelkezésre a személy kijelölését és megfelelő bejelentését igazoló dokumentumok, vagy aki be van jelentve elment a cégtől.
- A szolgáltató az ellenőrzés során az ügyfél nyilvántartását nem tudta bemutatni.

- A szolgáltatónál nem álltak rendelkezésre olyan dokumentumok, amelyek a Kit. -nek és a kamarai útmutatónak megfelelő szűrőrendszer működtetését alátámasztaná (Kit. 3. § (6); Útmutató V. fejezet).

https://mkvk.hu/szabalyozas/FATF_ellenorzes_20181011

- Pmt.: a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvényben
- Kit.: az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. Törvény
- Afad.: a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló 2021. évi XLIII. törvény

4. AJÁNLÁSOK

4.1. Kockázatbecslés

A minőségellenőrzések gyakorlati tapasztalataiból kiindulva ajánlásokat fogalmaztunk meg a kockázat becsléssel összefüggésben.

A könyvvizsgálat célja, hogy a könyvvizsgálói jelentés kiadásához elegendő és megfelelő bizonyítékot szerezzünk, azaz *minden jelentős könyvvizsgálói állítást* lefedjünk.

Jelentős könyvvizsgálói állítások azonosítása a lényegesség számszerűsítése, megállapítása tervezéskor küszöbérték vagy határérték formájában történik, de a véleményt befolyásoló lényeges hiba lehet számszerűsített, ill. nem számszerűsített. A lényegesség nem objektív kategória (különösen nem a minőségileg hibás állítások vonatkozásában), a hibás állítások feltárásakor a könyvvizsgálónak mindig az adott helyzetben kell mérlegelnie a lényegességet. Annak eldöntése, hogy mi tekinthető lényegesnek szakmai megítélés függvénye.

Fontos, hogy a kockázatbecslés kiterjedjen az ügyfél külső-belső környezetéből fakadó kockázatokra, a szokásostól eltérő ügyletekre, emellett a bevételekből, valamint kontrollok vezetés általi felülírásából származó csalási kockázatokra:

- A kockázatbecslés terjedjen ki az ügyfél gazdasági környezetéből, jogszabályi környezetéből, üzletmenetéből, adminisztrációs folyamataiból, ellenőrzési környezetéből, tulajdonosok, vezetés hozzáállásából, pénzügyi helyzetéből fakadó könyvvizsgálói kockázatokra.
- A könyvvizsgáló mérje fel a szokásos üzletmeneten kívüli, nem rutin, összetett, jelentős számviteli becsléseket tartalmazó ügyletekben rejlő könyvvizsgálói kockázatokat.
- Jelentős kockázatúnak ítélje a könyvvizsgáló a bevételek megjelenítését, a bevételekhez kapcsolódó feltételezett csalási kockázatra tekintettel. Ha a bevételek megjelenítését nem azonosították csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázataként, azt ésszerű indoklással szükséges alátámasztani.
- Csalás szempontjából jelentős kockázatú a kontrollok vezetés általi felülírásából származó lényeges hibás állítás kockázata és válaszként vizsgálni szükséges az alkalmazott számviteli becslések és a főkönyvben rögzített naplótételek és egyéb helyesbítések (manuális könyvelési tételek) jóváhagyottságát és indokoltságát.

Szükséges felmérni a speciális területekben rejlő kockázatokat és hogy ezen kockázatok csökkentésére milyen speciális eljárásokat szükséges végrehajtani:

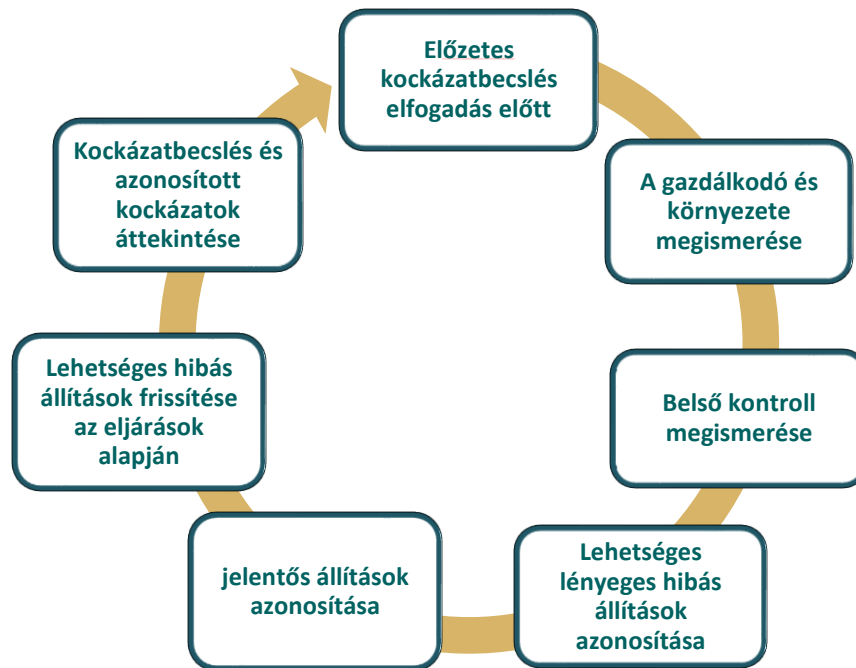
- Amennyiben a csalás kockázata jelentős pl. a vezetés tisztességének felmérése eredményeként, vagy felmerült csalási esemény, akkor speciális eljárásokat szükséges végrehajtani a kockázat csökkentésére.
- Szükséges felmérni a kapcsolt felek körét, a velük folytatott ügyletek megfelelő elszámolását, amennyiben nem megfelelő az elszámolás, akkor speciális eljárásokat szükséges végrehajtani a kockázat csökkentésére.
- Szükséges megítélni a vállalkozás folytatásának elve érvényesülésére vonatkozó vezetés általi feltételezés helyességét, amennyiben kétség merül fel, akkor speciális eljárásokat szükséges végrehajtani a kockázat csökkentésére.
- Szükséges vizsgálni a fordulónap utáni eseményeket, amennyiben történt olyan esemény, amely hatással lehet a beszámolóra, speciális eljárásokat szükséges végrehajtani a kockázat csökkentésére.

A kockázatbecslés folyamata biztosítja a kellő bizonyosság megszerzésének alapjait. A kockázatbecslés folyamata lehetővé teszi, hogy ennek eredményeként összegyűljenek azok az információk, amelyek lehetővé teszik azt, hogy megfelelően azonosítsuk be/állapítsuk meg a lényeges hibás állítások kockázatát, melyek hiba vagy csalás miatt keletkezhetnek, ezáltal biztosítva a kellő bizonyosság megszerzésének alapjait.

A kockázatbecslés célja:

1. Megállapítani a hibás állítások kockázatát.
2. A megállapított kockázat hatással van-e a pénzügyi kimutatásokra?
3. Milyen fajta hibás állítások fordulhatnak elő?
4. A hibás állítások valószínűségének és mértékének megállapítása.
5. Lehetséges lényeges hibás állítások azonosítása.
6. Meghatározni a lehetséges lényeges hibás állítások kockázatát tervezési szinten (magas/közepes/alacsony)

A tervezés-kockázat becslés nem egyszeri feladat, azt a könyvvizsgálati eljárások végrehajtása során folyamatosan alakítani szükséges a megállapítások függvényében.

1. ábra Kockázatbecslés folyamata

Amennyiben jelentős kockázatot azonosítunk pl. azért, mert hibát találtunk, át kell gondolni, hogy szükséges-e az eredetileg tervezett eljárásoknál mélyebb eljárásokat végrehajtani.

A kockázatbecslés befolyásolja a szükséges könyvvizsgálati eljárásokat és azok mélységét is.

Tesztek meggyőzőségét növelhetjük:

- Az elemszám növelésével.
- Tesztelt adatok bontásával kockázat alapon.
- Eltérések értékeléséhez használt lényegesség csökkentésével.
- Többféle teszt elvégzésével.
- Tesztek kiszámíthatatlanságának fokozásával.

Amennyiben a könyvvizsgáló a vizsgált társaság által előállított információt használ fel eljárásaihoz, a felhasznált információ teljességét és pontosságát tesztelnie kell.

A kockázatbecslés alapján, eljárások, melyek csökkentik a könyvvizsgálói kockázatot, a lényeges hibás állítás kockázatát:

- *rendszervizsgálatok (kontrollok tesztelése),*
- *analitikus eljárások (számlakapcsolatok tesztelése, várakozások felállítása pl. szocho adó%-a bérköltség alapján),*
- *alapvető eljárások (alapidokumentumokhoz történő egyeztetés).*

Alapvető eljárásokra minden esetben szükség van az elegendő és megfelelő bizonyíték megszerzésére, de amennyiben a rendszervizsgálatok és analitikus eljárások eredményre vezetnek a kockázat csökkenésével lehetőség van kevesebb alapvető eljárást alkalmazni.

Amennyiben sokaságot csak alapvető eljárásokkal tesztelünk, az egész sokaságra akkor lehet következtetést levonni, ha annyit tesztelünk, hogy a nem tesztelt elemek nem érik el a végrehajtási lényegességet, vagy statisztikai alapon választunk mintát a teljes sokaságból.

A tervezés-kockázat becslés végeredménye olyan tervezett eljárások, melyek csökkentik ezeket a kockázatokat, ilyenek a rendszervizsgálatok, analitikus (elemzési) eljárások és az alapvető eljárások, melyekre minden esetben szükség van a kellő bizonyossághoz (elegendő és megfelelő bizonyítékok megszerzéséhez).

4.2. Kontroll vizsgálat

A minőségellenőrzések gyakorlati tapasztalataiból kiindulva ajánlásokat fogalmaztunk meg a kontroll vizsgálatokkal összefüggésben.

Könyvvizsgálati szempontból releváns folyamat, ami lényeges könyvvizsgálati célokhoz kapcsolódik pl.: értékesítés folyamata – vevő, árbevétel létezése, teljessége, pontossága; árubeszerzés folyamata – árukészlet, ELÁBÉ létezése, teljessége, pontossága; leltározás folyamata – készletek létezése.

Könyvvizsgálati szempontból releváns kontroll, ami biztosítja a releváns folyamat hatékony működését vagy a hibából, vagy csalásból eredő lényeges hibás állítások megelőzésével, vagy azok felderítésével és kijavításával.

A kontroll vizsgálat célja pozitív bizonyosságot szerezni a kontroll működési hatékonyságára, amennyiben releváns kontroll hatékonyan működik, akkor csökkenti az adott állításokra vonatkozó lényeges hibás állítás kockázatát, amely indokolja az alapvető eljárások mélységének csökkentését.

Releváns egy kontroll, amennyiben könyvvizsgálati kockázatot csökkent.

Releváns kontrollt érdemes vizsgálni és akkor, ha a kontroll vizsgálat eredménye hasznosítható.

Fontos szempont, hogy olyan kontrollokat teszteljünk, amelyek könyvvizsgálati kockázatot csökkentenek, ezek azok, amelyek könyvvizsgálat szempontjából releváns folyamat hatékony működését biztosítják.

A hatékony kontroll környezet lehetővé teszi a könyvvizsgáló számára, hogy kevesebb, vagy kevésbé mély alapvető eljárásokat hajtson végre, illetve, hogy eljárásai egy részét év közben végezze el.

A kontrollok értékelése során figyelembe kell venni:

- a kontrollok relevanciáját,
- a kontrollok kiépítését, bevezetését, működési hatékonyságát,
- a vállalkozás működését, szervezeti struktúráját, tevékenységének diverzitását, összetettségét és az ezekben rejlő kockázatokat,
- közvetlen működési környezetet és a kapcsolódó kockázatokat,
- az adminisztrációs rendszer kiépítettségét, összetettségét és a kapcsolódó kockázatokat.

Amennyiben kontroll vizsgálatot szeretnénk könyvvizsgálati bizonyosságot szerezni, vizsgálnunk szükséges a kontroll bevezetését, kiépítettségét és működési hatékonyságát.

A kontrollok bevezetése ellenőrzésének keretében azokat a szabály(zat)okat értékeljük, melyek olyan folyamatokat szabályoznak, amelyekben könyvvizsgálati szempontból releváns kontrollok vannak.

Cégspecifikus szabály(zat)ok célja a vezetés a cég működésére vonatkozó víziójának gyakorlati megvalósulása. Szabály(zat)ok minden cégnél vannak, akár le vannak írva, akár nem, mivel a vezetés valamilyen módon minden cég működését szabályozza. Kontroll bevezetésének ellenőrzése során azokat a szabály(zat)okat értékeljük, melyek olyan folyamatokat szabályoznak, amelyekben könyvvizsgálói szempontból releváns kontrollok vannak.

A kontrollok relevanciájának értékelése során figyelembe kell venni:

Külső működési környezetet (gazdasági, iparági, jogszabályi) és a kapcsolódó kockázatokat.

A vállalkozás belső működését, szervezeti struktúráját, tevékenységének diverzitását, összetettségét, pénzügyi helyzetét és az ezekben rejlő kockázatokat.

Az adminisztrációs rendszer kiépítettségét, összetettségét és a kapcsolódó kockázatokat.

Egy kontroll akkor van hatékonyan bevezetve, ha elméletileg biztosítja egy adott folyamaton keresztül a tranzakciók teljes körű és pontos bemutatását a beszámolóban.

A kontrollok kiépítettsége ellenőrzésének keretében a szabály(zat)okban írtak gyakorlati megvalósulását vizsgáljuk.

A cégspecifikus szabály(zat)ok annyit érnek amennyit hasznosítanak belőle, emiatt szükséges ellenőrizni, hogy a kontroll végrehajtói mennyire ismerik a szabály(zat)okat, mennyire képzetek, tapasztaltak, a végrehajtás során mennyire követik a szabály(zat)ok előírásait, mekkora hatáskörük van esetleges beavatkozásra.

A kontroll kiépítettsége ellenőrzésének egyik leghatékonyabb módja az ún. folyamaton történő végig sétálás (angolul: walkthrough), melynek keretében egy tranzakción keresztül a könyvvizsgáló végig ellenőrzi, hogy a cég munkatársai hogyan hajtják végre a szabály(zat)okban előírt folyamatot és a kontroll pontokat. Szükséges dokumentálni, hogy a kontroll miért csökkenti a könyvvizsgálói kockázatot.

A kontrollokat nem mindig lehet önállóan értékelni, amennyiben egyik kontroll hatékonysága egy másik hatékonyságának függvénye, akkor az összefüggéseket fel kell tárni és úgy értékelni pl.: amennyiben a beszerzések vezetői jóváhagyása, mint kontroll integrált informatikai rendszeren keresztül történik meg, akkor szükséges vizsgálni az informatikai rendszer zártságára vonatkozó kontrollokat is.

Amennyiben a kontrollok bevezetése vagy kiépítettsége nem megfelelő, nem csökkentik a könyvvizsgálói kockázatot, így nincs értelme hatékonysági vizsgálatnak, azonban amennyiben megfelelő, akkor érdemes több kiválasztott tranzakción keresztüli hatékonysági vizsgálat végrehajtani, mert amennyiben az is eredményes, akkor alaposan feltételezhető, hogy csökkent a könyvvizsgálói kockázat.

Amennyiben a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy egy kontroll bevezetése, vagy kiépítettsége nem megfelelő, akkor nem csökkenti a könyvvizsgálói kockázatot, mert nem biztosítja a tranzakciók teljes körű és pontos bemutatását beszámolóban azzal, hogy megelőzi, vagy felderíti és kijavítja a lényeges hibás állításokat, nincs értelme az adott kontroll működési hatékonyságát tesztelni. Ebben az esetben amennyiben lehet más kontrollal helyettesíteni, az adott kontrollt, akkor még alkalmazható a kontroll alapú megközelítés a könyvvizsgálói kockázat csökkentésére, ha nincs helyettesítő kontroll, vagy az sem hatékony, akkor nem.

Amennyiben a könyvvizsgáló arra a következtetésre jut, hogy egy kontroll bevezetése, és kiépítettsége megfelelő, akkor több kiválasztott tranzakción keresztül hatékonysági vizsgálatot kell végezni, ellenőrizve, hogy a kiválasztott tranzakciók mindegyikére vonatkozóan hatékonyan működik-e a kontroll.

Ha a hatékonysági vizsgálat is eredményre vezet, akkor feltételezhetjük azt, hogy az adott kontroll csökkenti a könyvvizsgálati kockázatot.

Mint minden könyvvizsgálati eljárást, így a kontroll vizsgálatot is dokumentálni kell. A dokumentációban az alábbiakra kell kitérni:

1. A folyamat input adatai, azok teljességének és pontosságának más kontroll általi vagy könyvvizsgáló más eljárásokkal történő ellenőrzöttsége.
2. A folyamat leírása és kontroll pontok azonosítása, valamint, hogy ezek milyen könyvvizsgálati kockázatok csökkentenek.
3. A kontrollok bevezetése, kiépítettsége, hatékonysága tesztelésének eredménye.
4. Azonosított eltérések és ezek hatása a könyvvizsgálati eljárásokra pl. helyettesítő kontrollok azonosítása és tesztelése, vagy a kontroll alapú megközelítés feladása (Ne felejtjük el, hogy a lényeges kontroll hiányosságokat kommunikálni kell a vezetéssel, irányítással megbízott személyekkel).
5. Amennyiben kontroll vizsgálat évközi adatokon történt, a hátralévő időszak vizsgálatának módja pl. utólagos mintaválasztás a még nem vizsgált időszakból.

A terület, ahol leggyakrabban alkalmazunk kontroll vizsgálatot, a leltár ellenőrzése.

Akkor, ha a készletek létezésének ellenőrzése lényeges könyvvizsgálati cél, mert magas a hibás állítás kockázata vagy hiba miatt pl. azért, mert magas a készletek értéke, vagy azért, mert magas a csalás kockázata pl. azért, mert a készletek természete miatt magas a lopás kockázata.

Kontroll alapú megközelítést akkor alkalmaz a könyvvizsgáló, ha a cég által végrehajtott leltározás folyamatát és az abba beépített kontrollokat ellenőrzi.

A szabály(zat) amiben a bevezetett kontrollokat értékelheti a leltározási szabályzat, vagy leltározási utasítás akár le van írva, akár csak szóban ismertetik.

A kiépítettség ellenőrzése keretében meg kell figyelni, hogy a leltározást végzők a szabály(zat)nak megfelelően végzik-e a leltározás folyamatát, megfelelően alkalmazzák-e a beépített kontrollokat.

Amennyiben a könyvvizsgáló megfelelőnek tartja a szabály(zat) és annak gyakorlati megvalósulását is, akkor próbaszámlálással minta alapon visszaellenőrzi a már megszámlolt tételeket és amennyiben nem talál eltérést, következtetést vonhat le a készletek létezéséről.

4.3. Alapvető eljárások

A minőségellenőrzések gyakorlati tapasztalataiból kiindulva ajánlásokat fogalmaztunk meg az alapvető vizsgálatokkal összefüggésben.

Hibás állítások kockázatának csökkentésére tervezzünk alapvető eljárásokat.

A lényeges hibás állítás kockázatának növekedésével párhuzamosan (pl., ha a kontrollpontok nem működnek hatékonyan, vagy nem jön ki az analitikus eljárás) nő az elegendő és megfelelő bizonyítékok szükségessége alapvető eljárásokból.

Meggyőzőbb bizonyítékokat lehet megszerezni az elvégzendő tesztek jellegének, időzítésének vagy terjedelmének megváltoztatásával (pl. 3. féltől származó megerősítésekkel, kiszámíthatatlanság beépítésével).

Az alapvető eljárások célja a könyvvizsgálati kockázat csökkentése. Amennyiben a kontroll vizsgálatok, vagy az analitikus (elemző) eljárások nem vezetnek eredményre, mert nem működnek hatékonyan a kontroll pontok, vagy az elemző eljárások nem adják ki a könyvvizsgáló várakozását, növekszik a könyvvizsgálói kockázat, amelyre az elvégzendő alapvető eljárások jellegének bővítésével, vagy mélységének fokozásával kell válaszolni.

Az alapvető eljárások tervezésekor és végrehajtásakor szükséges átgondolni, hogy mely könyvvizsgálati állításokhoz tartozik könyvvizsgálati kockázat:

- Alapvető vizsgálati eljárásokat kell tervezni és végrehajtani minden lényeges üzletcsoport, számlaegyenleg és közzététel tekintetében.
- Szükséges átgondolni, hogy mely könyvvizsgálati állításokhoz tartozik könyvvizsgálati kockázat és ezekhez az állításokhoz szükséges audit eljárásokat tervezni.
- Az alapvető vizsgálati eljárások terjedelmének meghatározásakor figyelembe kell venni a könyvvizsgálati kockázatot, valamint, hogy rendelkezésre áll-e hatékony rendszervizsgálat vagy analitikus eljárás az adott állítások alátámasztására.
- Év közben végrehajtott eljárások nem adnak elegendő és megfelelő bizonyítékot csak akkor, ha kiegészülnek a teljes időszakra vonatkozó eljárásokkal.

4. táblázat Mérleghez és eredménykimutatáshoz kapcsolódó könyvvizsgálati állítások

Mérleg	Eredménykimutatás
<p>Létezés – az eszközök, kötelezettségek és tőkeelemek léteznek</p> <p>Jogok és kötelmek – eszközök és kötelezettségek a társaságé</p> <p>Teljesség – minden eszközt, kötelezettséget és tőkeelemet, amelyet rögzíteni kellett volna, rögzítettek</p> <p>Értékelés és felosztás – az eszközök, kötelezettségek és tőkeelemek megfelelő összegben szerepelnek, és bármely módosítást megfelelően rögzítettek</p>	<p>Előfordulás – a lekönyvelt ügyletek és események valóban felmerültek és a társasággal kapcsolatosak.</p> <p>Teljesség – minden ügyletet és eseményt rögzítettek.</p> <p>Pontosság – a vonatkozó összegeket és egyéb adatokat megfelelően rögzítették</p> <p>Elhatárolás – a helyes számviteli időszakban rögzítették.</p> <p>Besorolás – megfelelő számlán rögzítették</p>

Bemutatáshoz és közzétételhez kapcsolódó könyvvizsgálati állítások:

- **Előfordulás, valamint jogok és kötelmek** – a közzétett ügyek felmerültek és a társasággal kapcsolatosak.
- **Teljesség** – minden közzétételt, amelyet szerepeltetni kellett volna, szerepeltettek.
- **Besorolás és érthetőség** – a pénzügyi információkat megfelelően mutatják be, a közzétételek érthetőek
- **Pontosság és értékelés** – az információkat valósan, a megfelelő összegekben teszik közzé.

A könyvvizsgálat során talált hibákat szükséges a hibák oka, valamint a pénzügyi kimutatásokra vonatkozó közvetlen és közvetett hatásuk szempontjából:

- Szükséges megérteni a hibákat, azok okát, valamint hatásukat az éves beszámolóra és ennek megfelelő könyvvizsgálati választ kell adni, ami újabb eljárások tervezését és végrehajtását jelenti.
- A talált hibák növelik a könyvvizsgálati kockázatot, ezért alapvetően az eljárások bővítését jelentik.
- Szükséges mérlegelni, hogy nem tisztázott eltérések vagy talált hibák esetén azok összegét szükség van-e kivetíteni a vizsgált sokaságra. Amennyiben sor került a vizsgált egyenlegben rejlő becsült hiba kivetítéssel történő meghatározására és a becsült hiba lényeges, mérlegelték-e ennek hatását a könyvvizsgálói véleményre.
- Amennyiben az azonosított kockázatokat nem lehet könyvvizsgálói eszközökkel alacsony szintre csökkenteni, vagy az azonosított hibák összege egyedileg, vagy összességében jelentős, akkor az megfelelően megjelenik-e a könyvvizsgálói jelentésben.
- Amennyiben az azonosított hibák szándékos hibát (ez a csalás) tartalmaznak, akkor az megfelelően megjelenik-e a könyvvizsgálói jelentésben.

VII. A PÉNZMOSÁS ÉS A TERRORIZMUS FINANSZÍROZÁSÁNAK MEGELŐZÉSE, VALAMINT A KORRUPCIÓ ELLENI INTÉZKEDÉSEK KÖNYVVIZSGÁLATI FELADATAI

1. BEVEZETÉS

A pénzmosással kapcsolatos ismeretekhez hasonlóan, nemzetközi szabályozáson alapuló és a hazai szabályozásban már részben megjelent, illetve a jövőben átültetendő korrupció elleni szabályozás kerül bemutatásra a következő témafőcsoportok szerint:

- 1.1.OECD Vesztegetés elleni Egyezmény
- 1.2.OECD Vesztegetés elleni Egyezményhez kapcsolódó magyar szabályozás
- 1.3.A vesztegetés elleni fellépés főszereplői: auditorok és könyvelők
- 1.4.Whistleblower-irányelv
- 1.5.A vesztegetés jelei
- 1.6.Esettanulmányok

Az Egyezmény végrehajtását az aláíró országokban az OECD folyamatosan figyelemmel kíséri, azaz az OECD Vesztegetés Elleni Munkacsoportja rendszeresen értékeli az Egyezményben foglaltak végrehajtását. A 2018-as (3. körös) jelentés alapján Magyarországnak további intézkedésekkel kell segítenie a külföldi hivatalos személyek megvesztegetésére és annak felismerésére vonatkozó tudatosságot - főként oktatással, többek között a könyvelői és könyvvizsgálói szektorban. 2021 márciusában a Munkacsoport ismét vizsgálatot tartott Magyarországon és megkereste az MKVK-t is, a könyvvizsgálói szakma segítségével, a tárgybeli tudatosságának emelésével kapcsolatban.

Az MKVK így válaszként megfogalmazta, hogy kötelező szakmai képzés keretében minden könyvvizsgáló számára biztosítja az Egyezmény és a jogszabályi háttér kellő ismeretét, a vesztegetésre utaló jelek felismerését, a könyvvizsgálók által követendő magatartást - nemzetközi példák, esettanulmányok bemutatásával.

2. AZ OECD VESZTEGETÉS ELLENI EGYZEMÉNY

Az Egyezmény általános keretelveket fogalmaz meg a résztvevő országok számára és fő célja, hogy az Egyezményhez csatlakozó országok a saját hazai jogrendjükben a korrupció szándékos elkövetését bűncselekményként szabályozzák és kellően elrettentő szankciókat alkalmazzanak ahhoz, hogy az adott cselekmény elkövetésétől visszatartsák a potenciális résztvevőket.

Az OECD Külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló Egyezmény (1997. novemberében Párizsban aláírt „Vesztegetés elleni Egyezmény” v „Egyezmény”) 1. cikk. 1. pontja kimondja:

„Mindegyik Szerződő Fél megteszi azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a saját jogában bűncselekménynek minősüljön - szándékos elkövetés esetén külföldi hivatalos személynek a maga vagy harmadik személy számára közvetlenül vagy közvetítők útján, bármilyen jogtalan pénzbeli vagy egyéb előny felajánlása, ígérete vagy adása azért, hogy a hivatalos személy hivatali kötelezettségei gyakorlásával kapcsolatban valamit megtegyen vagy attól tartózkodjon azért, hogy a nemzetközi kereskedelem valamilyen üzlet vagy más, őt meg nem illető előny megszerzése vagy megtartása lehetővé váljék.”

Magyarország 2000 júniusában léptette hatályba az Egyezményt a 2000. évi XXXVII. törvénnyel. Az Egyezmény magyar és angol nyelvű szövege teljes terjedelemben a hivatkozott törvényben olvasható.

Az Egyezmény az alábbi fogalmakat használja, melyek tehát keretet adnak a szabályozásnak:

- *külföldi hivatalos személy* – külföldi országban jogalkotási, közigazgatási, közhatalmi vagy igazságszolgáltatási tisztséget viselő személy állami vagy önkormányzati szinten, valamint a közcélú nemzetközi szervezetek képviselői;
- *külföldi ország* – a kormányzat minden szintje és szervezeti egysége;
- *hivatali kötelesség gyakorlása tekintetében tevés, illetve nem tevés* – tisztség bármilyen felhasználása (pl. ha viseli a tisztséget, de nem abban a minőségben jár el, akkor is).

A megvesztegetés büntetése kapcsán az Egyezmény kimondja, hogy olyan szankciókat kell az államoknak bevezetni, ami hatékony, arányos és visszatartó erejű büntetést helyez kilátásba. Emellett a nemzetközi jelleg miatt biztosítani kell az államok közötti kölcsönös jogsegélyt és a kiadatás lehetőségét. Természetesen ki kell emelni a pénzügyi szankciók alkalmazásának jelentőségét, mint lehetőséget, vagyontárgyak lefoglalását és elkobzását, mint a vesztegetésre adható válaszlépést. A szankciók tekintetében a természetes személyekkel és a jogi személyekkel szembeni büntethetőség kereteit is ki kell alakítani.

Az Egyezmény kitér arra is, hogy az államoknak meg kell tudniuk állapítani a joghatóságukat, azaz az adott vesztegetési ügyben való eljárási jogukat, ha -most magyar szempontot figyelembe véve - a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. tv. (BTK) szerinti „vesztegetést” (szűk értelemben véve itt: külföldi hivatalos személy vesztegetését), mint büntetendő cselekményt (legalább részben) belföldön - Magyarországon követték el [BTK) 3.§(1)bek. a)], vagy ha magyar állampolgár – külföldön követte el (BTK 3.§(1) ek. c). Az Egyezmény kitér arra is, hogy több állam joghatóságának fennállása esetén tárgyalást kell folytatniuk a joghatóság megállapításáról.

A „vesztegetés”, mint bűncselekmény elévülése kapcsán pedig kimondja az Egyezmény, hogy tekintettel az ügyek nemzetközi jellegére, olyan keretet kell szabni, mely a nyomozásra, az ügy felgöngyölítésére megfelelő időt hagy.

Kiemelendő az Egyezmény 8. cikke, mely a számvitel vonatkozásban határoz meg cselekvési irányokat a részes államok számára. Így az Egyezmény kimondja, hogy a részes állam a könyvelés megfelelése végett szabályokat hoz, mint pl.:

- tiltja könyveken kívüli tételek nyilvántartását, nem megfelelően azonosítható tranzakciók felvételét;
- nem létező kiadások feltüntetését;
- előírja a kötelezettségek tárgyának helyes és pontos meghatározását;
- tiltja a hamis dokumentumok használatát;
- előírja a függő kötelezettségek teljes állományának bemutatását;
- a könyvek, nyilvántartások, beszámolók, pénzügyi jelentésekkel kapcsolatos kötelezettségek megszegése, vagy ezen dokumentumok meghamisítása esetén arányos és visszatartó büntetést ír elő (polgári, közigazgatási, büntetőjogi tételként is).

3. OECD VESZTEGETÉS ELLENI EGYEZMÉNYHEZ KAPCSOLÓDÓ MAGYAR SZABÁLYOZÁS

Először is tisztázandó, hogy a hatályos magyar büntetőjog alapján mi tekintendő vesztegetésnek. A „vesztegetést” mint bűncselekményt a BTK XXVII. Fejezet – Korrupciós bűncselekmények között található, többek között a Vesztegetés elfogadása és a **Hivatali vesztegetés** (BTK 293.§) körében, melyet a jogalkotó kiterjesztett a külföldi hivatalos személyekre is:

„(1) Aki hivatalos személyt a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért jogtalan előnnyel befolyásolni törekszik, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a vesztegető, ha a jogtalan előnyt azért adja vagy ígéri, hogy a hivatalos személy a hivatali kötelességét megszegje, a hatáskörét túllépje, vagy a hivatali helyzetével egyébként visszaéljen.

(3) Az (1) és (2) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekményt külföldi hivatalos személy működésével kapcsolatban követi el.”

Meg kell továbbá említeni a BTK XLI. Fejezet - A számvitel rendjének megsértése rendelkezéseit is (BTK 403.§):

„(1) Aki a számvitelről szóló törvényben vagy a felhatalmazásán alapuló jogszabályokban előírt bizonylati rendet megsérti vagy könyvvezetési, beszámoló készítési kötelezettségét megszegi, és ezzel

a) a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló hibát idéz elő, vagy

b) az adott üzleti évet érintően vagyoni helyzete áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az egyéni vállalkozó, valamint a számvitelről szóló törvény hatálya alá nem tartozó más gazdálkodó is, aki jogszabályban meghatározott nyilvántartási, bizonylatolási kötelezettségét megszegi, és ezzel vagyoni helyzetének áttekintését, illetve ellenőrzését megghiúsítja.

(3) Büntetés az (1) bekezdés esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, befektetési alapkezelő, kockázati tőkealap-kezelő, tőzsdei, központi értéktári vagy központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet, biztosító, viszontbiztosító vagy független biztosításközvetítő, önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, magánnyugdíjpénztár vagy foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézmény vagy szabályozott ingatlanbefektetési társaság körében követik el.

(4) E § alkalmazásában a megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló a hiba, ha egy adott üzleti évet érintően feltárt hibák és hibahatások - eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő - értékének együttes, előjeltől független összege meghaladja a hiba elkövetésének üzleti évére vonatkozó számviteli beszámolóban kimutatott nettó árbevétel húsz százalékát és mérlegfőösszeg húsz százalékát is. Minden esetben megbízható és valós képet lényegesen befolyásoló a hiba, ha egy adott üzleti évet érintően feltárt hibák és hibahatások - eredményt, saját tőkét növelő-csökkentő - értékének együttes, előjeltől független összege meghaladja az ötszázmillió forintot.”

4. A VESZTEGETÉS ELLENI FELLEPÉS FŐSZEREPLŐI: KÖNYVVIZSGÁLÓK ÉS KÖNYVELŐK

Miért lehetnek / lehetnének főszereplők a könyvelők, és könyvvizsgálók a külföldi hivatalos személy megvesztegetésének feltárásában?

Természetesen alapvetően az információhoz való hozzájutás, és az azon képesség révén, hogy tudják értelmezni a fellelt információkat, amennyiben valóban külföldi hivatalos személy megvesztegetésének jeleit, bizonyítékait látják a „számok” mögött.

Az OECD Anti-bribery Recommendation (Vesztegetés elleni ajánlásoknak fordítható) 10. pontja fogalmaz meg szintén javaslatokat az államok felé, melyek megfogadása segíthet a vesztegetési ügyek feltárásában. Megemlítendő, hogy az Ajánlások 2009-es összefoglalását az OECD a közeljövőben felülvizsgálja (a céldátum 2021 volt). Az ajánlások szerint a könyvelők, könyvvizsgálók szerepének legfontosabb elemei a következők:

- A könyvek, nyilvántartások beható ismerete révén biztosíthatják, hogy csak a valós gazdasági teljesítmények kerüljenek rögzítésre és publikálásra;
- Belső könyvelés esetén: saját standardok rögzítése, alkalmazása és nyilvánosságra hozatala - inner compliance megvalósítása;
- Külső auditorok függetlenségének megállapítása – szakmai szervek által, megfelelő standardok alkalmazása révén;
- Megvesztegetésre utaló jelek felfedezése esetén jelzés megtétele a management felé, illetve megfelelő hatósági szervek felé – erős megfontolásra ajánlott az OECD tagállamokban;
- A jelzéssel élő személyek „védelmét” szintén meg kell oldani – állami jogalkotás szintjén (whistleblower - szivárogtatók jogi védelme).

A jelzés megtétele, illetve a „szivárogtatás” apropóján meg kell említeni a számvitelről szóló 2000. évi C. tv. (Sztv.) 157.§.(3) bek. rendelkezését, mely az üzleti titoktartás, mint kötelezettség vonatkozásában egy „satu”-helyzetbe hozhatja az auditort:

„A könyvvizsgálót a tevékenysége során tudomására jutott tények, adatok, üzleti információk tekintetében titoktartási kötelezettség terheli.”

Az üzleti titok védelme és a megvesztegetés elleni fellépés egymásnak azonban csak látszólag mondanak ellent. Az EU egyik legújabb intézménye az úgynevezett Whistlerblowing irányelv egyértelműen kimondja, hogy az informátorok, jelzést adók, bejelentők jogi védelme keretében meg kell valósítani a titok felfedése kapcsán felmerülő szerződésszegésük, netán szakmai etikai vétségük megfelelő garanciákkal történő kezelését. Senkitől nem várható el, hogy például a saját egzisztenciáját fenyegető helyzetben terhelő adatokat, információkat, netán bizonyítékokat szolgáltatson egy ügylet kapcsán.

5. WHISTLEBLOWING - IRÁNYELV

A szivárogtatók védelmét keretező EU-s jogforrást Magyarországnak is implementálnia kell nagyon rövid időn belül: legkésőbb 2021 decemberében.

A jogforrás a 2019/1937 EU Parlament és Tanács irányelve az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről – röviden: a Whistleblowing-irányelv, ahol a „Whistleblower” bejelentőt, informátort, szivárogtatót jelent.

Az Irányelv kimondja, hogy azt *„irányelvet minden olyan, a magánszektorban vagy a közszférában dolgozó bejelentő személyre alkalmazni kell, akinek munkavégzéssel összefüggésben jutott tudomására a jogsértésre vonatkozó információ - azaz akár a könyvelő, mint alkalmazott, akár a külső auditor, ha munkájának végzése során jogsértésre vonatkozó információhoz jut, az Irányelv hatálya alá tartozhat.”*

Az Irányelv célja, hogy az uniós jog megsértését bejelentő személyt védje a megtorlástól.

Az Irányelvben a legfontosabb fogalmi definíciók a következők:

- „Bejelentő személy”: olyan természetes személy, aki munkavégzéssel kapcsolatos tevékenységével összefüggésben szerzett, jogsértésre vonatkozó információt bejelent vagy nyilvánosságra hoz,
- „munkavégzéssel összefüggésben”: olyan közszférabeli vagy magánszektorbeli, jelenlegi vagy múltbeli munkavégzési tevékenységgel összefüggésben, amelynek során – az említett tevékenységek jellegétől függetlenül – személyek jogsértésre vonatkozó információt szerezhetnek, és amelynek keretében ezen információ bejelentése esetén e személyeket megtorlás érheti.

Az Irányelvvel kapcsolatban magyar szabályozás még nincs, a tagállamok 2021.12.17-ig kapnak haladékot az Irányelvnek megfelelő nemzeti jogszabályok megalkotására.

Az Irányelv a tagállamok kötelezettségeként (mint védelmi feltételeket (15. cikk)) előírja, hogy:

- Külső és belső bejelentési csatornákat kell létrehozni, ennek szabályozási háttérét meg kell teremteni
  - külső bejelentési csatorna alatt a hatóságok értendők
  - belső bejelentési csatorna 2 további fajtája különböztethető meg
    - több vállalkozás által működtetett független bejelentési lehetőség, amely garantálja a bejelentő anonimitását és védelmét
    - 250 fő feletti létszámot foglalkoztató vállalkozások esetében saját szervezeten belül működtetendő belső bejelentési csatorna
- A bejelentéseket nyomon kell követni, és visszajelzést kell adni ésszerű határidőn belül a bejelentőnek
- Meghatározza, hogy a védelem feltétele, hogy a nyilvánosságra hozatal esetében
  - a bejelentő bár megtette bejelentését, de arra az ésszerű határidőn belül (3-6 hónap) mégsem történik megfelelő intézkedés és így a nyilvánosságra hozatal mellett dönt vagy
  - a jogsértés veszélyezteti a közérdeket, vagy
  - külső bejelentés esetében fennáll a megtorlás kockázata.

Fontos kiemelni, hogy az Irányelv kimondja azt is, hogy nem részesül a fentiek szerint védelemben a „szivárogtató”, ha közvetlenül a sajtó részére fed fel információkat.

Tagállami kötelezettségek között az Irányelv védelmi intézkedéseket (19-22. cikk) is meghatároz, így a megtorlás tilalma körében (megtorlással szembeni védelmet célzó intézkedések), illetve személyvédelmet célzó intézkedéseket is előír.

Kiemelendő az Irányelv preambuluma (91) egy alaptézise, mely alapján határozza meg, hogy merre kellene billenjen a mérleg nyelve, ha az üzleti titok védelme, és vesztegetés felfedése mint kötelezettség találkozik:

*„A magánszemélyek jogi és szerződéses kötelezettségeire – például szerződések lojalitási záradékaira vagy bizalmas adatkezelési vagy titoktartási megállapodásokra – hivatkozva nem akadályozható meg a bejelentés, **nem tagadható meg a védelem, és nem büntethetők a bejelentő személyek a jogsértésre vonatkozó információk bejelentése vagy a nyilvánosságra hozatal miatt, amennyiben az említett záradékok és megállapodások hatálya alá tartozó információk közzétevése szükséges a jogsértés feltárásához. ...**”*

6. A VESZTEGETÉS JELEI

A vesztegetés jeleinek összefoglalásában segítséget nyújt egy, magyarul elérhető OECD kiadvány: OECD Kézikönyv a Vesztegetésről Adóellenőröknek.

A Kézikönyv kimondja, hogy *„A jelen kézikönyv azt a célt is szolgálja, hogy segítsen az adóellenőröknek a különféle vesztegetési módszerek felismerésében, és olyan eszközöket adjon a kezükbe, amelyekkel leleplezhetik a külföldi vagy belföldi közhivatalnokok megvesztegetését.”*

A kiadvány címéből is látszik, hogy elsősorban adóellenőrök számára készült, de jó támpontot és tematikus összefoglalót ad a könyvelés és könyvvizsgálat területén dolgozóknak is.

Csalásra vagy vesztegetésre utaló jelek kapcsán az alábbiakra helyezik a hangsúlyt:

- túlságosan nagy vagy fiktív költségelszámolások:
  - pénz juttatása törvényes vállalkozáson keresztül – pl. tanácsadói számla kifizetése egy másik, független vállalkozásnak, ahol készpénzfelvétel történik és ebből „viszszajuttatnak” az eredeti társaságnak – akár határon átnyúló tranzakció keretében;
  - pénz átutalása hamis cégen keresztül - Bankszámlát nyitnak egy fiktív névre azzal a céllal, hogy a bankszámla segítségével csekket készpénzre váltsanak. A fiktív cég nevében számlát állítanak ki különféle vásárlások igazolására. A fiktív cégnek kiállított csekket letétbe helyezik, majd a pénzt felveszik;
  - kampánypénzek kifizetése;
  - Közvetett kifizetések közhivatalnokoknak: jellemzően pl. tanácsadói, ügyvédi, reklám, PR és könyvviteli cégeken keresztül színlelt szerződésekkel, letétbe helyezett pénzek útján;
  - magasabb értékű számlákból szerzett többlet összegek visszajuttatása.
- adóparadicsomi kifizetések;
- tevékenységgel nem érintett országokba irányuló kifizetések;
- utazási és reprezentációs költségek – charter repülések, magánrepülők, hitelkártyás kifizetések;

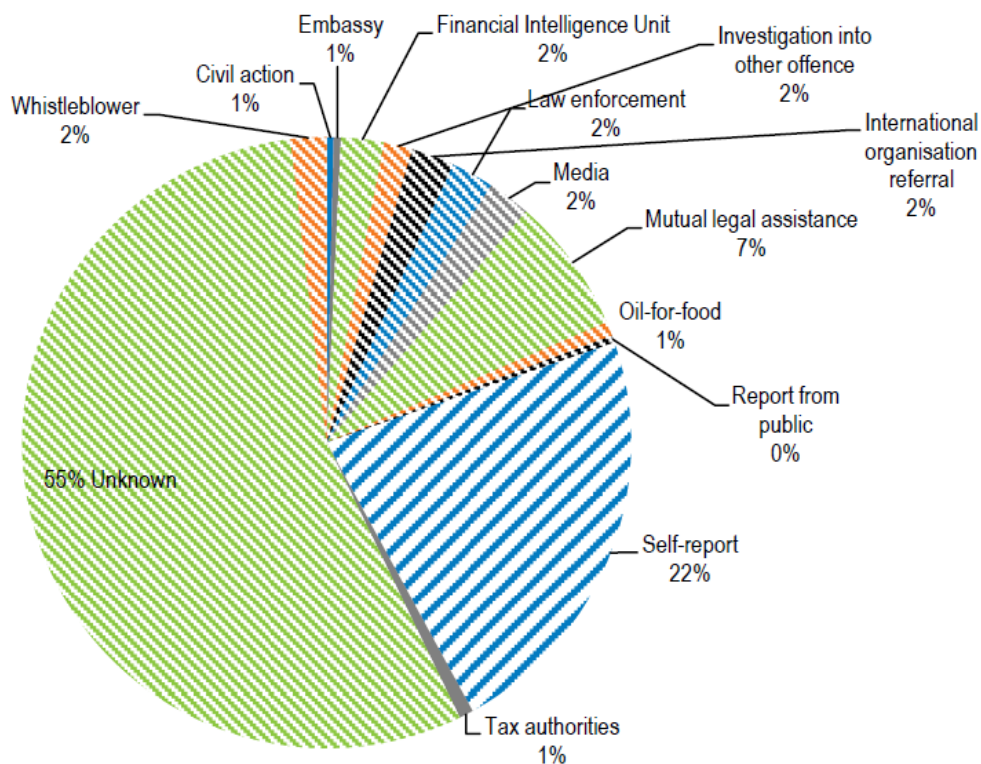
- fiktív alkalmazottak;
- kettős nyilvántartás vezetés (hivatalos és háttér dokumentáció);
- hamis számlák, visszadátumozások, bizonylatok eltitkolása, eltagadása, megsemmisítése.

A vesztegetésre utaló jelek mellett összefoglalásra kerültek azon vizsgálati módszerek is, amelyek a vesztegetés feltárásában segítséget nyújthatnak:

- Analitikus elemzés,
- Dokumentáció,
- Tudakozódás,
- Tesztelés,
- Interjú,
- Belső ellenőrzési környezet felmérése,
- Számviteli rendszer felmérése.

Ezen módszertani felsorolásból látható, hogy több ponton is megegyezik a könyvvizsgálat során alkalmazott egyes módszerekkel.

A vesztegetés jelei kapcsán érdemes áttekinteni, hogy az elmúlt évtizedekben (1999-2017) hogyan kerültek felfedésre a külföldi vesztegetési ügyletek.

1. ábra: A külföldi vesztegetés felismerése

Forrás: OECD database on foreign bribery case / OECD (2017), The Detection of Foreign Bribery

7. ESETTANULMÁNYOK

7.1. Ecopetrol S.A. – ügy / Kolumbia (2010)

Forrás - OECD (2017), The Detection of Foreign Bribery

Az Ecopetrol S.A. egy állami tulajdonú cég, aminek egy („cégjegyzési” - aláírási joggal bíró) korábbi vezetője, mint hivatalos személy, a PetroTiger Ltd három korábbi vezetőjétől fogadott el „kenőpénzt”, szolgáltatási szerződések (olajügylet) megkötése végett. 2010-ben a PetroTiger igazgatótanácsa a cég pénzügyi és működési eredményeiben „inkonzisztenciákat” észlelt – ennek eredményeképp egy mélyreható átszervezési folyamatot indítottak el, illetve egy külső független auditot kértek a cégre. Az auditot megelőzően a kihívott könyvvizsgálók ilyen irányú (forensic audit) képzésen vettek részt. Az audit nem dokumentált pénzügyi tranzakciók sorát azonosította U.S. bankszámlák vonatkozásában 2009 júniusa és 2010 februárja között: 3 ex PetroTiger vezető vett részt a kenőpénz kifizetésében – az EcoPetrol vezetője, mint hivatalos személy részére. A kifizetések a hivatalos személy feleségének számlájára mentek, üzleti tanácsadás címén (a feleség ugyanakkor stylist és spa tulajdonos volt abban az időben). A 39,6 millió dolláros olajügylet „megszerzése végett” a PetroTiger kb. 335.600 USD kenőpénzt fizetett ki a hivatalos személynek.

7.2. Addax Petroleum – ügy / Svájc (2017)

Forrás - OECD (2017), The Detection of Foreign Bribery

2017-ben a genfi hatóságok nyomozást indítottak a kínai, de genfi központú Addax Petroleum ellen, Nigériába történt kb. 100 millió USD értékű kifizetések elégtelen dokumentálása miatt. Azzal gyanúsították meg az Addaxot, hogy nigériai hivatalos személyeket vesztegettek meg az olajkitermelési tevékenységük kapcsán, ezzel a svájci büntető törvénykönyvbe ütköző vesztegetést követtek el. A vesztegetésről szóló feltételezések akkor indultak el, mikor a könyvvizsgálójuk (Deloitte) felmondta a szerződést, azt követően, hogy egy nigériai tervezőcég felé 2015-ben teljesített 80 millió USD értékű kifizetésre nem sikerült „elégletes magyarázatot” találniuk: az elvégzett munka fényében a díj túlzott volt, illetve a célja és időzítése nyitott kérdéseket hagyott; a könyvvizsgáló más gyanús kifizetést is talált, de ténylegesen „nyomozni” azután kezdett, hogy mind kívülről, mind belülről „szivárogtattak” részére információkat külföldi hivatalos személyek vesztegetéséről, illetve arról, hogy ezen összegeket az Addax managementjének adott tagjai mozgatták. Noha sem a vesztegetést, sem a felelősségét az Addax nem ismerte el, a dokumentációs hiányosságai miatt okozott hibák orvoslása végett a genfi hatóságoknak 32 millió USD-t fizetett meg, illetve iratarchiválás javítására intézkedéseket tett, valamint alkalmazottjai részére felfrissítette a külföldi hivatalos személyek megvesztegetésének felismerését célzó tréningeket. A svájci ügyészség a „reparáció” kifizetésével az ügyet ejtette, viszont média hírek szerint, ugyanezen tényalapon a U.S. kormányzat is eljárást indított, mivel a pénzek New York-i, és kaliforniai bankokon keresztül kerültek kifizetésre.

7.3. Mugabe / Zimbabwe & British American Tobacco / UK (2021)

Forrás - BBC Panorama riport, 2021.09.13

A BAT évekig támogatta egy „látszólag” a cigaretta feketekereskedelme ellen fellépő társaságot (Forensic Security Services (FSS)), holott annak tényleges célja a versenytársak kiiktatása volt, főként illegális megfigyelések végzésével. Az FSS egy ilyen megfigyelés során 2012-ben le is bukott, vezetőit elítélték - a börtönbezárt vezetők kiszabadítása végett 2013-ban a BAT Mugabe pártját 300.000-500 000 USD-vel „dotálta”. A brit törvények alapján az efféle vesztegetés a cselekmény helyétől függetlenül bűncselekménynek minősül. Említésre méltó, hogy nem ez az első eset, hogy a BAT vesztegetési ügybe keveredik: szintén a BBC Panorama szerzett erről – ezt megelőzően is bizonyítékokat, és robbantotta ki az ügyet 2015-ben. 2021 szeptemberéig tartott a hivatalos nyomozás (brit csalás elleni hivatal (SFO) végezte), azonban 2021. év elején azt közölték, hogy nincs elég bizonyíték arra, hogy a BAT törvényt sértett volna.

IRODALOMJEGYZÉK

- A számvitelről szóló 2000 törvény,
- a Magyar Könyvvizsgálói Kamaráról, a könyvvizsgálói tevékenységről, valamint a könyvvizsgálói közfelügyeletről szóló 2007. évi LXXV. törvény,
- . OECD Külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló Egyezmény, 1997. november 21. Párizs,
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény,
- az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. Törvény,
- a pénzügyi és egyéb szolgáltatók azonosítási feladatához kapcsolódó adatszolgáltatási háttér megteremtéséről és működtetéséről szóló 2021. évi XLIII. törvény,
- Útmutató a nemzetközi könyvvizsgálati standardok használatához a kis-és középvállalkozások könyvvizsgálata során” című IFAC kiadvány,

ISA standardok

- ISA 230 Könyvvizsgálati dokumentáció,
- ISA 500 Könyvvizsgálati bizonyítékok,
- ISA 530 Könyvvizsgálati mintavételezés,
- ISA 540. Számviteli becslések – beleértve a valós értékre vonatkozó számviteli becsléseket is – és a kapcsolódó közzétételek könyvvizsgálata,
- ISA 570 A vállalkozás folytatása,
- ISA 600 Speciális szempontok? Csoportra vonatkozó pénzügyi kimutatások könyvvizsgálatai (beleértve a komponensek könyvvizsgálóinak munkáját),
- ISA 705 A független könyvvizsgálói jelentésben szereplő vélemény minősítései

IFRS standardok

- IFRS 9 Pénzügyi instrumentumok,
- IFRS 13 Valós értéken történő értékelés,
- IFRS 15 Vevői szerződésekből származó bevételek,
- IFRS 16 Lízing

Kamarai anyagok

- <https://mkvk.hu/szolgáltatások/tovabbképzés/elearning>
- <https://mkvk.hu/szervezet/bizottságok/minosegellenorzes/minellkezikonv>
- <https://mkvk.hu/hu/szabalyozas/penzmosas/penzmosassal-kapcsolatos-szabalyzatok/penzmosas-elleni-tevekenyseg-kamarai-ellenorzese>
- <https://mkvk.hu/szervezet/bizottságok/minosegellenorzes/eloadasok>